

387

Ал-Сезим الوعي Ал-Ваъй

Кеңири көлөмдүү фикирий-сакафий журнал

Отуз үчүнчү жыл чыгышы, робиус-саний 1440-х. – декабрь 2018м

Ал-Ваъй сөзү

КАПИТАЛИЗМ КЫЙРООДО БАШКА АЛЬТЕРНАТИВА БАРБЫ?!

Эрдаган
жетектеген
президенттик
башкаруу –
куфр түзүмү

33
БЕТ

Халифалык
мамлекетинде
азык-түлүк
коопсуздукту

47
БЕТ

Жан, мал жана
убакытты
курбан кылуу
–
даъватчынын
эң маанилүү
сыфаттарынан

58
БЕТ

387

Отуз үчүнчү
жыл чыгышы,
робиус-саний 1440х
декабрь 2018м

НУСКА БААСЫ

Ливан 1000 лира

Яман 30 риял

Түркия 1 доллар

Пакистан 1 доллар

Австралия 2,5 доллар

Америка 2,5 доллар

Канада 2,5 доллар

Германия 2,5 евро

Швеция 15 крон

Бельгия 1 евро

Британия 1 евро

Швейцария 2 франк

Австрия 1 евро

Дания 15 крон

Ушул санда

- *Ал-Ваъй сөзү:* Капитализм кыйроодо, башка альтернатива барбы?!3
- Халифалык мамлекети анын тикеленишине каршы аракеттерге кантип каршы турат? (2) .12
- Мамлекеттин күчтүү же күчсүздүгүнө таасир кылган географиялык факторлор: кыскача киришүү баяны (2).....23
- Эрдаган жетектеген президенттик башкаруу – куфр түзүмү, аны четке кагуу жана тергеп-тескөө – фарз! Ыраазы болуп аны ээрчүү жана ага таянуу – харам!33
- Халифалык мамлекетинде азык-түлүк коопсуздугу47
- Жан, мал жана убакытты курбан кылуу – даъватчынын эң маанилүү сыфаттарынан58
- *Аалам мусулмандарынын кабарлары* 66
- *Куръани Карим сабагында* 71
- *Бейиш бактары:* Илимдин нафл ибадаттардан абзелдиги 76
- *Соңку сөз:* Американын Сирия маселеси боюнча жол картасы 79
- Британия армиясынын башкы штаб жетекчиси: Россия ИШИМге караганда кооптуураак..... 80

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

КАПИТАЛИЗМ КЫЙРООДО, БАШКА АЛЬТЕРНАТИВА БАРБЫ?!

Америка башчылыгындагы Батыш бүгүнкү күндө Умматка каршы хазарий күрөшүн абдан жырткычтык менен алып барууда. Капиталисттик система ээлеринен мындан башкасын күтпөгөнүбүз табигый. Анткени, капитализм – бардык алакаларды жалаң гана кызыкчылык негизинде белгилейт жана өзүмчүлдүккө негизделген маддий (материалдык) баалуулуктан башка эч бир баалуулукту моюнга албайт. О.э. анда Аллахка байлануу үзүлгөн, үстөмдүк жана текебердиктен башка нерсе эсепке алынбайт. Бүгүн көрүп турганыбыздай, алар исламий өлкөлөрдө өз таасирин жана өкүмдарлыгын сактап калуу үчүн жана мусулмандарга кайра өз дининин кучагында жашашына жана турмуш иштеринде динди өкүмдар кылышына жол бербөө үчүн экиленбестен мусулмандарды өлтүрүшүүдө, өлкөлөрүн ойрон кылып куугунтукташууда. Анткени, мусулмандар өз динине кайтышы менен Батыш исламий өлкөлөрдөгү өз таасиринен гана айрылып калбастан, ал жердеги байлыктарды талап-тоноо мүмкүнчүлүгүнөн кол жууйт, жада калса оболу анын цивилизациясы жок кылынып, капиталисттик системанын бүткүл дунядагы өкүмдарлыгына чекит коюлат. Батыш муну түшүнүп турат. Ушул көз караштан алганда, хазарий күрөш келип чыкты. Бул күрөштө Батыштын колунда мамлекеттер, армиялар, таасир жана үлкөн маддий мүмкүнчүлүктөр бар, алардын баарын Исламга жана мусулмандарга каршы күрөштө ишке салууда. Мунун тушунда, мусулмандардын колунда эч нерсе жок, Аллахка болгон ыйман гана бар, диндин хактыгына, Ислам мабдасы жана хазараты бүткүл адамзатты куткарышына, аны менен бүткүл дуня оңолот деген бекем ишеним бар.

Реалдуулуктун өзү капитализм система катары ийгиликсиздикке учураганын ырастап турат. Дуня капитализмдин ордуна башка альтернативаны издөөдө. Капитализм менен атаандашууга жарактуу жалгыз система – бул Ислам. Ислам калкы эч нерсе тосо

албаган күчтүү бир чечим менен эл аралык майданга кайтууну каалап жатат. Анткени, мусулмандар Ислам системасы аларды, ал тургай, бүткүл дуняны бирден-бир куткаруучу түзүм деп карашууда. Бул болсо, батыштыктар үчүн ушундай бир коркунуч жана жаман түш, аларды эсинен тандырбай койбойт. Ушул күрөш абдан олуттуу болгондуктан бүгүн ал эл аралык саясатта биринчи орундагы күрөшкө айланды. Ким күрөштө алсыздар бул Ислам жана мусулмандар, жеңиш болсо Батыштын колунда деп ойлосо жаңылышат. Батыш мусулмандардын арасында ушул ойду пайда кылууга урунууда. Түпкүлүгүндө, Батыштын бузгунчу системасы урап бара жатат жана убакыттын өтүшү менен ал Исламга каршы тура албашын тастыктоодо.

Батыш бүгүнкү күндө өз системасынын бузгунчулугун жана кыйроонун алдында турганын түшүнүп жатат. Ошол эле учурда, ал Ислам башка диндерден өзгөчөлөнүп турушун, саясий акыйдага ээ система, анын акыйдасынан жетик турмуштук түзүм алынат деген акыйкатты түшүнүп жеткен. Батыш Ислам насроний же яхудий диндери сыяктуу индивидуумдардын дини эмес, турмуш мыйзамдарын жана жашоо таризин өз ичине камтыган, мамлекетке тиешелүү хукмдарга ээ дин экенин, анын хукмдары инсандардын жашооосундагы бардык иштерди камтып алышын, бул дин жеке адамдардын гана мамилелерин эмес, жамайи мамилелерди да тартипке салышын түшүнүп турат. О.э. Батышка Исламий мамлекет мусулмандар ортосундагы, мусулман жана кайрымусулмандардан турган бардык жарандар ортосундагы мамилелерди тартипке салышын о.э. мамлекеттин башка мамлекеттер менен болгон алакаларын Ислам хукмдары негизинде тартипке салышын аңдап жетүүдө. Батыш Исламдын мына ушундай өзгөчө дин экенин толук түшүнүп турат. Ошондуктан, Батыш Исламды четке кагып, аны менен жада калса – шахсий мүнөзгө ээ насроний жана яхудий диндери сыяктуу – мамиле кылуудан да баш тартууда. Анткени, Батыш ар кандай динди ар кандай мамлекеттен жана ар кандай мамлекетти ар кандай динден, анын катарында Исламдан бөлөт. Бирок, анын бул бөлүүсү Ислам менен эч шайкеш келбейт. Ошондуктан, Батыш Биринчи дүйнөлүк согуштан кийин регионду колония кылгандан бери динди мамлекеттен бөлүү идеясын мусулмандарга зордоп тыгыштырып келүүдө. Уммат ондогон жылдар бою Батыштын мындай ыфлас планына мажбурланды. Лекин, Батыш – убада кылгандай – Умматты бактылуу кылуунун

ордуна, анын жашоосун мусибат жашоого айлантты. Бирок, бул нерсе мусулмандарды капарсыздыктан көздөрүн ачып, өз динине дагы да умтулушуна, аны аң-сезимдүү түшүнүшүнө алып келди.

Батыш Исламды кайра тикелеп, бийликке алып келүүгө аракет кылып жаткандарга – т.а. Батыш айткандай исламчыларга – каршы күрөштө ийгиликке жетпегенине келсек, башында Батыш Исламды кайра тикелөө долбоору Умматтан бөлүнгөн жамааттардын жана исламий хизбдердин колунда деп ойлогон. Батыш ушул негизде ал жамааттарга каршы согуш алып барып, бул согуш «терроризмге каршы күрөш» деп жүйө келтирген. Бирок, козголоңдор башталганда Батыш Ислам Батыштын жолуна карама-каршы түрдө кайра бийликке келе жатканын, бүткүл Уммат Исламдын келишин каалап жатканын түшүнүп жетти. Мунун тушунда, Батыш ондогон жылдардан бери алып барган иш-аракети текке кеткенин, Умматты Исламды туура түшүнүүдөн алыстата албаганын түшүндү. Ошол эле учурда, Батыш өзүнүн системасы, цивилизациясы жана баалуулуктары кыйроо коркунучу астында калганын, кризисте турганын, жасаган иштери оңунан чыкпай жатканын сизди. Ушул себебден улам, Батыш бүгүн мусулмандарга өз динин бийликке алып келишине жол бербөө үчүн тынымсыз кылмыштарды жасап, ар кандай тузактарды коюуда. Бирок, анын бул аракети кудум мууздалып жаткан айбандын аракетине окшойт. Айбан жан берип жатканда канчалык тыпырчылаган сайын, ошончолук ажалы жакындашат.

Умматтын Исламды бийликке алып келүү зарыл деген аң-сезими бүгүн жамааттардын аң-сезиминен кыйла өсүп кетти. Анткени, бул жамааттар өзгөрүү жасоого аракет кылуу керек деп, бирок бийликти гана эңсешүүдө. Уммат чыныгы өзгөрүүнү каалап жатканда, бул жамааттар Батыш услубуна ылайык аракеттенип, демократиялык оюндар аркылуу бийликке келүүгө, бийликти бөлүшүп алууга аракет кылышууда. Биз мындай жамааттардын жетекчилери Уммат бизден алдыда бара жатат дегенин көп уктук. Чынында, бүгүн Батыш бүткүл Умматка жана бүткүл Исламга каршы согуш алып барууда.

Умматтын мындай мубарак исламий ойгонуусуна каршы Америка жана Батыш акимдеринин күчү жетпей жатат. Бул нерсе алардын бул ойгонууну тизгиндөөгө багытталган бир канча аракеттеринен көрүндү. Батыш ийгиликсиздикке учураса же танданган услубу аны

канааттандырбаса, андан баш тартып башка услубду колдонууда, мисалы:

– Батыштын изилдөө борборлору исламий кыймылдарды муътадил деген стандартка салуу керек, мына ошондо алар менен кызматташып, биргеликте «экстремисттик» кыймылдарга каршы күрөшүү мүмкүн деген услубду кабыл алды. Бирок, Батыш мындай услуб Халифалыкты тикелөөгө аракет кылып жаткандарга мүмкүнчүлүк берет, муътадилдер бийликти алгандан кийин жүзөгө келген жаңы кырдаалдан фэйдалануусу мүмкүн же муътадилдер өзүлөрү өзгөрүп, Батышка каршы чыгып, туура исламий башкарууну талаб кылышы мүмкүн деген жыйынтыкка келди. Батыш бул нерсени көргөн, мисалы, Афганистанда мужахиддер Советтер Союзуна каршы согушуп жатып Америкадан жардам сурашкан, кийин Советтер Союзун кууп чыгарышкан соң, Американын өзүнө каршы чыгып, ага каршы согуш алып барышты. Батыштын ушунча жасаган аракеттери текке кетти.

– О.э. Батыш изилдөө борборлору суфийлик тарикатын өнүктүрүү керек, анткени алар эч качан саясатка аралашпайт деген услубду кабыл алды. Бирок, Батыш суфийлер Умматтын ойгонуусуна тоскоол боло албайт, анткени алар Умматтан үзүлүп калган, Умматтын коомду өзгөртүү фикирине таасир кыла алышпайт деген жыйынтыкка келди. Чынында, суфийлердин – алардын айрымдары исламий өлкөлөрдөгү маанилүү диний борборлордо окуп, малай акимдердин тарабын алып жаткан болсо да – Батышка файдасы тийбеди.

– Америкалык жана батыштык акимдер мусулмандарды басуу үчүн аларга көбүрөөк эркиндик жана укук берүү لازым деп фикирлешти. Лекин, алар бул фикирден дароо кайтышты. Анткени, Батыш мусулмандарга бирер жылчык ачып берилсе, бүттү, алар дароо бийликти алышат деген ойго барышты. О.э. Батыш мусулмандарга жакшы шарт жаратып берилсе, жакырчылык жоюлат, арийне, Батышка каршы көтөрүлүшпөйт деп ойлоду. Бирок, Батыш ага каршы душмандык кылып жаткандардын көпчүлүгү бай-дөөлөттүү жана интеллигент адамдар экенин көрдү. Кичүү Буш өз өкүмдарлыгынын соңку убактарында мусулмандар Батышты жаман көрүп, ага каршы күрөшүүсүнө себеб – алар өз акимдери тарабынан репрессия кылынып жатканы деген корутундуга келип, диктатор акимдер калктардын көтөрүлүшүнө алып келүүдө, акимдер мындай жолду өзгөртүшсүн деп буйрук

берди. Ошондо, акимдер демилге көтөрүп, Америкага – бул иште өзүң зыян тартып калышың мүмкүн, анткени мусулмандар мындан өз долбоорлорун жүзөгө чыгарууда fayдаланып алышат деп насихат кылышты.

– Обама бийликке келгенде «кылым долбоорунан» баш тартып (кичүү Буш мусулмандарга каршы ырайымсыз кыргыздарды жасап, бардык жакты тозокко айланткандан кийин) мусулмандар менен жаңы тарых бетин ачууну каалады. Ушул себебден улам, Обама өзүнүн биринчи сафарын Мисирге жасап, Каирдеги ал-Азхар болду, ушуну менен тарыхтын кара бетин жабамын деп ойлоду. Бирок, эч канча убакыт өтпөстөн Умматтын козголоңдоруна күбө болду. Ошондо Обама айла-амал кылып, эң жийиркеничтүү кылмыштарды жасоо менен Умматка бүтүндөй башкача услуб колдонду. Сирия жана Мисир жетекчилери сыяктуу өз калкына зулум кылуу боюнча тарыхта рекорд койгон акимдердин тарабын алды. Обама АКШ разведкасынын мусулман акимдерине кеңири эркиндик берүү керек деген сунушун кабыл алды. Негизи, АКШ мурун аларды диктатор акимдер деп келишкен. Ушул таризде Обама саясаты андан мурунку жетекчилердин доорунда өлтүрүлгөн адамдардан да көп кыргызга алып келди т.а. мурунку түпкү адатына кайтты.

– Американын Уммат долбоорун жок кылуу үчүн алып барып жаткан саясаттарынын бири – мусулман өлкөлөрү бир Ислам мамлекетинде бирикпеши үчүн аларды мазхабчылык, текчилдик негизинде бири-бирине каршы согушкан мамлекеттерге бөлүү. Мусулмандардын көңүлүн кадыржам кылабыз, бардык мусулмандар фарз деп билген Халифалык мамлекети тикеленери менен эле өлкөлөрүбүз Ислам негизинде биригет. Бул абалда Батыш бүткүл Умматка таасир өткөрө албай калат, айрым алсыз жана саткын кимселерге гана таасир кылып, аларды мусулмандарга каршы тукурушу мүмкүн. Бирок, Халифалык бекемделип алган соң, андайларды жок кылуу жана тарых таштандысына ыргытуу кыйынчылык туудурбайт. Андан тышкары, мындай кимселердин жок кылынышы – Аллахтын урухсаты менен – тикелене турган Халифалык айланасында Умматтын биригүүсүнө хызмат кылган түрткү болот.

– Ислам жана мусулмандарды саясий аракеттен алыстатуу үчүн Америка кафир Батыш мамлекеттери менен бирге кабыл алган саясаттарынын бири – жарандык уюмдарды түзүү, аларга

адамдарга жетекчилик кылуу ролун жүктөө. Америка бул уюмдар адамдардын талабдарын америкача көз караштан туруп көтөрүп чыга турган социалдык саясий илманий уюмдарга айланышын көздөдү. Арийне, бул уюмдар адамдарды жетектөөнү колго алып, регионда Кошмо Штаттардын таасирин кеңейткен куралдардын бири болушу жана адамдардын этибарын Исламды бийликке алып келуу фикиринен чалгытышы үчүн Америка аларды мактап көрсөтүүгө аракет кылууда.

– Америка кафир Батыш мамлекеттери менен бирге кабыл алган саясаттарынын жаңысы – жамааттардын саясий аракет менен шугулданышына жол бербөө жана даъватты саясаттан бөлүүгө мажбурлоо. Америка бул үчүн саясий майдандагы исламий жамааттарга олуттуу басым өткөрүп жана коркутуп, аларды эки тараптуу позициядан баш тартууну буйруду. Алар илманий саясий аракет алып барып, өлкө перзенттерин өзүлөрүнө ээрчителиши жана режимдердин жардамында улуттук өнүгүү программасын кабыл алуулары керек же жакшы ахлак жана жакшы амалдарга гана чакырган даъватчы жамааттардан болушу керек. Муну өзүн саясий деп караган айрым исламий жамааттар кабыл алуулары да мүмкүн. Бирок, мусулмандар муну кабыл алышпайт. Анткени, аны Ислам кабыл албайт, бул кадыресе акыйкат. Бул план ийгиликтүү болгондо да, ашып барса, аны кабыл алган жамааттар Умматтан бөлүнүп калат. Арийне, Батыш үмүт кылган натыйжага жетише албайт. Өз кезегинде, бул мусулмандарды реалдуу айырмалап билүүгө үндөшү мүмкүн. Даъваты бурмаланган кыймылдар жакында кулайт, халыс жана ыхластуу исламий кыймылдар гана калып, бийлик аларга насип этет. Бул болсо, Аллах Таала убада кылган Халифалыктын жана үстөмдүктүн дал өзү:

﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْاَرْضِ كَمَا
 اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَىٰ لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُم مِّنۢ بَعْدِ
 خَوْفِهِمْ اٰمَنًا ۗ يَعْبُدُوْنِي لَا يُشْرِكُوْنَ بِي شَيْءًا ۗ وَمَنۢ كَفَرَ بَعْدَ ذٰلِكَ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ
 الْفٰسِقُوْنَ﴾

«Аллах силерден ыйман келтиргендерге жана жакшы амалдар кылгандарга, кудум мурунку өткөн (итикаддуу) заттарды халифа кылгандай, аларды да жер жүзүндө халифа

кылууну убада кылды жана алар үчүн Өзү ыраазы болгон (Ислам) динин үстөм кылууну о.э. аларды көргөн коопкоркунучтарынан кийин бейпилдикке бөлөп коюуну убада кылды. «Алар Мага гана ибадат кылышат жана Мага бир да нерсени шерик кылышпайт. Ким мына ушул (убада)дан кийин куфрону (ниъмат) кылса, анда, алар фасыктар» [24:55]

Алар – жалгыз Аллахка кулдук кылып, Ага эч нерсени шерик кылбаган, душманга жасакерленбеген, Ислам хукмдарынын эч биринен баш тартпаган, нусустарды динге зыян жеткире турган тарапка бурмалабаган, душмандын басымына алданып, багынып бербеген инсандар. Аларга Аллах нусрат берет. Албетте, Аллахтын нусраты келиши жана Аллах аларды тандап алышы үчүн алар өзгөрүү жасоо жолунда Расулу карим ﷺдын сийратын бекем кармашы, ал жана асхабдары сыяктуу сыноолорго сабыр кылышы кажет. О.э. алар Расулу акрам ﷺ төмөндө айткан жана Аллах убада кылган акыр замандагы Халифалыкка жетишкен кишилер:

«تَكُونُ النُّبُوَّةَ فِيكُمْ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ تَكُونَ، ثُمَّ يَرْفَعُهَا إِذَا شَاءَ أَنْ يَرْفَعَهَا. ثُمَّ تَكُونُ خِلَافَةً عَلَىٰ مِنْهَاجِ النُّبُوَّةِ فَتَكُونُ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ تَكُونَ، ثُمَّ يَرْفَعُهَا إِذَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ يَرْفَعَهَا. ثُمَّ تَكُونُ مُلْكًا عَاصِيًا، فَيَكُونُ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ يَكُونَ، ثُمَّ يَرْفَعُهَا إِذَا شَاءَ أَنْ يَرْفَعَهَا. ثُمَّ تَكُونُ مُلْكًا جَبْرِيَّةً، فَتَكُونُ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ تَكُونَ، ثُمَّ يَرْفَعُهَا إِذَا شَاءَ أَنْ يَرْفَعَهَا. ثُمَّ تَكُونُ خِلَافَةً عَلَىٰ مِنْهَاجِ النُّبُوَّةِ. ثُمَّ سَكَتَ».

«Силердин араңарда Аллах каалаганча пайгамбарлык уланат. Кийин Аллах каалаганда аны көтөрөт. Кийин пайгамбарлык минхажы негизиндеги Халифалык болот жана ал Аллах каалаганча турат. Кийин Аллах Өзү каалаганда аны көтөрөт. Кийин зордукчул падышалык болот жана ал Аллах каалаганча турат. Кийин Аллах Өзү каалаганда аны көтөрөт. Кийин жабыр көрсөтүүчү залым падышалык болот жана ал Аллах каалаганча турат. Кийин Аллах Өзү каалаганда аны көтөрөт. Кийин пайгамбарлык минхажы негизиндеги Халифалык болот». Андан соң Пайгамбар ﷺ сүкүт кылды». (Баззар, Табараний).

Ибн Умар رضي الله عنه риваят кылган хадисте Расулуллах ﷺ аларды минтип сыфаттаган:

«إِنَّ لِلَّهِ عِبَادًا لَيْسُوا بِأَنْبِيَاءَ وَلَا شُهَدَاءَ، يَغِيظُهُمُ الشُّهَدَاءُ وَالنَّبِيُّونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لِغُرْبِهِمْ مِنَ اللَّهِ تَعَالَىٰ وَمَجْلِسِهِمْ مِنْهُ فَجَنًّا أَعْرَابِيٌّ عَلَىٰ رُكْبَتَيْهِ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، صِفْهُمْ لَنَا وَجَلِّهِمْ لَنَا. قَالَ: قَوْمٌ مِنْ أَقْصَاءِ النَّاسِ، مِنْ نِزَاجِ الْقَبَائِلِ، تَصَادَقُوا فِي اللَّهِ وَتَحَابُّوا فِيهِ، يَضَعُ اللَّهُ -عِزَّ وَجَلَّ- لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَنَابِرَ مِنْ نُورٍ، يَخَافُ النَّاسُ وَلَا يَخَافُونَ، هُمْ أَوْلِيَاءُ اللَّهِ -عِزَّ وَجَلَّ- الَّذِينَ لَا خَوْفَ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ»

«Аллахтын ушундай пенделери бар, алар пайгамбар да, шахид да эмес. Алар Аллахка жакын болушкандыктан жана

Аллах алдында татыктуу орунга ээ болушкандыктан аларга пайгамбарлар жана шахиддер суктанышат. Ошондо бир аъробий тизелеп туруп: «Эй Расулуллах, аларды бизге сыфаттап бериңиз жана алар жөнүндө айтыңыз», деди. Расулуллах ﷺ айтты: «Алар ар түрдүү жер жана түрдүү калктардан болуп, өз урууларынан ажырашкан. Алар Аллахтын жолунда өз ара достошот жана Аллахтын жолунда бир-бирин жакшы көрүшөт. Аллах Азза ва Жалла кыямат күнү аларга нурдан болгон минбарларды орнотот. Адамдар коркушканда алар коркушпайт. Алар Аллах Азза ва Жалланын достору, аларга эч кандай кооп-коркунуч жок жана алар кайгырышпайт». (Хаким «Мустадрак»та иштеп чыккан).

Алар аракет алып барып, Аллах аларга нусратты, Халифалыкты жана үстөмдүктү убада кылганына кадыржам, алар Америка жана анын бардык союздаштары Аллахтын убадасын жокко чыгарат деген коркууну билишпейт, анткени Аллах Субханаху ва Таала Өз кулдары үстүндө Каххар болуп, Өз ишинде үстөм экенин, бирок көпчүлүк инсандар муну билбешин түшүнүшөт.

Бүгүнкү күндө мусулмандар чыныгы исламий ойгонуу чөйрөсүндө жашап жатат. Алар бир Исламий т.а. Халифалык мамлекетсиз ойгонуу толук болбошун аңдап сезишүүдө. Аллахтын бул күрөштөгү ажайып айла-амалына карагыла, Ал мусулмандарга бул күрөшкө киришүүнү буйруган болсо, ошол эле учурда, Батыш да өзүнүн мусулмандарга жана алардын динине каршы душманчыл аракети менен мусулмандарды бул күрөшкө түртүүдө. Лекин, Батыштын Исламдын үстөм болушун алдын алган ушунча аракеттери таптакыр файда бербейт. Бул күрөштөгү жалын улам күчөп бара жатат, жакында вулкан атылып, бардык нерсени өрттөйт. Мусулмандар болсо суу сыяктуу болуп, эртең алар атылып чыгат жана Аллах алар аркылуу өлүк жерлерди тирилтет. Аллах Таала айтат:

﴿يُرِيدُونَ أَن يُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَيَأْبَى اللَّهُ إِلَّآ أَن يُتِمَّ نُورَهُ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ ﴿١٧﴾ هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ﴾

«Алар Аллахтын нурун ооздору менен өчүрмөкчү болушат, Аллах болсо, (кафирлер) каалашпаса да Өз нурун толук жаюуну

каалайт. Ал Өз Расулун хидаят жана хак дин менен – мушриктер каалашпаса да – бардык диндерге үстөм кылуу үчүн жиберген» [9:32-33]

Бүгүн Батыш мусулмандарды өзгөрүү жасоо кыйын, мүмкүн эмес иш деп үмүтсүздүккө салууга урунуп жатат. Бирок, биз бул өзгөрүүлөр, Инша Аллах, жакында болорун көрүп турабыз. Биз Ислам таңы атканын көрүп турабыз, анын күнү чыгышы бул убакыт маселеси гана, биз болгону сабыр кылуубуз керек. Аллах Таала айтат:

﴿أَتَىٰ أَمْرُ اللَّهِ فَلَا تَسْتَعْجِلُوهُ ۗ سُبْحٰنَهُۥ وَتَعٰلٰى عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾

«Аллахтын буйругу келип калды. Демек, аны шаштырбай эле койгула. (Аллах) алардын ширктеринен пакиза жана жогору»

[16:1] □

ХАЛИФАЛЫК МАМЛЕКЕТИ АНЫН ТИКЕЛЕНИШИНЕ КАРШЫ АРАКЕТТЕРГЕ КАНТИП КАРШЫ ТУРАТ? (2)

Саир Салама (Абу Малик)

Биз кандай иш алып баруу жөнүндө жалпы сунуш беребиз. Ушуну айтып өтүү орундуу, Халифалыкты башкара тургандардын (т.а. халифа жана анын жардамчыларынын) фикири биздикине караганда жаркыныраак болот. О.э. ал убактагы эл аралык вакилик да ойлогонубуздан айкыныраак болот. Ага карабастан, сунуштарыбызды жалпы түрдө баян кылып өтөбүз:

1 – Адамдар үчүн чыгарылган эң жакшы Уммат өз укугун жоготкон эмес жана аны жаңыдан алып жаткан жок. Адамдар үчүн чыгарылган эң жакшы Уммат башка калктардын артынан ээрчип жүрүүгө, алсыз болууга жана анын ишине аралашуусуна ыраазы болбойт. Тескерисинче, ал адамзатка эң жакшы рисалатты жеткирет. Ушул рисалат Умматты болгон күчү менен Батыш хазаратынын өкүмдарлыгына каршы күрөшүүгө жарактуу кылат.

2 – Кайсы гана уммат болбосун фикирлер ал үчүн үлкөн дөөлөт болуп эсептелет. Уммат ушул фикирлердин негизинде жаралат. Фикирлер жаңы муун эски муундан алган мурас болуп эсептелет. Маддий байлыктар, илимий ачылыштар, өнөр жай тармагындагы ойлоп табуулар жана башкалар фикирлерге караганда мааниси төмөн болот, себеби аларды сактап калуу фикирлерге байланыштуу. Себеби, эгер умматтын маддий байлыгы жок болсо, бирок, уммат фикирий байлыгын сактап калган болсо, маддий байлыкты тезинен тикелеп алуу мүмкүн. Бирок, эгер уммат маддий байлыгын сактап калган болсо, бирок, фикирий байлыгынан ажыраган болсо, анда бул байлык тез арада колдон кетет жана уммат жакырчылык абалына түшөт.

О.э. эгер уммат фикирлөө тарыйкатын жоготпогон болсо, өзү ачкан, бирок, кийинчерээк жоготкон көптөгөн илимий ачылыштарды кайра колго алышы мүмкүн. Бирок, эгер уммат натыйжалуу фикирлөө тарыйкатын жоготкон болсо, анда ал бат эле артка кетет, жетишкен ачылыш жана ойлоп табууларынан да кол жууйт. Ошодуктан, эң оболу фикирлерге чоң этибар берүү لازым, кийин ушул фикирлер негизинде фикирлөөнүн натыйжалуу тарыйкатына таянып маддий байлык колго алынат жана илимий

ачылыштар, өнөр жай тармагындагы ойлоп табуулар жана башкаларга жетишүүгө аракет кылынат¹.

Шек-күмөнсүз, фикир куралдан күчтүү. Себеби, Советтер Союзунун кубаты эң чокуга чыккан убакта – бүткүл жер жүзүн ойрон кылууга жарактуу куралдарга ээ болсо да – анын пайдубалы болгон фикирий система кулашы менен кыска убакыт ичинде өзү да кулады. Себеби, ал жердеги калктардын ушул фикирий пайдубалга болгон ишенимине зыян жеткен. Расуллаллах ﷺ Мадинада фикирий пайдубалга негизделген мамлекетти тикеледи. Акыйкатта болсо, ошол убакта Мадина эч кандай технологияга жана куралдарга ээ эмес эле. Он жыл өтүп-өтпөй бул мамлекет ошол убактагы эң күчтүү империяларга чабуул кылды. Болжол менен он жыл ичинде Фарс империясын багындырды. Шамда Византия империясы үстүнөн жеңишке жетти. Ушул себептен улам, ар кандай мамлекеттин имаратын тикелөөдө эң маанилүү жана күчтүү таяныч фикирий негиз деп айта алабыз. Исламий мамлекеттин фикирий негизи, алардын катарында, исламдагы фикирий кубат анын жеңишине кепил.

3 – Кафир Батыш Умматтын динин өзгөртө албады, динине болгон ишенимин өчүрө албады жана башка альтернативаны бере албады. Себеби, Уммат Мисирде илманийлерди четке какты, Пакистан жана Бангладеште болсо адамдар аларга бузгунчулуктун булагы катары кароодо. Региондогу бардык илманий режимдер армиянын күчүнө жана малайларга таянууда. Америка Ислам өлкөлөрүнө илманийликти экспорт кылууда ийгиликсиздикке учурады. Илманийликтин түрк модели гана мындан сырткары. Себеби, Ислам кийимин кийген мындай илманийликке алданган мусулмандар ушул жол менен Ислам даражама-даража колдонулат деп ойлошууда. Бирок, илманийлер анык ийгиликсиздикке учурады. Белгилүү болгондой, ар кандай мамлекет үчүн фикирий негиз зарыл. Кафир Батыш исламий дүйнөдөгү мамлекеттер үчүн фикирий негизди пайда кылууда ийгиликсиздикке учурады. Демек, Умматтагы бекем фикир негизине курула турган Исламий мамлекеттин тикеленишинин алдын алуу жолдору да кыйрады. «Буга далалат кылып жаткан ишаралар ушул, исламий өлкөлөрдө үгүттөлүп жаткан куфр мыйзамдарына жана фикирлерине исламий түс берилмейинче жана динин арзан акчага саткан имамдар ал

⁽¹⁾ Такийюддин Набаханий, «Исламдагы экономика түзүмү».

мыйзамдарды колдомоюнча ал мыйзамдар мусулман өлкөлөрүндө ийгиликке жетишпеди»¹.

4 – Убагы келген Ислам идеологиясына караганда күчтүү идеология жок². Американын мурдагы президенттери Никсон, Форд жана Рейгандын кеңешчи кызматында иштеген Патрик Бьюкенен жазган жана 2006-жылы 23-июнда «Согуштан баш тартуу уюму» басып чыккан «Убагы келген идея» деген макалада мындай делет: «Бүгүн Ислам тирилүүдө жана Батыштын каршылыгына карабастан, мусулмандар арасында исламий башкаруу түшүнүгү бекем орношууда». Жазуучу макалада Американы мусулмандар менен боло турган мамиледе жаңы саясат колдонууга чакырып, мындай дейт: «Британиялык жазуучу Беллок христианчылык Европада өлүм абалында турат деп туура айткан. Себеби, Ислам тарыхта болгондой жыйырма биринчи кылымды силкинет. Америка кошуундары Иракта бийликке каршы чыккан суннийлерге, шиаларга жана мужахиддерге каршы күрөшүп жатканын, Аллахка жалбарып мыйзамга каршы чыгып жаткан талибандарга каршы күрөшүп жатканын көргөнүбүздө зээнибизге Виктор Гюгонун ушул сөздөрү келет: «Эч бир армиянын күчү убагы келген идеяны жеңе албайт».

Жазуучу сөзүн улантып, мындай дейт: «Көпчүлүк каршы чыгып жаткан бул фикир бекем орношуп жатат. Бул фикирди кабыл алгандар жалгыз жаратуучу Аллах бар жана Мухаммад Анын элчиси деп ишенишет. О.э. бейишке алып бара турган жалгыз жол Ислам же Куръанга итаат кылуу, Роббаний коом шарият менен, башкача айтканда Ислам мыйзамы менен башкарылышы لازым деп ишенишет. Алар ийгиликсиздикке алып барган башка жолдорду сынап көрүшкөндөн кийин кайра Ислам коргонуна кайтышты. Исламий ыймандын сабыры чындыгында өтө ажайып».

(1) Мисалы, бүгүнкү күндө исламий өлкөлөрдө «Падышаныкын падышага бер, Кудайдыкын Кудайга», «Мыйзам чыгаруучу Аллах эмес, инсан» деген ураан астындагы демократия өнүкпөй жатат. Полициячыл режимдердин репрессиячыл мыйзамдарын бекер кылат жана ал «шура»га негизделген саясий система дегендин акысына демократия алга сүрүлүүдө. Ушуга ылайык, исламий өлкөлөрдө демократияны өнүктүрүүгө үгүттөө жана бул өлкөлөргө экспорт кылуу анын негизги маңызынан алыс болгон куру сөзгө чакырууну, куру сөздү экспорт кылууну түшүндүрөт. Мусулманлар демократияны кабыл алышкан болсо да Исламдагы адилетке ылайык келет деген этибарда гана кабыл алышты. «Исламий дүйнөдөгү коомдук фикирдин багыты». Доктор Махир Абдулжавад, «Ал-Ваъй» журналы 93-сан, 1994-жыл, январь.

(2) «Душманыңды таанып ал: Исламий башкаруу фикраты мусулмандар арасында бекем орношууда». «Ал-Ваъй» журналы, 234-235-сан.

Акыркы эки кылымда Усманий Халифалык жеңилүүгө учурап, Мустафа Кемал доорунда Халифалык кулатылган болсо да, Ислам Батыш башкаруусу астында калган болсо да, Ислам кайра турмуш майданына кайтты. Жазуучу макаласын ушул сөздөр менен аяктайт: «Америка Ислам бизге душманчыл нерсе экенин түшүнүшү لازым. Бүгүн Пакистандан тартып Мароккого чейинки көпчүлүк адамдар бизди жакшы адамдар эмес деп билишет. Ырас, мусулман коомунда исламий башкаруу идеясы күчөп жаткан соң, жер жүзүндөгү эң күчтүү армия аны кантип токтотуп калат? Андыктан, жаңы саясатты иштеп чыгуунун убагы келбедиби?»¹».

5 – Биз бул сыяктуу сөздөдү Жорж улуу Буштун билдирүүлөрүндө да табабыз. Америка улуулук туурасында эң бийик чокуга чыгып, Иракка каршы согушка кирүүнү каалаганда Саддам Хусайн өзүнүн билдирүүлөрүндө Исламга байланыштуу айрым нерселерди айта баштады. Мисалы, ал Саудиядагы ыйык жайларга ишара кылып, алардын үстүнөн Америка өкүмдарлык кылып жатканын айтты. О.э. мусулмандарды жана арабдарды Америкага каршы чыгууга чакырды. Натыйжада, Буш тынчсызданып калды. Бул, Буш 1990-жылы 15-июлда коргоо министрлигинде сүйлөгөн сөзүндө өз тастыгын тапты. Буш мындай деди: «Американын Булуңдагы иштери Ирак сүрөттөгөндөй, дин, ач көздүк жана сакафий бөлүнүүлөргө байланышы жок». Буш өз сөзүн уланттып айтты: «Саддам муну арабдардын кафирлерге каршы жихады деп айтууда... негизи, ал өз өлкөсүндө эркектер, аялдар жана балдарга каршы уулуу газ колдонду. О.э. жарым миллиондон ашык кишинин жанын алган Иран согушун чыгарды». Буш кошумчалап мындай дейт: «Саддам башка мусулмандарга каршы баштаган согушу себептүү байларды жакырга айлантты... Саддам муну арабдар менен америкалыктар ортосундагы күрөш деп көрсөтүүдө. Акыйкат болсо, биз араб боордошторубузга жардам берүүгө аракет кылып жатканда Саддам араб калкына коркунуч туудурууда... Саддамга каршы согушта биз жалгыз эмеспиз, Ирак айланасындагы мусулмандар жана араб мамлекеттери биз менен бирге».

Буштун бул билдирүүлөрү Америка менен Ирак ортосундагы каршылык Америка жана арабдар ортосундагы каршылыкка айланып кетишинен коркконун көрсөтүп турат. Мындан да

⁽¹⁾ An Idea Whose Time Has Come? Patrick J. Buchanan.

коркунучтуусу Америка менен мусулмандар ортосундагы каршылыкка айланып кетишинен коркконун көрсөтүп турат. Ошондуктан, ал өз сөзүндө араб жана мусулмандар сыяктуу сөздөрдү бир нече ирет айтып, Американы араб жана мусулмандардын досу жана Иракты араб жана мусулмандардын душманы деп көрсөтүүгө аракет кылды¹.

6 – Тарыхта мусулмандарга каршы кандуу согушка киргендер исламий акыйданын кубатын жана анын материалдык күчкө болгон таасирин билишпеген. Ошондуктан, алар мусулмандарды жеңүүдө өздөрүндөгү маддий күчтүн үлкөндүгүнө таянышкан. Бирок, алардын маддий кубаты канчалык көп болбосун, мусулмандардын саны аз жана алсыз болбосун мусулмандар жеңип чыга берген. Алардын материалдык кубаты күчтүү экени согуш майданында пайда бербеген жана нусрат ар дайым мусулмандар тарабында болгон. Мушриктердин Расуллаллах ﷺ менен болгон абалы, Фарс жана румдуктардын сахабалар менен болгон абалы ушундай болгон. Муъта согушунда үч миң мусулман согушкерлери эки жүз миң румдуктарга каршы согушту. Ярмук согушунда болсо мусулман согушкерлер 36 миң болсо, румдуктар 240 миң эле. Мындан тышкары, алардын курал, коргонуу жана аскерий даярдыгы мусулмандардыкынан үстөм болгон. Фарсты фатх кылууда 18 миң мусулман аскер катышты. Аларга каршы эч бир байрак тура албады. Фарс шаарлары биринин артынан бири кулады. Кадисия согушунда мусулмандардын саны 30 болсо, фарстар 200 миңди түзгөн. Ал кармашта мусулмандар жеңип чыгышты. Мусулмандар Фарс империясын хижрий 11-жылдан 23-жылга чейин толук жеңди. Мусулмандар эки согушта гана жеңилүүгө учурады. Алардын бири кресттүүлөр менен болгон согуш. Мусулмандар андан кийинчерээк дагы жеңишке жетишкен болушса да жеңилүүгө учурашкан. Экинчиси болсо, он тогузунчу кылымдагы жеңилүү болуп, анда Биринчи дүйнөлүк согуш алардын жеңилүүсү менен аягына чыкты.

7 – Бул жерде айтып өтүү зарыл болгон акыйкат ушул, Америка исламий дүйнөгө каршы согушка кирип, кыйроого учурады жана чоң карыздарга батты. Американын Ирак согушуна сарфтаган каражаты 3 триллион долларга жеткен. Бул согуш жөнүндө экономика тармагында Нобель сыйлыгынын лауреаты Жозеф Стиглиц мындай дейт: «Ушул нерсе анык, Американын Ирактагы

(1) «Ал-Ваъй» журналы, 41-сан, «Америка Исламдан коркууда».

согушу чоң ката болгон. Бул согушта 4000 Америка аскери каза болду, 58000 аскер түрдүү жаракаттарды алды жана кооптуу ооруларга кабылышты. Афганистанда болсо 7300 аскер түрдүү жараат жана кооптуу ооруларга чалдыгышты. Согуштан кайткан жүз миңдеген аскерлер түрдүү аклий жана рухий ооруларга учурашты. Алардын жарымынан көбү өнөкөт оорууга кабылышкан»¹. Афганистан согушуна Америка бюджеттен жылына 45 миллиард доллар сарфтаган. «Би-Би-Си» радиосу маалымдашынча, Энтони Кордесман жетекчилик кылган стратегиялык изилдөө борборунун отчетуна ылайык, Афганистан согушуна кеткен каражат (кийинки жылга) 841 миллиардды түзгөн. Дагы башка бир отчетто келишинче, бул көрсөткүч 2017-жылда эле бир триллиондон ашкан. Бул согуш жакын арада токтошу байкалбай жатат. Америкада жайгашкан Браун университетинде «Согуш каражаттары» долбоорунун координатору Нета Крофорт айтышынча, Американын 2001-жылдан бери Ирак, Афганистан жана Пакистан согуштарына сарфтаган каражаттары 5 триллионго жакындашып калган. Анын 2 триллиону Афганистанга сарфталган жана дагы сарфталышы күтүлүүдө².

8 – Америка Иракка каршы согушка кирип жатып, ыктыярдуу согушка бара тургандарды таба албаган соң, чоң сандагы жалданган аскерлерди сапарбар кылды. Ал Ирак согушуна 200 миң жалданган аскерлерди тартты³. Америка бул үчүн «Triple Canopy», «Dyn Corp», «Blackwater USA», «Erinys», «Armor Group» аскерий компанияларын тартты. Жалданган аскерлердин негизги бөлүгү АКШ жараны болбогондуктан Америка алардын кылмыштарды жасашын токтото албады, алардын жүрүм-турумун тартипке сала албады жана алардын берилип кызмат кылышына жетише албады. Алар Америкадагы мигранттар болуп, өкмөт аларга алардын миграциялык макамын жакшыртууну убада кылган. Бирок, согуштан кайткандан кийин, өкмөт алардан баш тартты. Натыйжада, алар ден соолугуну жоготушту, рухий жана финансылык проблемаларга кабылышты. Сенат мүчөлөрү чыгарган отчетко ылайык, Америка согуштарына сарфталган каражаттардан жалданган аскерлерди сапарбар кылып жаткан жеке компаниялар

(1) «Үч триллион доллар сарфталган согуш: Ирак согушунун чыныгы кыйматы», Жозеф Стиглиц.

(2) Афганистандагы АКШ согушунун эң жогору наркы, Би-Би-Си, 2017-жыл, 22-август.

(3) The Mercenary Revolution: Flush with Profits from the Iraq War.

40% пайда көрөт. Ушул сыяктуу каражаттардан улам мамлекеттин карызы 20 триллиондон ашып кеткен.

Американын исламий дүйнөгө каршы ар кандай согушу анын аскерий кубаты 20%га кыскарышына кепил. Бул болсо аны менен Россия жана Кытай сыяктуу атаандаштарынын ортосундагы күч туурасындагы аралыкты азайтат. О.э. бул сыяктуу согуштар Американын өмүрүн коркунуч болот. Америка канча аракет кылбасын, исламий дүйнөгө каршы чабуулунан зыян көрүп чыгат. Ошондуктан, ал Шамга каршы согушта Иран, Россия жана Түркиядан жардам сурады. Натыйжада, Россия Шамда жамааттарга жана ИШИМ сыяктуу уюмдарга каршы күрөштө АКШга жардам берди жана суу-кургактыкты ойрон кылды. Бирок, чыныгы Исламий мамлекет менен бетме-бет келгенде абал башкача болот.

9 – Америка Иранга анын ядролук программасы себептүү сокку беришин айтканда белгилүү журналист Сеймур Херш¹ ушул согуштагы варианттарды үйрөнүп чыкты, аскерийлер жана стратегдер менен кеңешкенден кийин абадан бериле турган сокку толук натыйжа бербешин, ошондуктан, кургактыктан чабуул кылуу зарыл экендигин айтты. Ал бир нече согуштарды үйрөнүп чыгып, аба күчтөрү канчалык күчтүү болбосун, аба чабуулдарынын өзү маселени чечпейт деп тыянак чыгарган. Анын айтымында, исламий дүйнөгө кургактыктагы күчтөрдү жиберүү да Америка үчүн толук натыйжа алып келбейт.

10 – Америка Иракка каршы согушка кирген күнү өзү менен 23 мамлекетти кошо алып кирди. Даярдык алты айга созулду. Эгер, исламий дүйнөдөгү Саудия жана Кувейт сыяктуу мамлекеттердеги базалардан логистикалык жардам болбогондо ийгиликке жетишмек эмес. Булардын баары Батыш малайлары болгон мусулман акимдеринин жамандыгынан улам болууда. Бирок, Аллахтын каалоосу менен Халифалык тикеленген соң, бул картон режимдер домино таштары сыяктуу бир четтен кулайт. Себеби, алар өтө алсыз жана таянычы жок режимдер. Ошондуктан, Америка толук согушка кирүү үчүн башталгыч чекитин табышы кыйын болот. АКШ Исламий мамлекетти жок кылуу үчүн аракет баштаса ушундай абалга туш болот.

11 – Зыянкеч мамлекетчелер куралдануу тармагына үлкөн каражаттарды сарфтоодо. Түркия жана Пакистан сыяктуу үлкөн

⁽¹⁾ The Iran Plans, Our Men in Iran^s, Iran And the Bomb, Shifting Targets, the next act, last stand.

күчкө ээ мамлекеттер бар. Кошуун буйрукка моюн сунуу рухунда тарбияланат. Ошондуктан, биз кошуун жетекчилигиндеги малай топту кетирип, исламий акыйда ээси болгон Уммат өкүлү болгон калыс офицерлер тобунан жардам сурашыбыз лазым. Себеби, катардагы адамдарды өзгөртүүдөн көрө кошуунду Умматтын пайдасына өзгөртүү оңой болот. Себеби, кошуун калыс топтон келген буйруктарга лаббей деп жооп берет. Ракета жана самолётторго каршы системага ээ жана аскерий офицерлери бар мамлекеттерди абадан сокку берүү менен жеңүү жана басып алуу оңой эмес. Исламий дүйнөдөгү Багдад, Каир, Истамбул жана Исламабад сыяктуу шаарларды басып алуу саякат сапары сыяктуу оңой иш эмес. Дагы кайталайм, жырттылып тамтыгы чыккан режимдерди Исламий мамлекетке салыштыруу туура эмес.

12 – Исламий Уммат ушундай бир даражада үлкөн байлыктарга ээ, бүткүл дүйнө аны четтеп өтө албайт. Ошондуктан, алар Халифалык тикеленишинин алдын алуу үчүн ага каршы согушуп жатышат. Халифалык тикеленген соң, ал ушул байлыктарды дүйнөдөн тосуп коёт, натыйжада экономикалык кризис башталат жана Батышта турмуш нугунан чыгат. Батыштагы режимдер калк тарабынан басымга учурайт. Натыйжада, Халифалык ушул ресурстардын акысына маанилүү стратегиялык союздарды түзөт. Атаандаш лагерь экиге бөлүнөт. Кол салуучулардын биригүүсү оор болот. Халифалык окумуштуулар менен, ири компаниялар, заводдор жана изилдөө борборлорун куруу, зарыл нерселерди сатып алуу туурасында келишимдер түзөт. Натыйжада, оор өнөр жай жана технология кирип келет.

13 – Исламий калктар аларды түрдүү балээлерге салган өз акимдеринен жана режимдеринен кутулуу үчүн аракет кылууда. Калк өз башынан өткөрүп жаткан жаман абалдардан кутулууга умтулууда. Алар режимдерди кулатуу үчүн убакыт күтүүдө. Ушул үмүт менен өзгөрүүнү күтүшүүдө жана бүтүндүк кубат булагы деп билишүүдө. Бул режимдер куласа, бул режимдерди кайра тикелөө үчүн күрөшө турган киши табылбайт. О.э. Умматты кафир Батышка кайра дагы көз каранды болуп калбоо үчүн бириккенин көрөсүң. Ушулардан улам, бул режимдер өтө алсыз жана кулашы жеңил. Ошондуктан, Исламий мамлекет ылдам кеңейет жана үлкөн стратегиялык аймактарды ээлейт. Ал чабуулга туш боло турган бир өлкө борборунда чектелип калбайт. Кыска убакыт ичинде чексиз мамлекетке айланат. Бул сыяктуу мамлекетке каршы согушка кирүү

оңой жана жеңил эмес. Бүгүн мусулмандар өз өлкөлөрүндөгү режимдерге тилектештик билдиришпейт. Себеби, бул режимдер алардын стүнө мажбур орнотулган, алардын акыйдасына жана шариятына каршы. Бул режимдер мусулмандардын иштерин башкаруунун ордуна аларды азаптоодо, аларды коргоонун ордуна зулум кылууда, кордоодо жана үндөрүн өчүрүүдө.

Мусулмандардын Исламий мамлекетке карата позицияларын учурдагы залым режимдерге карата позициясына салыштыруу туура эмес. Эгер, мамлекет тикеленгенден кийин да мусулмандардын позициясы бүгүнкүдөй бойдон калса, демек, ал мамлекет аты исламий болсо да исламий мамлекет болуп эсептелбейт. Себеби, ал мамлекет полициячыл мамлекет болуп, өзүн чет мамлекеттерден гана эмес, өз калкынан да коргонууга муктаж болот.

Калк өз кучагына алган мамлекет анын башчысынын өлүмү менен кулабайт. Себеби, андагы ар бир адам өз жоопкерчилигин түшүнөт жана өз позициясынан туруп аны коргойт. Расуллуллах ﷺ айтат: «Сен Ислам чегараларынан болгон бир чегарага жоопкерсиң. (Душман) сен тараптан кирип келбесин». Бул согуштагы аскер сыяктуу, эгер байрак көтөрүүчү куласа, заматта аны башкасы көтөрөт. Умматтын өз мамлекети айланасында биригиши, өз жоопкерчилигин сезиши, аны такдырий маселе катары кармашы жана анын жолунда жан алып, жан бериши Исламий мамлекеттин туруктуу турушуна кепил.

Американын мурдагы президенти Рачард Никсон 1992-жылы «Seize the Moment: America's Challenge in a One-superpower World» деген китебинде Батыштын этибарын ушул акыйкатка караткан: «Исламий дүйнөдө эки өз ара байланышкан элемент бар: Исламий дин жана саясий туруксуздук проблемалары. Ислам дин гана эмес, ал улуу хазараттын негизи. Биз исламий дүйнөнү бир вужуд деп айтып жатканыбыздан, анда жалгыз саясий борбор бар демекчи эмеспиз, ал жердеги калктар саясий жана сакафий багытта шериктеш. Бул багыттардын булагы – исламий хазарат. Исламий дүйнөдөгү өлкөлөр бири-биринен айырмаланганына карабастан, бул өлкөлөрдөгү саясий иштер бир убакта болот. Итикад жана саясаттагы биримдик алар бири-бирине тилектештик билдиришине дем берет. Исламий дүйнөнүн бирер бөлүгүнө кооп-коркунуч жаралса, анын жаңыры Исламий дүйнөнүн калган бөлүгүнө жайылат».

14 – «Калкты түртсөң аракетке келет» деген сөз бар. Ошондон келип чыгып мындай дейбиз, тикелене турган мамлекеттин коргоочулары Умматты мүмкүн болушунча күчтүү аракетке келтирүүлөрү зарыл. Халифалык тикеленишинен мурда массалык маалымат каражаттары даъватчылардын колунда болбойт. Ошондуктан, алардын бул тармактагы таасири чектелген болот. Бирок, Халифалык тикеленген соң, бул каражат алардын колуна өтөт. Алар Умматты даярдоо жана аларга күч берүү үчүн ушул каражаттардан пайдаланат. Аллах өкүм кылганга чейин уйку жана ырахат билбей аракет кылуу лазым. Исламий Уммат тикелене турган мамлекет менен бирге заман менен ылдам кадам шилтеши керек.

15 – Америка өз союздаштары жана малайлары менен Халифалыкты кулатуу үчүн аскерий жүрүш жасаганда исламий кошуунга гана эмес, Уммат кошуун менен бирге душманга каршы күрөшкө аттанат. Тартиптешкен кошуун жана Уммат элдик согушту да, партизандык согушту алып бара алат.

Бул элес Халифалык мамлекетинин коргоочуларын Халифалык тикеленгенде ушул иштерди кылууга шашылууну важиб кылат:

а) Уммат ичиндеги курал көтөрүүгө жарактуу бардык кишилерди элдик жана партизандык согушуу ыкмаларына даярдоо. О.э. аларды ыйман, сабыр, кайраттуулук, шейиттик жана качпоо сыяктуу фикирлер менен бекемдей турган, калкка согушта керек болгон түрдүү ыкманы үйрөтө турган туруктуу курстарга байлоо.

б) Даярдыктан өткөндөрдүн баарына курал таратуу жана эл арасында белгилүү болгондорду командачы кылып дайындоо.

в) Армияда күчтүү ыйман, фикир жана шейиттик сыяктуу сабак өткөрүү. Алардын нафсиясы жана даярдыгы мумин мужахидден талап кылынган даражада болушу тийиш.

г) Халифалык аймагында болбогон Уммат өкүлдөрүн Халифалыкка келүүгө чакыруу. Мамлекет аларды да Халифалык жеңишке жетишиши үчүн даярдыктан өткөрөт. Алар муну Халифалык ичинде ишке ашырабы же башка жайдабы, мунун айырмасы жок.

д) Исламий дүйнөгө, алардын катарында бүткүл дүйнөгө тездик менен жөнөтүлүшү керек болгон тажрыйбалуу топторду даярдоо. Бул топтор өздөрү жөнөтүлгөн жайда туруп Халифалыкты колдоп-кубаттоо үчүн тапшырылган ишти аткарышат.

Душмандар кол салган чейин мамлекет мына ушинтип өз учурундагы иштерди аткарат.

16 – Мындай чөйрөдө бүткүл дүйнөнүн көзү Халифалыкка жана анын позициясына каратылат. О.э. дүйнөдөгү мусулмандардын туйгулары Халифалык менен бирге болот. Алар Халифалык жолунда жанын берүүгө даяр турушат. Ошондуктан, Халифалык мамлекети ушул исламий туйгудан жакшы пайдаланышы лазым. Биз Францияда жана Данияда болуп өткөн карикатура окуясында мусулмандардын реакциясын жана бул нерсе исламий дүйнөнү жалындатканын көрдүк. Бул нерсе исламий дүйнөдөн башка жайлардагы Батыш кызыкчылыктарына коркунуч туудурду.

17 – Ислам менен куфр ортосундагы согушта бейтарап болуп карап турган бирер адам, же кыймыл, же жамаат болушу акылга сыйбайт. Исламий мамлекеттин сыртында да – Булуң согушунда болгондой – Америка жана Батышты колдогон уламалар болбойт. Ошондуктан, Америка жана анын союздаштары исламий Умматты биримдүү турганын, өз динин жана мамлекетин коргоо үчүн жанын берүүгө даяр экенин көргөн соң, түздөн-түз агрессия кылуунун ордуна экономикалык курчоо же ушуга окшогон иштерге өтүшү мүмкүн. Бирок, исламий мамлекет бүткүл дүйнө муктаж болгон энергия булактарын ээлеп турган соң, курчоого алуу да оңой болбойт. Ошондуктан, Уммат аскерий согушка кирүүдөн күчтүү үстөмдүктө болот. Эгер, Америка согушта эң чокуга жетсе да, Халифалык кулабайт. Умматтын кайраттуу турушу душман мамлекеттерди жана алардын малайларын жеңет. Уммат эч качан кафирлер тарабынан мусулмандарга аким болуп дайындалган малайлар менен кызмтташпайт. Эгер, Америка ага коргоочу жөнөтсө, Уммат аны да, коргоочусун да жок кылат. Натыйжада, кафирлер качууга мажбур болушат.

18 – Ким Аллахка жардам берсе, албетте Аллах ага жардам берет. Аллах Таала момундарга нусрат берип, аларды халифа кылууну, Өз динин үстөм кылууну убада кылган жана Аллахтын убадасы хак. Аллах кимге нусрат берсе, аны эч ким жеңе албайт.

﴿وَيَوْمَئِذٍ يَفْرَحُ الْمُؤْمِنُونَ ﴿٥٠﴾ بِنَصْرِ اللَّهِ يَنْصُرُ مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ﴾

«Ошол күндө момундар Аллахтын нусраты себептүү шаттанышат. (Аллах) Өзү каалаган кишисин үстөм кылат. Ал кудурет жана ырайым ээси» [30:4-5]¹ □

(1) «Уммат Халифалыкка кайтууда каякка жетти?», «Ал-Ваъй» журналы, 75-сан. Текстке өзгөртүүлөр киргизилди.

МАМЛЕКЕТТИН КҮЧТҮҮ ЖЕ КҮЧСҮЗДҮГҮНӨ ТААСИР КЫЛГАН ГЕОГРАФИЯЛЫК ФАКТОРЛОР

Кыскача киришүү баяны (2)

Абулхамид Абулхамид

Мамлекеттин таасирдүү, абройлуу мамлекетке айланышы Умматтын мамлекетке болгон ишенимине байланыштуу. Эгер, Уммат мамлекет ичиндеги жана сыртындагы каалоолорун жүзөгө чыгара алса мамлекетке болгон ишеними калыптанат. Ошондуктан, мамлекет Умматка өз каалоолорун ишке ашыруу мүмкүнчүлүгүн берген кубатка ээ болушу керек. Мен ушул темага жигиттердин этибарын тартуу үчүн теманы геосаясий китептерден алып кыскача баян кылдым. Ушул кыскача баян терең изилдөөлөр үчүн колдонмо болуп калат деп үмүт кылам.

Мурдагы чыгарылышта мамлекеттин күчтүү же күчсүздүгүнө таасир кылган үч факторун карап чыкканбыз. Бул факторлор: мамлекеттин географиялык орду, саясий майданы жана формасы. Бул чыгарылышта ушул факторлорду карап чыгабыз: рельеф, тегиздиктер, тоолор, табигый ресурстар, климат жана экономикалык факторлор.

4 – Рельеф, тегиздиктер

Ар канда мамлекет тегиздиктер, тоолор, дөңсөлөр, өрөөндөр, дарыялар жана жээк бою түздүктөрү сыяктуу ар түрдүү рельефке ээ. Майданы айыл чарбасына ылайык болбогон төмөн түздүктөрдөн турган Голландия жана Дания сыяктуу мамлекеттер о.э. майданы негизинен тоолор жана дөңсөөлөрдөн турган Норвегия сыяктуу мамлекеттер аз.

Жер түзүлүштөрүнүн ар кандай өзүнүн касиети бар, бул нерсе баскынчылардын чабуулунан коргонуп, каршылык көрсөтүүдө же мунун тескериси т.а. чабуул кылууда ыңгайлуу болот. Буга Шам өлкөлөрүн мисал кылса болот. Шам өлкөлөрүнүн түндүктөн түштүккө чейин созулган тегиздиктери тарыхта баскынчылар бул өлкөлөрдүн басып алышына ыңгайлуу шарт жараткан. Европа түндүгүнүн, алардын катарында Польшанын кеңири тегиздиги Европа түштүгүндөгү борбордук тоолу региондордон чабуулга учураган. Себеби, мамлекеттердин чегараларында тоолор, өрөөн жана дарыялар сыяктуу табигый тоскоолдуктардын жоктугу алардын басып алынышына ыңгайлуулук жаратат.

Майданы тегиздиктерден турган региондор тынч убактарда экономиканы жандантуу үчүн пайдалуу, ыңгайлуу транспорт

тармагы менен камсыздайт. Мындай региондор ал жерлерде жашаган калк үчүн эң пайдалуу жер майданы болуп эсептелет. Ошондуктан, адатта мындай жайларда калк көп жайгашат. Эгер, тегиздиктерге ээ региондордун климаты айыл чарбасына ылайык болсо, ал жерлерде жаан жетиштүү даражада жааса, бул тегиздиктерден айыл чарбада пайдалануу аркылуу дүйнөнү азык-түлүк продукциялары менен камсыздоого болот. Бирок, бул тегиздиктер кеңири майданды ээлеп, бирок, ал жерлерде жаан жетиштүү жаабаса, өндүрүлгөн продукция аз болот жана бул жайларда калк аз болсо да өндүрүлгөн продукция аларга жетиштүү болбойт. Буга Россия жана Канаданын тегиздиктерин мисал кылса болот. Себеби, ал жерлерде суук катуу болгондуктан айыл чарба продукцияларын өндүрүү кыйын. Жыл бою жаан аз жааган Ливия жана Мисирдин тегиздиктери да буга мисал.

Майданы тегиздиктерден турган региондордо дарыялардын, баткактардын жана өрөөндөрдүн болушу чабуул кылы турган душманды ойлондуруучу табигый коргонуу фактору болуп эсептелет. Украинанын тегиздиктерден турган жерлери дарыяларды, терең өрөөндөрдү жана баткактарды камтыганы үчүн Экинчи дүйнөлүк согушта немис күчтөрүнүн ылдамдыгына табигый тоскоолдукту пайда кылган. Кээ бир мамлекеттер үчүн тегиздиктер, өзгөчө жээк боюндагы тегиздиктер аракеттенүү борборунун вазыйфасын өтөйт. Себеби, бул тегиздиктер мамлекет күчтөрүнүн аракетине ыңгайлуулук жаратат.

Жаанга мол түшүмдүү тегиздиктер калктын тыгыз жайгашкандыгы менен өзгөчөлөнүп турат. Мындай жайларда аракеттенүү ыңгайлуу болгону үчүн соода жана фикир алмашуу тез болот, жат фикир жана көз караштардын жайылышы оңой болот. Мындан тышкары тектердин аралашып кетиши да оңой. Мисалы, Шам өлкөлөрүндө тарыхта жүз берген баскынчылыктардын натыйжасында тектер жана маданияттар аралашып кеткен. Араб жарым аралы болсо, мунун тескериси. Себеби, араб жарым аралы ар дайым тышкы таасирлерден алыс болгон.

5 – Тоолор

Тоолор мамлекет аймагын коргоодо ар дайым күчтүү фактор болуп келген. Самолёт жана ракета сыяктуу куралдардын өнүгүшүнүн натыйжасында тоолор өз маанисин кыйла жоготкон болсо да, бирок, душмандын аракетин күзөтүү үчүн радар станцияларын орнотууда азыр да тоолордон пайдаланылат.

Белгилүү болгондой, Сириянын түштүгүндө жайгашкан Жулан дөңсөөсүндөгү Хермон тоосу бардык кошуна региондорду көзөмөлдөөдө стратегиялык мааниге ээ. Ошондуктан, Америка Хафиз Асаддын отуз жылдык башкаруусунда Жуланды яхудийлерге тапшырышына тыюу салып келди. Себеби, Америка «БУУ күчтөрү» деп аталган күчтөрдү жайгаштыруу аркылуу Жуланды түздөн-түз өзү көзөмөлдөөнү көздөгөн. Бирок, яхудийлер Американын ушул планын билишкендиктен Жуланды Сирия режимине кайтарып беришпеди.

Тоолу региондордо жашаган калкты борборлорго байлоо үчүн транспорт тармагын түзүү өтө кыйын. Бирок, эгер тоолор токойлуу болсо, өнөр жайга керектүү жыгачка бай болушу мүмкүн. О.э. токойлор жылдык (мезгилдик) жаандардын көлөмүн көбөйтүүдө маанилүү роль ойнойт.

Майданы тоолу региондордон турган Швейцария, Непал жана Бутан сыяктуу мамлекеттер бар. Швейцария тоолуу региондо жайгашкан, анын ортосунда Фирвальдштет көлү турат. Бул мамлекеттин мындай жайгашуусу аны табигый коргоо менен камсыздайт жана ага стратегиялык мааниге ээ соода жолун көзөмөлдөө мүмкүнчүлүгүн берет. Ошондуктан Биринчи жана Экинчи дүйнөлүк согушка катышкан мамлекеттер Швейцарияны бейтарап позицияда кармап турууга умтулушкан. Непал жана Бутан мамлекеттери бийик Гималай тоолору менен курчалган бир катар өрөөндөрдү өз ичине камтыйт. Бул тоолор аларды түштүктөгү индус тегиздиктеринен бөлүп турат. Тоолуу региондор соода жана адамдардын аракетине тоскоол болот. О.э. тоолуу региондордо айыл чарба жерлери болбойт жана ал жерлерде калк тыгыз жайгашпайт.

Тоолор мамлекеттин ичиндеги адамдардын байланышуусуна да тоскоолдук кылат. Батыш тарабынан Тынчтык океаны жээгинде жайгашкан аскалуу тоолорду өз ичине алган Америка мамлекеттерин буга мисал кылса болот. Ушул аскалуу тоолор өтө узун болуп, түндүк тараптан Канададан башталып түштүктөгү Чилиге чейин созулган. Ушул мамлекеттерде жашаган жээк боюндагы калк менен чыгыш региондордун калкы ортосундагы байланыш өтө оор.

Тоолор борбордук өкмөткө каршы баш көтөргөн козголоңчулар үчүн табигый башбаанек вазыйфасын өтөйт. Себеби, тоо шарты жеңил куралдарга, согушта «сокку берип кач» эрежесине таянган

партизандык согушка ылайыктуу. Экинчи дүйнөлүк согушта грек, югослав, италиялык жана француз согушкерлери немис баскынчыларына каршы партизандык согушта өз өлкөлөрүндөгү тоолордон пайдаланышкан. Түштүк Вьетнамдын түндүк жана борбордук бөлүгүндөгү согушкерлер да америкалыктарга каршы согушта токойлуу тоолордон пайдаланышкан. Тоолор танктардын аракети үчүн ылайыксыз болуп, аларды аба чабуулу менен гана ээлөө мүмкүн. Тоолуу аймак радио байланышты татаалдатат жана күзөтүү мүмкүнчүлүгүн азайтат.

6 – Табигый ресурстар

Жер рельефин түзгөн тоолордун химиялык курамы бири-биринен айырмалангандыктан, региондордун экваторго жакын жана алыстыгына о.э. деңиз деңгээлинен бийик жана төмөндүгүнө карата климаты ар түрдүү болгондуктан региондордун топурагы бири-биринен айырмаланат. Арийне, өсүмдүк дүйнөсү, жаныбарлар дүйнөсү ар түрдүү болот жана мамлекеттер ээ болгон кургактык жана деңиз байлыктары, табигый ресурстар бири башкасынан айырмаланат.

Мамлекеттин майданы канчалык чоң болсо, табигый ресурстардын түрү ошончолук көп болот. Кошмо Штаттар жана мурдагы Советтер Союзунун майданы мамлекет үчүн керектүү табигый ресурстардын дээрлик бардык түрлөрүн өз ичине камтыган. Бирок, өнөр жайлашкан мамлекеттерде өнөр жайдын өнүгүшүнөн улам заманбап өнөр жай үчүн керектүү чийки сырьё жетиштүү болбогондуктан бул мамлекеттер чийки сырьёну, биринчи кезекте нефтини чийки сырьёго бай мамлекеттерден импорт кылууга мажбур болду. Табигый ресурстарга бай өнүкпөгөн мамлекеттер өнөр жай каражаттарын, автомобилдерди жана аскерий техниканы сатып алуу үчүн чийки сырьёну экспорт кылышты. Сатып алынган ушул каражаттардын баасы экспорт кылынган чийки сырьёунун баасынан өтө жогору болот. Муну менен ушул мамлекеттердин соода балансы ар дайым зыянда болот. Мамлекеттин жалгыз чийки сырьёго таянып калышы аны тышкы базарга көз каранды кылат.

7 – Климат

Мелүүн климат адам аракети үчүн маанилүү роль ойнойт. Арийне, бул мамлекеттин кубатын бекемдөөгө жардам берет. Жер ортолук деңизи регионунун мелүүн климаты байыртадан улуу маданияттарды жаратууга жардам берген. Суук, өтө ысык, нымдуу,

куркак региондор адам аракетин чектейт жана бул мамлекеттин алсыз тарабы болуп эсептелет.

Климат мамлекет калкынын жайгашуусунда маанилүү роль ойнойт. Бразилия буга жаркын мисал. Калкынын саны 210 миллионго жеткен Бразилия калкынын 90%ы чыгыш жана түштүк региондордо жашайт. Бул региондордо калктын тыгыздыгы ар бир квадрат километрде 20 кишиден туура келет. Түндүк жана батыш региондордо болсо, калктын тыгыздыгы төмөн болуп, ар бир квадрат километрге бир киши туура келет. Себеби, ал жерлерде тропикалык токойлор калың болгону үчүн жыл бою нымдуулук жана ысык аба ырайы жогору болот.

Австралияга келсек, анын түндүк бөлүгү экваториалдык жана субтропикалык региондо жайгашкан. Ал жерде нымдуулук жана ысык аба ырайы жогору, калкынын тыгыздыгы төмөн. Түштүк бөлүгүнүн аба-ырайы болсо жакшы. Бирок, жаандын аз жаашы айыл чарбага, арийне, калк жайгашуусуна терс таасир кылат. Ысык жана куркак чөлдөрдү ээлеген Австралия борборуна келсек, ал жерде калк дээрлик жашабайт, калктын тыгыздыгы ар бир беш квадрат километрде бир кишиден ашпайт. Бул аймакта Европа колонизаторлору алып барган геноцидден аман калган түпкү калктын калгандары гана жашайт. Австралиянын мелүүн чыгыш жана түштүк-чыгыш бөлүгүнө келсек, ал жерлерде 25 миллионго жеткен континенттин ондон тогуз калкы жашайт.

Арктика региону кит жана тюлень сыяктуу деңиз жандыктарына бай болгону менен өзгөчөлөнүп турат. Бирок, ал жер айыл чарба жаатында эч кандай мааниге ээ эмес. Бирок, Швециянын түндүгүндө темир, Аляскада алтын жана нефть сыяктуу кен байлыктардын табылышы менен Арктика стратегиялык мааниге ээ жайга айланды. Мындан тышкары, арктиканын полярдык орду – аба жолу аркылуу – континенттер жана мамлекеттер ортосундагы аралыкты кыскартат. Мисалы, Осло менен Нью-Йорк ортосундагы адаттагы жолду самолётто өтүү үчүн 50 саат учуу керек болот. Эгер, уюл аркылуу өтсө бул убакытты 24 саатка кыскартууга болот. Аба күчтөрү жана ракеталардын өнүгүшү менен уюл региону стратегиялык таяныч чекитине айланды. Москва менен Нью-Йорк ортосундагы аралык 7516 километрге жетет жана бул аралык орто аралыкка учкан ракеталардан пайдалануу үчүн жетиштүү.

Уюл региону өзүнүн суук климаты себептүү күчтүү мамлекет курууга жакшы жер боло албайт. Ал жерде эл аралык саясатта

мааниге ээ болгон мамлекет жана маданияттар жок. Бирок, ал жай Россияга да, Америкага да жакын болгондуктан ал жерге өкүмдарлык кылган мамлекет маанилүү стратегиялык үстөмдүккө ээ болот. Эгер, бир күн келип, улуу мамлекеттер өзгөрсө бул регион өзүнүн стратегиялык маанисин жоготот.

Тропикалык региондор жөнүндө да ушуларды айтууга болот. Себеби, ал жерде жыл бою кургакчылык мезгили болбостон ар дайым ысык жана нымдуулук жогору даражада болгондуктан ал жайлар жашоо үчүн жараксыз. Мындан тышкары абасы демди кысып, ар дайым жаан жагандыктан, топурагы азыксыз болгону үчүн айыл чарбаны өнүктүрүү мүмкүн эмес. Ысык жана нымдуулугу өлчөмдө болгон бийик тоолуу зоналар бар. Бирок, бул тоолор кичине майдандарды ээлегени үчүн күчтүү мамлекетти курууга жетиштүү эмес.

Жылдын белгилүү бир мезгилинде абасы ысык жана нымдуу болгон, мунун артынан кургак мезгил келген Индия, Филиппин, Куба сыяктуу мамлекеттер менен Индокытай сыяктуу региондорго келсек, ал жерлерде шарт айыл чарбасына ылайык болгону үчүн калк тыгыз жашайт.

Аянты 3.23 миллион квадрат километрди, калкы 1.32 миллиардды түзгөн Индияда мезгилдик жаандар болгону үчүн жылына эки ирет түшүм алынат. Айыл чарба продукцияларын өндүрүүнүн биринчи мезгили жаз-күз мезгили болуп, май айында урук эгилет, октябрь жана ноябрь айында түшүм жыйып алынат. Экинчи мезгил кыш мезгили болуп, ноябрда урук эгилип, май айында жыйып алынат.

Согуш убагында климаттын таасири маанилүү. Ошондуктан, мезгилдик климатка ээ региондордо мамлекеттер жаан мезгилинде өз ара согушка киришпейт. Себеби, аскерий техника жана танктар жумшак жерде баткакка батып, керектүү жерге жетип барбайт. А түгүл, аба күчтөрүнө жана абадан коргонуу операцияларына да аба ырайынын булуттуу жана жаандуу болушу тоскоолдук кылат. Ошондуктан, араб мамлекеттери менен «Израиль» ортосундагы согуштар негизинен жай мезгилинде болгон. Түрк танктары да ошол жаандуу күндөрдө Африн регионун кирбеши керек эле. Мындан тышкары айыл чарба продукциялары жайдын башында бышат жана аскерий күчтөр жетиштүү азык-түлүк менен камсыздалышы үчүн бул продукциялар согуш башталышынан мурда жыйып алынышы керек.

Аскерлерге жакшы азык-түлүк жана кийим-кече жеткирип берүү үчүн мамлекеттик мекемелер согуш маалында климаттын шартын этибарга алуусу зарыл. Себеби, аскерлер ыңгайлуу шартта кайраттуу согушуусу үчүн азык-түлүк жана кийим-кече менен толук камсыздалышы لازым. Чөл региондорундагы аскерлердин муктаждыктары ысык жана жаандуу региондордогу жана суук кардуу региондордогу аскерлердин муктаждыгынан айырмаланат. Баткактар жана дарыялар жайгашкан региондордогу аскерлердин муктаждыктары тоолуу региондордогу аскерлердин муктаждыгынан айырмаланат.

Чоң мамлекеттер өз күчтөрүн – климаттын шартына карабастан – дүйнөнүн кааланган чекитинде согуша алышы үчүн даярдайт. Уюл регионунда жайгашкан аскерий базалардагы америкалык аскерлердин азык-түлүгү жана кийими Индия океанында жайгашкан Диего Гарсия аралында жайгашкан базадагы аскерлердин кийими жана азык-түлүгүнөн айырмаланат. О.э. Түштүк-Чыгыш Азия мамлекеттерине коркунуч салып жаткан жетинчи флоттогу америкалык аскерлердин кийими жана азык-түлүгү да айырмаланат. Орус жерлерине кирген эки армия т.а. Наполеон доорундагы француз армиясы менен Гитлер доорундагы немис армиясы Россиядагы климаттын шартын эсепке албаган. Акыбетте, бул шарт алардын жеңилүүсүнө себеп болду.

Өз аймагынан сыртта аскерий операция өткөрмөкчү болгон мамлекеттин жетекчилери согуш боло турган жайдын климат шартын этибарга алуусу керек. Италия 1935-жылы Эфиопияга чабуул кылышы буга жаркын мисал. Италия жай мезгилинде, Нил ташкынынан улам баткак күндөрү чабуул кылбастан, кыш күндөрү чабуул кылган. Себеби, кыш күндөрү жер катуу болуп, таш бастырылган жолдордон сыртта өтө турган аскерий амалияттарда танктардын кыймылына ылайык болот.

Аскер медициналык жана рухий жактан ыңгайлуу шартта эрдик көрсөтүп согушуусу үчүн жетекчилер согуштун убагын жана майданын белгилеши керек. Бул болсо, душмандан демилгени алуу жана аскерди бардык ыңгайлуу шарттар менен алдын ала камсыздоо аркылуу гана ишке ашат.

8 – Экономикалык фактор

Экономикалык фактор негизги таяныч болуп, мамлекет өз күчтөрүн түзүүдө ага таянышы зарыл. Буга жетишүү үчүн мамлекет майданы табигый ресурстарга бай болушу лазым. Муну майданы

чоң болгон мамлекеттер гана ишке ашыра алат. Себеби, чоң майдан түрдүү топурак, климат жана геологиялык курамдарды өз ичине камтыйт. Россия, Америка, Австралия жана Кытай мамлекеттери белгилүү бир даражада мындай ресурстарга бай. Эгер, мамлекет өзүнүн ресурстарынан пайдаланууга мүмкүнчүлүк берген илимий жана техникалык өнүгүүгө жетишпеген болсо, чийки сырьёдон турган мындай ресурстарга бай болуунун өзү жетиштүү эмес. Ошондуктан, мамлекет өнөр жайды өнүктүрүү принцибине негизделген күчтүү өнөр жай саясатын алып барышы لازым.

Кошмо Штаттардын темир, жез, платина, калай жана уран сыяктуу негизги металлдарды импорт кылышы күндөн-күнгө өсүп барууда. Негизги металлдар маселеси АКШ саясатында абдан маанилүү нерсеге айланды, бул маселе нефть маселеси сыяктуу маанилүү маселеге айланышы да мүмкүн. Американын геология институту эскерттип айткандай, эгер нефть керектеген унаа жана кыймылдаткычтарды иштеп чыгаруу токтосо, нефтинин эч кандай кыйматы калбайт. Металлдар маселеси маанилүү маселеге айланышы Американын Африка түштүгүндө пайда болгон текчил режимге карата позициясына айкындык киргизет. Кошмо Штаттар ал жерден уран, хром жана платина импорт кылгандыктан текчил режим тарапка өтүп алды. Ал эми, Европа жана Американын нефтиге муктаждыгы жөнүндө айтылган сөздөр менен Араб Булуңундагы мамлекеттер эң жакшы саан уй деп айтылган сөздөр бири-бирине карама-каршы, аларды баян кылууга бул макаланын форматына ылайык келбейт.

Булар чоң мамлекеттер жөнүндө болду, эми, майданы кичине жана калкы аз мамлекеттерге келсек, бул мамлекеттер канчалык кен байлыктарга, өнүккөн өнөр жай куралдарына ээ болсо да, бул нерсе улуу мамлекет же этибарлуу күчтүү мамлекет болушуна жетиштүү эмес. Эгер, бул мамлекеттер бир күн келип күчтүү болсо да алардын кубаты тышкы факторлорго жана башка улуу мамлекеттерге таянган болот. Алардын кубаты биринчи сыноодо эле жок болуп кетет. Мындай кубат бүгүн «Израиль» мамлекети деп аталган мамлекеттин жасалма кубатына окшойт. Эгер, чоң мамлекет өз өнөр жайы үчүн керектүү материалдарга ээ болбосо, аларды өз аймагынан сырттан эл аралык алакаларды орнотуу аркылуу импорт кылууга мажбур болот. Ушул эл аралык алакалар анын жан тамыры болуп эсептелет. Бул абалда ал ушул

материалдарды экспорт кылган мамлекеттердин басымына, мындан тышкары материалдарды импорт кылууда аны менен атаандашып жаткан мамлекеттердин басымына моюн сунуп калат.

Мамлекет күчтүү болушу үчүн жогору даражада азык-түлүк продукцияларын өндүрүүнү жолго коюшу жана өндүрүлгөн продукциялар тынчтык убагында калк муктаждыгын жетиштүү даражада, ашыгы менен камсыздашы لازым. Кризис жана согуштар жүз бергенде азык-түлүк запасы жетиштүү даражада болушу үчүн айыл чарбага жарактуу жерлерден эң абзел түрдө пайдалануу керек. Себеби, согуш маалында өндүрүлгөн продукциялардын чоң бөлүгү аскерлерге жумшалат. Мындан тышкары кээ бир дыйкандар өздөрүнүн аскерий милдеттерин өтөө максатында өз жумушун таштаганы үчүн дыйкандардын саны да аз болот.

Эгер, мамлекет өз жеринде өндүрүлгөн продукциялар менен жарандарын азык-түлүк менен камсыздай албаса, башка мамлекеттер менен соода байланыштарын орнотуу аркылуу өз жарандарын азык-түлүк менен камсыздашы керек. Башка мамлекеттер менен соода алакаларын орнотуу ушундай бир шарт менен болушу керек, бул алакалар мамлекеттин көз карандысыздыгына жана саясий токтомдоруна таасир кылбашы лазым. Эгер, мамлекет азык-түлүк продукциялары жаатында башка мамлекеттерге көз каранды болуп калса, ал мамлекетти түздөн-түз аскерий кубатты ишке салуу же бойкот кылуу аркылуу экономикалык жактан курчоого алууга оңой болот.

Буга Англия жакшы мисал. Себеби, Англия өзү үчүн керектүү азык-түлүк продукцияларынын жарымын сырттан алып келет. Ошондуктан, аны деңиз жана абадан курчоого алуу анын моюн сунушуна алып келет. Англия муну жакшы түшүнгөнү үчүн өзүнүн аба жана деңиз флотунун кемелер каттамын камсыздоо үстүндө иштейт. Германия Биринчи жана Экинчи дүйнөлүк согушта Англияга каршы мына ушундай аракет кылды. Ал суу астында жүрүүчү кемелерин ишке салып деңиз жолун блокада кылды жана Биринчи дүйнөлүк согушта муну ийгиликтүү ишке ашырды. Себеби, Германия Британияга азык-түлүк ташуу кыймылын кыйратышынын натыйжасында аралда дээрлик азык-түлүк кризиси башталарына аз калды.

Мамлекет өз калкынын сүт жана этке болгон муктаждыгын камсыздоо үчүн мал чарбасын өнүктүрүшү керек. О.э. балык улоочулукту өнүктүрүшү, балык кармап, аны кайра иштеп чыгаруу

үчүн деңиз флотун даярдашы керек. Мындан тышкары, ашыкча продукцияны экспорттоо, керектүү материалдарды алып келүү, бир мамлекеттен экинчи мамлекетке сапар кылган жолоочулардын кыймылын камсыздоо үчүн өзүнүн аба жана деңиз флотуна ээ болушу керек.

Акырында айтарыбыз, мамлекет өз бүтүндүгүн, вилайттардын борборго байланышын бекемдөө үчүн жол жана темир жол сыяктуу транспорт тармагына ээ болушу керек. Себеби, эгер ички же тышкы коркунуч жүз берсе, бул жолдор аскерий күчтөрдүн кыймылын жеңилдетет жана тездетет. Мындан тышкары, бул жолдор мамлекет калкынын өз ара байланышын күчөтөт. Бул болсо, жамаий рухту бекемдеп сепаратизм туйгуларына жолтоо болот. Эгер, сепаратисттик кыймылдар ийгиликке жетүүдө аз мүмкүнчүлүккө ээ болсо, бул мамлекеттин бүтүндүгүн сактап калууга жана сепаратисттик кыймылдарды жок кылууга жеңилдик жаратат. □

ЭРДАГАН ЖЕТЕКТЕГЕН ПРЕЗИДЕНТТИК БАШКАРУУ – КУФР ТҮЗҮМҮ, АНЫ ЧЕТКЕ КАГУУ ЖАНА ТЕРГЕП-ТЕСКӨӨ – ФАРЗ! БРААЗЫ БОЛУП АНЫ ЭЭРЧҮҮ ЖАНА АГА ТАЯНУУ – ХАРАМ!

Абу Ханифа – мубарак Палестина

Кафирлер түрдүү айла-амалдар менен өздөрүнүн саясий долбоорлорун мусулмандар жакшы көрө турган көрүнүштө көрсөтүү аркылуу калктарды алдоодо. Кафирлер бир карасаң, улутчулдук, бир карасаң, азаттык ыңкылабы, дагы бир карасаң, каршылык кыймылы сыяктуу услубдарды ишке салышты. Мына, бүгүн көз алдыбызда кафир Америка Түркияда илманийлик баткагына малынган режимди сунуштоодо. Америка бул режимди ушундай бир ураандар менен кооздоду дейсиз, алданган калк аны исламий же Исламдан деп ойлоп жатат. Бирок, анын Исламга эч кандай алакасы жок.

Мындан он алты жыл мурда экономикалык силкинүүдөн кийин «Адилет жана Өнүгүү» партиясы Түркия саясий майданына муътадил исламий көрүнүштө кирип келди. Америка бул экономикалык силкинүүнү пайда кылды. Ал кезде 2001-жылы Британия малайы Бюлент Эжевит доорунда АКШ Түркия Борбордук Банкынан миллиарддаган долларларды алып чыкты. Американын бул кадамы инфляция кризисине себеп болду жана түрк калкы экономикалык абалга абдан ачууланды. Америкага ушул нерсе керек эле. Себеби, ал өлкөдө күчтүү экономикалык туруксуздук жүзөгө келишин жана англисчил Эжевит менен армия ушул кризисти ооздуктай албашын каалады. Ошондон кийин шайлоолор өткөрүлүп, шайлоого исламий көрүнүштөгү «Адилет жана Өнүгүү» партиясы катышты. Бул партия исламий ураандар менен Түркиядагы мусулмандардын туйгусун багындырып, өлкөдө бузгунчулук кылып, мусулмандардын акыйдасын да, сакафатын да, Усманийлердин улуулугун эске салган бардык нерсени четке каккан кемалчылар үстүнөн болуп көрбөгөн добуш менен жеңип чыкты. Кемалчылардан өтө тажаган түрк калкы «Адилет жана Өнүгүү» партиясын куткаруучу деп ойлоп, колдоп-кубатташты.

Бул калк Мустафа Кемал жана илманийлердин тозогунан качып, Эрдаган жана анын «исламий» партиясынан умтулган нерсесин таптыбы?!

Эң маанилүүсү, дагы да ачык-айкын болушу үчүн бул темага терең киришүү керек. О.э. акимдерди тергеп-тескөө мусулмандар

үчүн шарый түрдө фарз жана саясий укук экенин да баса белгилеп өтүүбүз кажет. Аллах Таала айтат:

﴿وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ

الْمُنْكَرِ﴾

«Мумин жана муминалар бири-бирине дос, маъруфка чакырып, мункардан кайтарышат» [9:71]

Мындай суроолор пайда болот: Эрдагандын бийликке келиши менен Ислам же анын бир бөлүгү болсо да бийликке келдиби? Эрдаган бийликке келишинен мурда жана кийин Исламды же анын бир бөлүгүн өзүнүн саясий программасына киргизгенби? Эрдаган, мен Аллахтын бардык шариятын же бир бөлүгүн – жүз жылдан кийин болсо да – өкүмдар болушу үчүн аракет кылам деп бир жолу болсо да билдирүү бергенби? Түркия ичиндеги же сыртындагы мазлум мусулмандардын проблемасына жардам бердиби? Баскынчы яхудийлерге, Америкага же болбосо Эртугрулдун урпактары болгон султандар коргоп келген өлкөлөрдү басып алган баскынчы кафир күчтөргө каршы бирер чыныгы аскерий аракет же аракетке окшогон нерсе кылдыбы? Бул жана башка өтө көп суроолор бар, алар Умматтын абалын көрүп каны кайнап жаткан эч бир мусулманга тынчтык бербейт. Ар бир мусулман бул суроолорго акылын канааттандыра туран, жүрөгүнө кадыржамдык бере турган таризде жооп алууну, ушул аркылуу Аллах Тааланын:

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ﴾

«Аныгында бир коум өздөрүн өзгөртүшмөйүнчө Аллах алардын абалын өзгөртпөйт» [13:11]

аятына амал кылып өзүндөгү нерселерди өзгөртүүнү каалайт. Мусулмандар малай акимдердин этегин кармап, алардан жакшылык күтүп жүрүшкөн соң, Аллах Субханаху алардын абалын жеңилүүдөн нусратка, кордуктан азиздикке өзгөртпөйт. Негизи, бул малай акимдер алардын башына балээ болду. Алар Умматка рак сымал жабышып, денесин чиритти, өнүгүүгө тоскоол болушту. Айлакер Эрдаган жетектеген түрк режими да Умматтын бүткүл денесине ташып кеткен куфр рак оорусунун белгилеринен болгон бир сасык илдет болуп эсептелет. 2002-жылы «Адилет жана Өнүгүү» партиясынын өкмөткө келиши саясий жана аскерий кемалчылар менен ондогон жылдар күрөш алып баруунун

натыйжасында жетишкен Американын ийгилигинен башка нерсе эмес. Бул колонизатор мамлекет Түркияда Исламды жалгандан ураан салып көтөрүп чыккан партиянын колу менен демократиялык оюн алып барууга, төрт кылым Ислам жана анын мамлекетин өз кучагында сактап келген өлкөгө өз өкүмдарлыгын орнотууга жетишти.

Хизб-ут-Тахрир хижрий 1428-жылы 22-жумадул-аввал, миладий 2007-жылы 8-июнда чыгарган суроо-жооб баракчасында мындай делген:

«Армияга түздөн-түз каршы чыгуу кыйын иш экенин жана параллель күчтү пайда кылуу коркунучка толо иш экенин Америка түшүнүп калды. Ошондуктан, башка услуб колдонууну ойлонду. Америка муну армияны «демократиялык» жол менен алыстатып, өз адамдарынын бирин парламенттеги көпчүлүк добуш менен бийликке алып келүү аркылуу ишке ашырмакчы болду. Ошондо Американын адамы армия өкүмдарлыгын чектей турган мыйзамдарды чыгарууга жетишет. Негизи, ошондой болду. Себеби, Америка Эрдаган жана Гүлдү тандады. Экөөсү 1997-жылдагы «28-февраль төңкөрүшүнөн» кийин «Фазилат» партиясынан чыгып, өз чөйрөлөрү менен биргеликте аракетти баштап Эрдаган жетектеген «Адилет жана Өнүгүү» партиясын түзүштү. Эрдаганда да Озалдын сыфаттары бар эле. Себеби, Эрдаган да суфий болуп, сыртынан караганда анда исламий түйгулар байкалып турган. Негизи, Эрдаган – илманий жана Американын ишенген адамдарынын бири. Эрдаган Истамбул шаарына башчы болгондон бери Американын жолун ээрчий баштаган. Ал өзүнүн ырлары себебдүү армия тарабынан юридикалык жактан куугунтукталды жана саясий жактан басымга учурады. Бирок, ага карабастан Эрдаган өзүнүн америкачыл аракетин жана багытын улантты.

Андан кийин Америка Эрдаганды бийликке башына алып келүү «сахнасын» даярдоого киришти. Америка ушул максатта 2001-жылы 5-7 миллиард долларды Түркия борбордук банкынан чыгарып алды. Озал доорунда жолго коюлган экономикалык артыкчылыктар Америкага бул операцияны «камырдан кыл сууругандай» оңой ишке ашыруу мүмкүнчүлүгүн берди. Натыйжада, Америка Түркияда экономикалык силкинүүнү пайда кылды жана адамдар нааразы боло баштады. Себеби, Түркия лирасынын айырбаштоо жөндөмдүүлүгү өтө төмөндөп кетти.

Акыбетте, адамдардын Эжевит жана анын өкмөтүнө каршы нааразылыктары күчөдү.

Ошентип, 2002-жылы 3-ноябрда мөөнөтүнөн мурда шайлоолор жарыяланды. Шайлоодо «Адилет жана Өнүгүү» партиясы чоң жеңишке жетишти. Айрыкча, бул партиянын шайлоо алдындагы үгүт иштери илманийлик менен «бир ууч» исламий нерсенин аралашмасынан тургандыктан ал жеңишке жетишти. Ошол «бир ууч» исламий нерсе өтө аз экенине карабастан, мусулмандарды ушул партияга добуш берүүсүнө алып келди. Себеби, мусулмандар армиядагы илманийлер жана кара ниет кемалчылардын Исламга каршы душмандыктарынан тажаган эле. Ошентип, «Адилет жана Өнүгүү» партиясы жеңишке жетишти жана парламенттеги көпчүлүк орунду камсыздап, жеке өзү өкмөт түздү. Ошондон кийин Түркия бийлиги менен Кошмо Штаттар бийлиги ортосунда «биргелешкен көз караштар» деген документте кол коюлушу менен кийинки кадам ташталды. 2006-жылы 5-июлда бул документке Абдуллах Гүл менен Кондализа Райс кол койду. Бул кеңири көлөмдүү документ болгон. Америка тышкы иштер министрлигинин расмий сайтында 2006-жылы 5-июлда жарыяланган билдирүүдө мындай деп айтылган: «Биз регионалдык жана эл аралык максаттарды көздөгөн баалуулуктар жана идеялар: тынчтыкты өнүктүрүү, демократия, эркиндиктер жана бакубатчылык туурасында бир пикирдебиз». Андан ары келишимдин жалпы сөлөкөтү көрсөтүлгөн: «Кошмо Штаттар менен Түркия ушул маселелер боюнча кызматташуу милдетин алышат: Жакынкы Чыгышта демократиялык жол менен тынчтыкты жана туруктуулукту өнүктүрүү; Араб-«Израиль» жана Фалестина-«Израиль» жаңжалын «эки мамлекет» чечими негизинде узак мөөнөттүү чечүүгө багытталган эл аралык иш-аракеттерди колдоо; ар түрдүү энергия булактары жана түтүктөр линиялары, алардын катарында Каспий деңизи аркылуу өтүүчү түтүктөр линиялары аркылуу энергетика булактары туурасындагы коопсуздук даражасын өнүктүрүү; Атлантика океаны региону менен Атлантика океаны аркылуу өткөн алакаларды бекемдөө; НАТО союзундагы ролду өзгөртүү; «терроризмге» жана аны ээрчигендерге каршы күрөшүү; массалык кыргын куралдарынын таралышына жол бербөө; диндер жана сакафаттар ортосундагы диалог даражасын өнүктүрүү...».

Ошентип, Эрдаган Усманийлер өлкөсүндөгү бийлигин куфрдун башы жана капитализмдин уясы болгон Америка менен стратегиялык байланыш орнотуу аркылуу баштады. Эрдаган ушул таризде АКШнын Түркия жана Жакынкы Чыгыштагы кызыкчылыктарын жүзөгө чыгарып ушул стратегиядан кылча четке чыкпастан кызмат кылды. Бирок, андан да жаманы, Эрдаган ушул бекер кызматын капиталисттик мамлекеттерде жана капитализм идеологиясында фикрий жана саясий начарлоо белгилери көрүнө баштаганда аткарды. Ошол эле учурда, мусулман өлкөлөрүндө саясий Ислам жылдызы жаркырай баштаган эле. Т.а. Эрдаган жана башка мусулман акимдери алдында Аллах Тааланын:

(يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا تَحْيِيكُمْ)

«Эй момундар, Аллах жана Анын пайгамбары силерди түбөлүк жашоо бере турган нерсеге даъват кылганда, аны кабыл алгыла» [8:24]

деген аятын кабыл алуу үчүн ыңгайлуу абалга жаралган эле. Бирок, алар кооз исламий ураандарды көтөрүп чыгышканы менен жогорудагы аятка жооб беришпеди, себеби Аллахтын улуу дини турмушта, мамлекетте жана коомдо өз ордун албады. Ошентип, Ислам саткындардын колундагы куралга айланып, алар өз максаттарына жетүү үчүн андан пайдаланышты. Алар ар ирет исламий ураандардан пайдаланып өз максаттарына жетип алышкандан кийин Аллахтын Китебин, Умматтын акыйдасын жана шариятын четке сүрүп жатышты.

Биз Эрдаган жетектеген Түркия режимин Аллах Субханаху ыраазы болгон шарый негизде тергеп-тескешибиз керек. Бул тергеп-тескөөгө акылдары нафсисине моюн сунган, аларга каршы тил бириктиргендердин жалганына алданган кимселер ыраазы болушабы-жокпу, мунун айырмасы жок. Бирок, Эрдагандан тергеп-тескөөдөн мурда, оболу Расулуллах ﷺдын бийликке кандай шарый жол менен келгенин анык билип алуубуз зарыл. Себеби, ушул шарый жолго – аким да, мусулман жарандар да – ээрчүүлөрү шарт. Себеби, ал – эч кандай айла-амал иштетпестен ээрчүү шарт болгон шарый хукм. Аллах үчүн чынчыл болуп, Исламды көтөрүп чыккан ар кандай исламий партия буга амал кылышы шарт. Алар муну менен – кафирлер жактырбаса да, мусулмандарга ар тараптан кол салса да – Аллахтын динин жер жүзүндө үстөм кылуудан, шариятты ар кандай мыйзамдан үстөм кылуудан,

бийликти мусулмандарга берүүдөн башка нерсени үмүт кылбашы керек. Расулуллах ﷺ Исламды эки доордо жеткирди: Макка жана Мадина доору. Макка доорунда Ислам туура фикрий жана саясий жол менен алып барылды. Мында негизги этибар коомдо Ислам фикирлерин бекемдөөгө, бир сөз менен айтканда, коомду өзгөртүүгө кудуреттүү күчтөрдүн түшүнүк жана өлчөөлөрүн өзгөртүүгө багытталды. Ушул жол менен бул күчтөр динсиз тагуттар жана адашуу бут-санамдарына итаат кылуунун ордуна, Исламды табанний кылып, аны бийликке алып келиши керек эле. Бирок, мушриктердин жүрөгүн кибр, кежирлик ээлеп алды, алар ата-бабаларынан калган тагут бийликти бекем кармап алышты, Макка коому Ислам даъваты алдында дарбазаларын жаап алды. Мына ошондо Пайгамбарыбыз ﷺ даъватты кучагына ала турган башка коомду издей баштады. Бул коом Пайгамбарыбыздын даъватын итикад катары, коом перзенттеринин аракетин белгилеп берген түшүнүктөр катары, инсандардын Робби менен, өздөрү менен, башкалар менен болгон алакаларын халал жана харам негизинде тартипке салган өлчөөлөр катары кабыл алган, Ислам фикирлери мусулмандар чын дилден канааттанууларына айланган коом болушу керек эле. Ошентип, ансарий дар экинчи Акаба байъатында Исламга нусрат беришти. Фикрат жана тарыйкат т.а. акыйда жана өкүмдөр жагынан тескери келген бардык мыйзам жана жолдордун үстүнөн Аллахтын дини үстөм болушу үчүн Исламга өкүмдарлык дарбазаларын ачып беришти. Ушул экинчи Акаба байъатынан Ислам мамлекети пайда болду. Аллах Таала Өзүнүн Расулу га Мадинаи Мунаввараны хижрат дияры болгон Ислам мамлекетинин борбору катары көрсөттү. Натыйжада, хижрат ишке ашты, Ислам мамлекети тикеленип, исламий коом курулду. Мадинаи Мунаварада Ислам мамлекети тикелениши менен мусулмандар Мадина дооруна өтүштү. Бул, Исламды бүткүл адамдарга жеткирүү доору эле. Бирок, бул доор Исламдын фикрий кубаты гана эмес, мамлекет кубатынын жана айбатынын да доору болду. Жалпысынан алганда, Макка доорунда исламий даъват мусулмандар үчүн бир саясий вужудду т.а. Ислам мамлекетин тикелөөгө багытталган, демек, Исламды мына ушундай жеткирүү Ислам ураандарын көтөрүп чыккан исламий саясий хизбдин аракетине тиешелүү Ислам тарыйкаты жана Исламдын хытабы болуп эсептелет. Бирок, кээ бир хизбдер залым падышалардын зулumu астындагы бактысыз жашоодон кутулуу үчүн үмүт көздөрү

менен караган мусулмандардын туйгусунан пайдаланып, бийликке чыгып алышат, Исламдын мусулман жана кайрымусулмандар үчүн жеке эркиндиктер көрүнүшүндөгү илманийликке каршы келбеген тарабын гана алып чыгышат.

Макка жана Мадина доорунда Расулуллах ﷺдын даъватты жеткирүүдөгү тарыйкатынан истинбат кылынган бир нече пунктуларды баса белгилейбиз: Макка доорунда мамлекет тикелөө үчүн аракет кылынды, Мадина доорунда мамлекет тикеленип, Исламды мусулман коомунда иш жүзүндө колдонуу үчүн аракет кылынды. Демек, өзгөрүү жасоо үчүн аракет кылып жаткан саясий партияларды, мусулман өлкөлөрүндөгү режимдерди, анын катарында Түркия режимин тергеп-тескөөдө ушул пунктуларды негиз кылабыз:

1 – Ислам акыйда жана турмуш минхажы. Аллах бардык акыйда жана мыйзамчылык үстүнөн өкүмдар болушу үчүн Исламды Өз Расулу ﷺга түшүрдү. Ал заттан кийинки мусулмандарга болсо ушул өкүмдарлыкты жүзөгө чыгаруу вазыйфасы жүктөлдү.

2 – Ислам менен куфр бири-бирине эч качан кошулбайт. Кандай гана шарт болбосун аларды бириктирүүгө орун жок. Бу ар кандай заманда жана мекенде тавхид акыйдасына тескери келген ар кандай мабдага же идеологияга тиешелүү. Анткени бутпарастык, христиандык, яхудийлик, капитализм, социализм, мекенчилдик, улутчулдук... сыяктуулардын баары куфр же куфрдун бир бөлүгү болуп, Ислам өз акыйдасы жана түзүмү менен алардын баарына карама-каршы.

3 – Ислам мамлекети т.а. Халифалык мамлекети бар болушу жана бардык мусулмандар үчүн саясий вужуд катары турушу шарыйй важиб болуп, аны бекер кылуу же колдонууда кайдыгерлик кылуу харам. О.э. Халифалык мамлекети ушундай бир зарылдык, ал адамзатты Аллах Таалага кулдук кылуу негизинде адамдын кадыр-кыйматы жогорулашын кепилдейт.

4 – Ислам менен куфр ортосундагы фикрий жана маддий күрөш кыямат күнгө чейин уланган өзгөргүс мыйзам, бул күрөштүн жалыны өчпөйт. Кожоюндук же Исламга, же андан башкасына таандык болот.

5 – Яхудийлер, христиандар, индустар жана бутпарастар кафирлер болуп, Исламга душмандык кылышат, өздөрүнүн колонизатор мамлекеттери аркылуу бардык каражатты колдонуп Исламды жок кылууга урунушат.

6 – Исламды бийликке алып келүү тарыйкаты албетте Исламдан алынышы керек. Исламды демократиялык шайлоолор менен алып келүү тарыйкаты харам жол, Ислам бул аркылуу бийликке келбейт, исламчылар гана бийликке келет.

7 – Бийликти толук колго алганда ислам өкүмдөрү тезинен, бөлүк-бөлүк эмес, толук колдонулушу керек. Шариятты четке кагуу же даражама-даража деген жалган шылтоолор менен шариятты колдонууну кечиктирүү чоң күнөө болуп оор кылмыш, албетте бул Аллах Тааланын каарына дуушар кылат.

8 – Мусулмандар башкалардан айырмаланган жалгыз Уммат. Мекенчилдик, улутчулдук жана текчилдик негизинде мусулмандарды саясий чегаралар менен бөлүү мүмкүн эмес. Мусулман өлкөлөрүн Халифалык мамлекетинин байрагы астында бир саясий бүтүндүккө кошуу фарз, буга каршы чыгуу харам.

9 – Мусулмандарга нусрат-жардам берүү мусулмандардын да, өзгөчө акимдердин да милдети. Мусулмандарга нусрат бербей, аларды жалгыз койгон калтырган аким Аллахтын, Расулунун жана момундардын саткыны болуп эсептелет.

10 – Кафирлерди жана алардын малайларын дос тутуу, алардын аскерий коалицияларына кошулуу, саясий пландарын аткаруу, кызыкчылыктарын коргоо, мусулмандарга өкүмдар болушуна себеп болгон ар кандай ишти кылуу харам, бул Ислам жана мусулмандарга каршы кылмыш болуп эсептелет.

Ушул айтылгандардан улам, «Адилет жана Өнүгүү» партиясы Исламды туура түшүнүүгө негизделбеген. Бул партия Түркияда түптөн өзгөрүү жасоо, бул өлкөнү кафир жана алардын илманийлерине малай болуудан куткарып, кайрадан Ислам коргонуна жана Халифалыкка киргизүү максатында уюшпаган. Жок, бул партия Түркия үстүндөгү Британия-Америка ортосундагы эл аралык күрөштө түзүлдү. Өткөн кылымдын сексенинчи жылдары Америка адамы Тургут Озал «Ата мекен» партиясын түзгөн. Армиядагы англистердин малайлары мусулмандарга жан тартарын ачык көрсөткөн бул партиядан кооп-коркунучту сизди. Натыйжада, Британия Масъуд Йилмазды «Ата мекен» партиясынын жетекчилигине алып келди жана партиядан Озал адамдарын чыгарып салды. Кемалчылар бул партия алардын илманийлигин колдошун камсыздашты. Мунун тушунда, «Ата мекен» партиясынан куулгандар Озал жана Америка менен достошуп, исламийликке ыкташкандыктан Нажмиддин Эрбакандын «Рафах» партиясына

кошулушту. Эрбакан Британия адамдарына жакын экенине карабастан, партия ичинде жаңы кошулгандардын таасири күчөп, Американын таразасы оор келди. Ошентип, америкачыл Тансу Чиллердин «Туура жол» партиясы менен Эрбакандын – Озалдын тарапкерлери кошулуп таасир кылган – «Рафах партиясы коалиция. Бул коалициялык өкмөт Америка тарабынан башкарылып жатканы даана байкалып калды. Мына ошондо армия Америка Түркия бийлигин – кудум Озал доорунда болгондой – кайра колго алышынан кооптонуп калды. Ушул себебден улам, 1997-жылы 28-февралда армия аралашып коалициялык өкмөткө чекит коюп, бийликти колго алды. Кийин Англия адамдары «Рафах» партиясын таркатып, Американын адамдарын – Озал партиясынан келип кошулгандар болобу, башынан эле партияда болгондор болобу, айырмасыз – баарын тазалап, аны «Фазилат» партиясы деген жаңы ысым менен кайра түздү. Бирок, Абдуллах Гүл жана Эрдаган сыяктуу куулгандар АКШ менен кызматташууну токтоткон жок, алар Американын колдоосу менен «Адилет жана Өнүгүү» партиясын түзүүгө киришишти. Акыбетте, Эрдаган, Абдуллах Гүл жана «Адилет жана Өнүгүү» партиясы – жогоруда айтылгандай – 2002-жылдагы шайлоолордон кийин бийликке келишти.

«Адилет жана Өнүгүү» партиясы башынан эле Ислам негизинде саясат алып барбаган. Т.а. бул партия – Расуллулах ﷺ Макка доорунда кылгандай – Исламды бийликке алып келүү максатында исламий даъватты көтөрүп чыкпады. Даъват саясий түрдө, белгилүү бир шаръий тарыйкат менен тартиптештирилип, исламий саясий вужудду (Ислам мамлекетин) тикелөөгө багытталышы керек. Негизи, мындай абал даъват алып барган исламий кыймылдардын мусибаты. Ошондуктан, алар Исламды бүдөмүк түрдө сунуштап, Ислам хукмдарына негизделген максаттуу жана тартиптүү иш-аракеттерди алып барышкан жок. Акыбетте, ачуу чындыкты көрүп турабыз –исламчылар бийликте, бирок Ислам бийликте эмес! Расуллулах ﷺдын өзгөрүү жасоодогу тарыйкатына тескери аракет кылган «Адилет жана Өнүгүү» партиясы жөнүндө болду. Тарыйкатка тескери аракет кылган «Адилет жана Өнүгүү» партиясы бийликке келди, бирок, текеберлер канчалык төгүндөбөсүн, Ислам бийликке келбеди.

Эрдаганга келсек, анын хукму – бийликке келгенден тартып – Исламды колдонууга жоопкер акимге айланат. Эгер, ал Исламды

колдонбосо кафир, же залим, же фасык болот. Бул жерде Эрдаганды кафирге чыгарууга киришпейбиз, себеби, анын маселесин жакында – Аллахтын уруксаты менен – тикелене турган Халифалык мамлекетинде Ислам казысы чечет. Ошондо Ислам жана мусулмандарга душмандык кылган жана аларга каршы тил бириктирген ар бир кимсеге күнөөсүнө жараша Аллахтын hukму белгиленет. Бул жерде биз үчүн, эң оболу, Эрдагандын саясий режиминин куфрлугу маанилүү. Себеби, ал – бир сөз менен айтканда – куфр түзүмү. Халифалык кулатылгандан кийин Түркияга кемалчылар англистерден импорт кылган парламенттик башкарууда республика президентин парламент шайлайт жана бүткүл укук же көпчүлүк укуктар премьер-министрге берилет. Бул исламий башкаруу эмес. Бүгүн Америка Түркияга экспорт кылган президенттик башкаруу да исламий башкаруу эмес. Себеби, анда да калк президентти шайлайт жана укуктардын баары ага берилет. Америка англистердин таасирин Түркияда бекемдеп турган нерсе парламенттик башкаруу экенин көргөн соң т.а. кылмышкер Мустафа Кемалдын жолу негизинде илманийликти коргоп жаткан аскерийлер премьер-министрди куурчак кылып алышканын көргөн соң, өлкөнү өз чеңгелине алууну көздөдү. Мунун, бийликтеги англисчил кимселердин таасирин жоюудан башка жолу жок эле. Натыйжада, Эрдаган айтып жаткан президенттик башкаруу Америка усманийлер өлкөсүнө кенен ачылган дарбазалардан кирип келиши үчүн ыңгайлуу каражат болду. Ошондуктан, мусулмандар, биринчи кезекте, Эрдагандын сөздөрүнө мас болгондор ушуну түшүнүп жетүүлөрү لازым, Эрдагандын республикалык башкаруу куфр түзүмү болуп, Исламдан эмес. Анын формада да, негизде да Исламга тиешеси жок. Ал куфр түзүмү болгондуктан саясий жактан аны мухасаба кылуу важиб. Т.а. акимдерге насаат кылуу, аларды куфрдан жана куфр башкаруусунан, кафир мамлекеттерге моюн сунуудан эскертүү о.э. булардын баары харам экенин, Аллахка, Расулуна жана момундарга кыянат экнин эскертүү важиб болгону үчүн мухасаба кылуу фарз. Эгер, Эрдаган насаатты алса, өтө жакшы иш кылган болот. Себеби, муну менен харамдан токтойт, хидаят жана туура жолго чырайлуу таризде кайтуу менен күнөөлөрүнөн арылыш мүмкүн. Бирок, Эрдаган итикад кылуудан кайтарылган тагут менен башкарууну улантса о.э. кафир Батыш менен кызматташууну жана аларга көз каранды болууну улантса, Палестина, Шам, Ирак, Бирма... жана башка өлкөлөрдө зар

какшап, жардамга чакырып жаткан жетимдерди, жесирлерди жана мазлумдарды жардамсыз калтырууну улантса, анда, аны кескин сындoo жана анын куфр мамлекеттери менен болгон алакаларын ачыкка чыгаруу керек. Анын чырайлуу сөздөрүнө алдангандар ушуну жакшы билип алышсын, бул дүйнөдө эч нерсе ыйык эмес, Аллах гана ыйык. Дагы билип алышсын, жада калса, Набий ﷺдын үй-бүлөсү жогору кадыр-кыйматка ээ болсо да, насаат жана мухасабаларды туш болушту. Аллах Таала айтат:

﴿يٰۤاَيُّهَا النَّبِيُّ مَنْ يَّاتِ مِنْكَ بِفَحِشَةٍ مُّبِينَةٍ يُضَعَفْ لَهَا الْعَذَابُ ضِعْفَيْنِ ۗ وَكَانَ ذٰلِكَ

عَلَى ٱللَّهِ يَسِيرًا﴾

«Эй Набийдин аялдары, силерден ким анык күнөөнү кылса, ал үчүн азаб эки эсе кылынып берилет. Бул Аллахка оңой» [33:30]

Ошондой болгон соң, Эрдаган жана ага окшогондор Набий ﷺдын үй-бүлөсүнөн да улуубу?! Силерге эмне болду, кандай хукм чыгарып жатасыңар?!

Ачыктоо зарыл болгон дагы бир маселе калды. Эрдаганды актап жаткандар мындай дешет: Эрдаган али өлкөдөгү бийликти толук колго алган жок, анын алдында тоскоолдуктар, душмандары жана атаандаштары бар, көптөгөн душмандар ага зыян жеткирүүгө урунуп жатышат, мындан тышкары, ири мамлекеттер да бар, алар Эрдагандан күчтүү. О.э. ири мамлекеттерге көз каранды мамлекеттер да бар, ири мамлекеттер аларга ишара кылса, алар мусулмандардын абалын өзгөртүүгө аракет кылып жаткандарды тирүүлөйүн көмүүгө даяр. Аларга минтип жооб беребиз: алардын сөзү туура. Бирок, алар кантип эле ушуну билишпесин, акыры, хак даъват өз максатына жана жеңишине жетишүүсү үчүн батылга каршы абдан оор күрөшкө киришүүсүнө туура келет. Мисалы, Нух ﷺ кақыраган чөлдө кеме курду, бул акылга сыйбайт. Бирок, акыбетте муминдер кемеге олтуруп нажат табышты, кафирлер болсо чөгүп кетишти. Кафирлерден өч алуучу жана аларга азарын көрсөтүүчү Аллах бул жөнүндө мындай деген:

﴿وَقِيلَ يَاۤرۤاۤضُ اَبْلَعِيۤ مَآءَكِ وَيَسۤمَآءِ اَقْلَعِيۤ وَغِيۤضَ ٱلۤمَآءِ وَقُۤضِيَ ٱلۤأَمۡرُ وَٱسۤتَوَتۡ عَلٰى

ٱلۤجُودِىۤ وَقِيلَ بَعۤدًا لِلۤقَوۡمِ ٱلظَّٰلِمِيۤنَ﴾

«Минтип айтылды: «Эй жер, сууңду жуткун, эй асман, өзүңдү туткун». Суу куруду, буйрук аткарылды жана (кеме)

Жудий тоосунун башына токтоду жана: «Залим коумго кыйроо болсун», делди» [11:44]

Аллах Таала ар бир хак даъват үчүн мыйзам белгилеп койгон т.а. хак менен батылдын ортосунда фикрий жана дене бой кагылышуусу болуп, Аллах муминдерди жана чын дилден аракет кылып жаткандарды азаб-кыйынчылыктар менен сынайт, жада калса муминдер сыноодон силкинүүгө түшөт, алардын катарында ыйманына берилген, мабдасында бекем турган, убадаларынан кайтпаган, батылга ээрчибеген муминдер гана калат. Ушундай маалда бул муминдер Аллах Тааланын нусратына жана жеңишине татыктуу болушат.

Расулуллах ﷺ абдан көп тоскоолдуктарга туш болду, сахаба дардын айрымдары өлтүрүлдү, айрымдары кыйноого салынды, дагы айрымдары куугунтукталды. Пайгамбарыбыз намаз окуп жатканда анын үстүнө айбандын ичек-кардын ыргытышты. Капчыгайда курчоого алуу..., азабдоо аркылуу өч алуу..., куугунтуктоо..., жалган маалымат таратуу..., зулум жана зомбулуктан качып Хабашстан падышасынан саясий башбаанек суроо..., баары болуп өттү. Мадинаи Мунаварада бийлик алынып, мамлекет тикеленген соң Пайгамбарыбызды чар тараптан каршылыктар курчады. Жада калса, мамлекеттин ичинен да коркунучтар болду. Анткени, мамлекет үчтөн бири мушриктерден турган коомдо тикеленди. Кийин ал мушриктердин көпчүлүгү тышынан Исламды көрсөткөн, ичинен душмандык сактаган мунафиктерге айланышты. Ал эми, башка үчтөн бири Мадинаны сепилдери менен курчаган, базарды, экономикалык ресурстарды, инфраструктураны көзөмөлдөгөн дин душмандары яхудийлер болгон. Калган үчтөн бири мусулмандар болгон. Алардын айрымдары мафкурага ээ жана мафкураны аң-сезимдүү түрдө түшүнгөн мухажирлер болсо, калган көпчүлүгү кубат ээлери болгон ансорийлер эле. Ансорийлер хижраттан бир жыл мурун эле мусулман болушкандыктан Исламдын негизги мафкурасын (ла илаха иллаллах Мухаммадур Расулуллахты) гана билишкен. О.э. жаш Ислам мамлекетине кол салуу үчүн ыңгайлуу учурду күтүп турган, Курайш жетекчилигиндеги мушрик араб урууларынан турган тышкы каршылыктар бар болгон. Андан тышкары, ири мамлекеттерден эсептелген Рум жана Фарс империялары турган. Бул империялар эл аралык майданда Араб жарым аралында дагы бир атаандаштын пайда болушун каалашпаган. Ал убакта Араб

жарымы аралы бири-бири менен жаңжалдашкан бытыранды регион болгон. Бул империялар даъват жана жихад аркылуу Ислам рисалатын бүткүл дүйнөгө жаюуну максат кылган мабдаий мамлекетти жөн коюшпайт эле.

Расулуллах ﷺ көз жумган соң Ислам мамлекети ички жактан начарлады. Анткени, каззаб Мусайлама, Сажжах, Асвад Ансий, Тулайха ибн Хувайлид Асанийдин байрагы астында муртаддык Араб жарым аралын өз иримиине тарта баштады. Исламда Мадинаи Мунаввара, Маккаи Мукаррама, Таиф жана Бахрайндагы Жаввасий региону бекем турду. Ошондо Абу Бакр Сиддик чечкиндүү кадамдарды шилтеп Усама ибн Зайддын командачылыгы астындагы мусулман кошуунун румдуктарга каршы жөнөттү жана алар жеңиш менен кайтышты. Ал муртаддарга жана зекеттен баш тарткандарга каршы согушту, ушул кыргын кармаштарда көптөгөн сахабалар жана хафизиди Куръандар шахид болушту.

Жалпысынан, Абу Бакр ушул ички жана тышкы күрөштөрдө Аллахтын колдоосуна бекем ишенген мумин жетекчи катары о.э. Ислам жана мусулмандарды кризистерден саламат алып чыгууга кудуреттүү тажрыйбалуу саясатчы катары иш алып барды. Ошентип, алгачкы рошид Халифалык мамлекети бир эле учурда эки тоскоолдукка каршы күрөштү. Жада калса, Абу Хурайра бул абал жөнүндө мындай деген: «Андан башка илах болбогон Аллахка ант болсун, эгер Абу Бакр халифа болгондо адамдар Аллахка кулдук кылбай коёт эле».

Аллахка садик, Умматка халыс ар кандай мусулман Абдуррахман Дахил Андалусияда кантип Исламды кайра тикелегенине көңүл бурсун. Ал жердеги мусулмандардын ахвалы абдан жамандашып, жада калса алардын күнү бүтүп бара жаткан эле. О.э. зангийлер жана Салахиддин Айюбий мусулмандар кресттүүлүк согуштарында кыйын абалда калганда Умматтын биримдигин кантип кайра тикелегенине этибар бергиле. Мисирден болгон Махмуд ибн Мамдуд Сайфиддин Кутз кантип монгол-татарларга каршы туруп, 11 айда аларды жеңгенин карагыла. Дагы көптөгөн акимдер болгон, аларды Ибн Асир, Ибн Касир жана башкалардын тарых китебдеринен көрүүгө болот.

Андыктан, актанып жаткандар кыйынчылыктар Исламды кайра тикелөөгө, Ислам мамлекетин кайра куруп, Исламды колдонууга тоскоолдук кылат деп ойлошпосун. Бул, курулай дүрбөлөң көтөргөндөрдүн, жалкоо жана шылтоо издегендердин сөзү. Бирок,

бул тоскоолдуктар мусулмандарга канчалык кооп-коркунуч туудурбасын Ислам аларга каршы күрөшүүнүн жана аларды жеңип өтүүнүн шарый чечимдерин жана хукмдарын фикх китебдеринде көрсөткөн. Андай хукмдар Исламда жок деп айтууга болобу?! Ислам пенделердин бардык амалдарын камтыйт, анда бардык чечимдер бар! Исламдагы бул чечимдер Ислам Умматына зыян жеткире турган бардык кризистерден куткарууга кепил.

Эрдаган, өзгөчө, 2016-жылы 15-июлдагы төңкөрүш жасоо окуясынан бери өзүнүн саясий жана аскерий атаандаштарына каршы жан талашып күрөшүүдө. Ал өз атаандаштарын ооздуктоодо чебердигин көрсөтүүдө. Бирок, Эрдаган ушул чебердигин эмне үчүн Халифалык мамлекетинде Исламды тикелөөгө колдонбойт? Эгер, Эрдаган андай кылганда бүткүл түрк калкы Аллах жолунда жанын курбан кылуу үчүн анын артынан ээрчигенин, жада калса бүткүл Уммат залим падышалар заманына чекит коюп Пайгамбарлык минхажы негизиндеги экинчи рошид Халифалыкты тикелей турган жетекчини ээрчип бара жатканын көрөт эле. Эгер, Түркия калкына илманий англисче кемализмди, же америкача эрдаганизмди, же Аллахтын мыйзамы менен башкарган териси кара кулду тандоо сунушталса, алар экиленбестен эрдаганчылардан да, кемалчылардан да баш тартып, териси кара кулга байъат берүүнү тандашы анык.

Акырында айтарыбыз, бардык ааламдар Роббиси болгон Аллахка мактоолор болсун! □

Азык-түлүк инсандын негизги муктаждыктарынан, анын тирүү калышынын жана турмуш иштерин аткарууга жарактуу болушунун кепилдиги. Азык-түлүк маселеси мамлекеттердин ортосундагы согушка алып барган себептердин бири болуп эсептелет. Ал себептүү бир нече согуш жана жаңжалдар болуп өткөн. Анткени, адам өз жашоосун улантуусу үчүн азык-түлүккө муктаж. Ким азык-түлүгүн, коопсуздугун жана ден соолугун камсыздоо мүмкүнчүлүгүнө ээ болсо, дүйнө жана андагы нерселерге жетишкен болот. Бул жөнүндө Расуллаллах ﷺ мындай дейт:

«مَنْ أَصْبَحَ مِنْكُمْ أَمِنًا فِي سِرْبِهِ، مُعَافَى فِي جَسَدِهِ، عِنْدَهُ قُوَّةٌ يَوْمَهُ، فَكَأَنَّمَا حَبِزَتْ لَهُ الدُّنْيَا»

«Кимде-ким үй-бүлөсү менен тынч жана дени сак абалда таң аттырса жана бир күндүк азыгы болсо, ага бүткүл дүйнө берилиптир». (Тирмизий риваяты).

Азык-түлүк коопсуздугу – мамлекет бардык жарандарына жетиштүү же ашык даражада айыл чарба продукцияларын өндүрүүсү. Т.а. мамлекет башка мамлекеттерден келген азык-түлүккө таянбашы. Себеби, мамлекет өз жарандарын азык-түлүк менен камсыздай албаса ал башка мамлекетке көз каранды болуп калат. Натыйжада, башка мамлекет ага өкүмдарлык кыла баштайт.

Жыйырманчы кылымдын башында Батыш муфаккирлери адамдардын саны миллиарддан ашып жатканын көргөн соң, дүйнө келечекте бул сыяктуу чоң сандагы адамдарды азык-түлүк менен камсыздай албай калат деп ойлошту. Белгилүү биолог окумуштуу Пол Эрлих 1968-жылы өзүнүн «Популяциялык бомба» деген белгилүү эмгегинде мындай деген: «Адамзатты азык-түлүк менен камсыздоо аракети толук ийгиликсиздикке учурады. Ушул жыйырманчы кылымдын жетимишинчи жылдарында дүйнө ачарчылыкты башынан өткөрөт жана миллиондогон адамдар ачкалыктан өлөт». Анын кабары жүзөгө чыкпады. Бирок, капиталисттик түзүм өкүмдарлык кылган дүйнөдө азык-түлүк менен камсыздоо проблемасы дагы эле чечилген жок. Куургакчылык, зилзала, вулкандын жарылышы жана жугуштуу оорулардын жайылышы сыяктуу табигый окуялар жана согуштарда азык-түлүк менен камсыздоо өтө кыйын иш. Айрыкча, үчүнчү дүйнө мамлекеттери деп аталып жаткан жана ири капиталисттик мамлекеттер талашып жаткан бул өлкөлөрдө бул нерсе дагы да орчундуу болот. Ушул үчүнчү дүйнө мамлекеттери көп байлыктарга

ээ болгонуна карабастан, акимдери малай болгондуктан, улуу мамлекеттер аларга өкүмдарлык кылуу үстүндө өз ара күрөшүп жаткандыктан бул байлыктар аларга балээ болду. Мындан улам, азык-түлүк коопсуздугу термини капиталисттик хазарат бүгүнкү адамзатка өкүмдарлык кылып жаткан көрүнүштө пайда болду деп айтууга болот.

Азык-түлүк коопсуздугу эмнени түшүндүрөт? Бул термин жөнүндө Исламдын көз карашы кандай?

Жөнөкөй абалда адамдарды азык-түлүк менен камсыздабоо кооптуу экендиги сыр эмес. Ач көз капиталисттик хазарат дүйнөгө өкүмдарлык кылып жатканда жана күчтүү күчсүзгө азап берип жатканда абал кандай болушу баарына ачык-айкын. Анткени, капитализм бирер мамлекетти курчоого алуу, башкасына согуш ачуу аркылуу жасалма ачарчылык жана жакырчылыкты чыгара турган шарттарды пайда кылат. Азык-түлүк жана суу таңсыттыгы себептүү көптөгөн мамлекеттер кыйрайт. Дагы бир нече мамлекет бир үзүм нан үчүн өз байлыктарынан куру калат. Маселе өтө олуттуу, мындан да чоңураак жана көбүрөөк коркунуч болушу күтүлүүдө. Демек, азык-түлүк коопсуздугу – бул мамлекет өз жарандарын жөнөкөй абалда да, согуш, курчоо жана кургакчылык абалда да азык-түлүк жана суу сыяктуу негизги муктаждык менен камсыздашы.

Ислам дүйнөдө азык-түлүк кризиси жөнүндөгү хабарды жалган деп билет. Аллах Таала Өзүнүн азиз китебинде жашоону азык-түлүк менен камсыздап койгонун баян кылган. Аллах Таала айтат:

(وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ مِنْ فَوْقِهَا وَبَرَكَ فِيهَا وَقَدَّرَ فِيهَا أَقْوَامًا فِي أَرْبَعَةِ أَيَّامٍ سَوَاءً لِّلسَّالِبِينَ)

«Ал Зат (жердин) үстүндө тоолорду (пайда) кылды жана аны берекелүү кылды, дагы ошол (жер)де анын жемиштерин толук төрт күндө белгилеп бөлүштүрдү. (Бул) суроочулар үчүн»

[41:10]

Демек, азык-түлүк жетиштүү даражада бар, аны өндүрүү жана адилеттүү бөлүштүрүү гана калды. Ал эми, адам санынын көбөйүшү, суу, жер жана эгин талааларынын таңсыттыгы адамдардын ачкалыктан өлүшүнө себеп болот деген сөздүн негизи жок. Мисалы, калкы аз региондордо ачарчылык жүз берип, калкы көп региондордо жүз бербеш мумкун. Кытайдын калкы 1 миллиарддан ашса да, азык-түлүк проблемасы жок. Же Африка

мамлекеттери дарыялар боюнда жашап, калкы аз болсо да жарандары ар дайым ачарчылыкты башынан өткөрүшүүдө.

Дүйнө калкы Экинчи дүйнөлүк согуштан тартып бүгүнкү күнгө чейин эки эсеге көбөйдү. Азык-түлүк өндүрүү болсо, ушул доордо үч эсе көбөйдү жана бул канааттандырарлык абал. Айрым окумуштуулардын айтымында, жер шары АКШдагылардын азык-түлүк керектөөсү даражасында 47 миллиард адамды жана Япониядагылардын азык-түлүк керектөөсү даражасында 157 миллиард адамды тойгуза алат. Дагы башка окумуштуулар айтышынча, эгер жер жүзүндөгү айыл чарба жерлеринен натыйжалуу пайдаланылса, бүгүнкү жер калкынан он эсе көп адамды бага алат.

Дагы башка окумуштуулар булардан да үлкөн сандарды көрсөтүп, жер 132 миллиард адамды бага алат дешет. Бул өтө чоң сан. Адам азырга чейин т.а. чоң илимий ыңкылаптарды башынан өткөргөнүнө карабастан, жер жана табияттын болгону 1% потенциалын пайдаланды.

Ислам азык-түлүк таңсыттыгын кантип чечкен?

Азык-түлүк коопсуздугу оор жоопкерчилик. Имам – жетекчи жана ал кол астындагыларга жоопкер. Ошондуктан, ал адамдарды азык-түлүк менен камсыздашы керек. Биринчиден, адамдар ачка калбашы лазым, экинчиден, базарлар азык-түлүккө толо болуп, баалар туруктуу болушу жана монополияга чекит коюлушу зарыл. Өзгөчө, бир ууч капиталисттер башкарып жаткан эл аралык монополияга чейит коюлу керек. Халифа согушуу убагын эсепке алышы, кургакчылык жана үлкөн мусибаттарды этибарга алышы – жарандардын иштерин көзөмөлдөөгө кирет. Себеби, эгин талаалар азайып, чийки сырьё алып келүү төмөндөп кетиши мүмкүн. Ушундай убакта адам жанын сактап калуу важиб, ошондуктан, азык-түлүк менен камыздоо да важиб болот. Себеби, «Важиб эмне менен ишке ашса, ошол нерсе да важиб» деген шарыйи коида бар.

Ислам азык-түлүктүн негизги тамыры жана экономикадагы биринчи булак болгон айыл чарбага чоң көңүл бурат. О.э. айыл чарба өнөр жайды, соода сатыкты жана адам күчүн камтыган экономикада маанилүү орунда турат. Себеби, мамлекет жарандары айыл чарба аркылуу азык-түлүк менен камсыздалат. Жер – айыл чарбанын негизи. Мисалы, чачтын жана тиш өсүшү адамдын түзүлүш табиятындагы бир бөлүк болгондой, өндүрүү да жердин түзүлүшүндөгү табияты. А түгүл, эч бир киши эгин эгүү менен

алектенбесе да, жер бир канча нерселерди өстүрүп чыгара берет. Мусулман өлкөлөрү үлкөн жер асты жана айыл чарба байлыктарына толуп ташат. Ошон үчүн, бул өлкөлөр өз жарандарын гана эмес, бүткүл дүйнөнү азык-түлүк менен камсыздоого кудуреттүү.

Келгиле, мусулман өлкөлөрүнүн маанилүү бөлүгү эсептелген араб өлкөлөрүнө бир назар салалы. О.э. ал жердеги азык-түлүк туурасындагы сандар менен таанышып чыгалы. Бирок, бул нерсени ушул регион азык-түлүк жаатында өзүнчө орунга ээ экенинен эмес, мисал катары келтиребиз. Себеби, Индонезия, Түркия, Пакистан, Өзбекстан жана башка исламий өлкөлөрдө да бул сыяктуу байлыктар бар.

Жер шарынын ушул бөлүгүндө жайгашкан араб өлкөлөрүндө болжол менен 323 миллионго жакын адам жашайт. Аянты 14 миллион кв.км.ди түзөт. Бирок, бул өлкөлөр өзүн азык-түлүк менен камсыздоодо кыйын абалга түшүп калган. Алар азык-түлүктү башка ири мамлекеттерден алып келет. 2006-жылы азык-түлүк таңсыттыгы 21 миллиард долларга жеткен. Айыл чарбаны өнүктүрүү боюнча араб мамлекеттери уюмунун отчетуна ылайык, бул сан жылдан-жылга өсүүдө. Бул нерсе араб мамлекеттерин кафир мамлекеттердин өкүмдарлыгына көз каранды кылат. Бул саясий жактан өз өмүрүнө кол салуу дегени, башкача айтканда сенин күчүнө душманың кожоюн дегени.

Араб өлкөлөрүндөгү мамлекеттер өздөрүн азык-түлүк менен камсыздай албашына булак жана байлыктардын таңсыттыгы себеп эмес. Себеби, ушул региондо:

- айыл чарба үчүн жарактуу жерлер;
- суу булактары;
- инсаний ресурстар;
- финансылык ресурстар бар

Азык-түлүк проблемасынын негизги себеби ушул мамлекеттер чоң-кичине нерселерде кафир мамлекеттерге көз каранды болуп калганында. Табигый болгондой, Ислам мамлекетинин жоктугу да мунун негизги себеби. О.э. муну көзөмөлдөй турган, турмуштун бардык тармактарында коопсуздукту камсыздай турган, кафир мамлекеттерге жасакерленбеген жана жалгыз Аллахка моюн суна турган халифа жок.

Ошондуктан, Аллахтын урухсаты менен жакында тикелене турган халифабыз кафирлер момундарга өкүмдарлык кылууларына

жол бербөө үчүн өз жарандарынын коопсуздугун, анын катарында, азык-түлүк коопсуздугун камсыздоо үчүн аракет кылат. Ошондо кафирлер исламий мамлекеттин байлыктарына, саясатына жана мекемесине өз өкүмүн өткөрө алышпайт. Бүгүн болсо, мунун тескериси жана бул мусулмандардын коопсуздугуна чоң коркунуч болуп эсептелет.

Айыл чарба үчүн жарактуу жерлер:

1 – Эгин талаалары азык-түлүк коопсуздугунун маанилүү элементи болуп эсептелет. Себеби, мамлекет өзүн жетиштүү азык-түлүк менен камсыздоодо ошол талааларга таянат. Ислам айыл чарбага кызыктырат жана эгин талааларына көңүл бурат. Ошондуктан, Исламда айыл чарба саясаты маанилүү бир нерсеге негизделет т.а. айыл чарба продукцияларын өндүрүүнү көбөйтүү негизине курулат. Ислам бул жаатта эки жолдо барат:

а) Жердин түшүмдүүлүгүн арттыруу. Бул иш химиялык заттарды колдонуу, дыйкандар арасында заманбап ыкмаларды кеңейтүү, аларды сапаттуу урук менен камсыздоо аркылуу жүзөгө чыгат. Мамлекет өндүрүүнү көбөйтүү жана ушул тармакка жардам берүү үчүн мухтаждарга карыз эмес, белек катары каражат берет. Натыйжада, алар керектүү жабдык, урук жана химиялык заттарды сатып алышат.

б) Эгин талааларын кеңейтүү. Бул иш өлүк жерди тирилтүү аркылуу жүзөгө чыгат. Расулунна ﷺ айтат:

«مَنْ أَحْيَا أَرْضًا مَيْتَةً فَهِيَ لَهُ»

«Ким өлүк жерди тирилтсе, ал ошонуку». (Бухарий, Абу Давуд, Ахмад жана Малик). Мамлекет жерге ээ болбогон же аз жери болгон кишилерге дыйканчылык кылуу үчүн жер бөлүп берет. О.э. мамлекет үч жыл катарынан жерди этибарсыз таштап койгон кишилердин жерди тартып алат.

Расулунна ﷺ Билал Музанийге деңиз менен аска ортосундагы жерди бөлүп берди. Расулунна ﷺ жана ал кишиден кийинки халифалардын сийратында бул сыяктуу мисалдар өтө көп.

Мына ушул эки жол менен айыл чарбаны өнүктүрүүгө болот. Бул өнүгүү төрт иште болушу лазым:

Мүмкүн болушунча көбүрөөк жарандарды тойгузуу, аларды ачка калуудан сактоо жана ар кандай күтүүсүз абалга даярдоо үчүн азык-түлүк продукцияларын өндүрүүнү өнүктүрүү.

Пахта, жибек жана жүн сыяктуу кийим-кече үчүн зарыл болгон чийки сырьёлорду өндүрүүнү өнүктүрүү. Булар зарурий муктаждыктардан болуп эсептелет.

Чет элде сатыла турган нерселерди өндүрүүнү өнүктүрүү. Бул дан сыяктуу азык-түлүк болобу, же пахта жана жибек сыяктуу сырьё болобу, айырмасы жок.

Маанилүү чийки сырьёлорду көбөйтүү жана мамлекетке алып кирүү алдында турган тоскоолдуктарды алып салуу. Абу Убайд Умар ибн Хаттаб رضي الله عنهдан риваят кылышынча: «Умар набатийлерден май жана буудайдан үшүрдүн жарымын алчу. Анын максаты Мединага көбүрөөк май жана буудай алып келүү болгон. Пахтадан үшүрдү толук алчу».

«Ал-Жазира» каналынын 2014-жылы 23-апрелдеги репортажына ылайык, Араб мамлекеттериндеги дыйканчылык үчүн жарактуу жер майданы 197 миллион гектарды түзөт. Учурда анын 80 миллион гектары т.а. 40%ы дыйканчылык үчүн пайдаланылат. Ушул майдандын 23% мезгилдүү жерлер жана 4.9%ы туруктуу жерлер. Бирок, бул региондогу ишке жөндөмдүү кишилердин болгону 23%ы дыйканчылык менен алектенет. Бул сан жылдан-жылга төмөндөп барууда, себеби, көпчүлүк адамдар айылдан шаарга көчүп кетүүдө.

Араб региону деңиз жана океанга жакын жайгашкан. Бул болсо, алар үчүн керек болгон балык продукцияларын жеткирип берет.

Айыл чарба дыйканчылык үчүн зарыл жерлерге муктаж болгондой, айыл чарба толук болушу жана ушул тармактагы өндүрүү өнүгүшү үчүн башка булактарга да муктаж.

2 – Суу ресурстары

Суу – жашоонун негизги бөлүгү. Аллах Таала айтат:

﴿وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ﴾

«Бардык жандууну суудан (пайда) кылганыбыз»

[21:30]

Расуллаллах ﷺ айтат:

﴿النَّاسُ شُرَكَاءُ فِي ثَلَاثٍ: الْمَاءِ وَالْكَأِ وَالنَّارِ﴾

«Адамдар үч нерселе шерик: сууда, жайлоода жана отто».

Суу азык-түлүк коопсуздугуна тыгыз байланыштуу. Суу камсыздоосу жетиштүү болсо, азык-түлүк коопсуздугу да жетиштүү болот. Себеби, дыйканчылык жалаң суу менен ишке ашат. Ошондуктан, суу мамлекеттер ортосундагы согуш жана жаңжалдардын пайда болушуна себеп болот. Аллахка мактоолор болсун, исламий өлкөлөр чоң суу запасына ээ.

О.э. исламий өлкөлөр эң маанилүү стратегиялык өтмөк жолдорун көзөмөлдөйт. Себеби, бул өлкөлөр көптөгөн деңиз жана океандардын жээгинде жайгашкан. Мындан тышкары өлкөлөрүбүздө Нил, Дажла, Фурот жана башка дүйнөгө белгилүү дарыялар бар. Ушул дарыялар эле 150 миллиард куб метр суу менен камсыздай алат. Өлкөлөрүбүздө дагы 7734 миллиард куб метр жер астындагы суулар бар.

Бул жерде дагы бүткүл жер калкына жете турган суу булактары бар. Демек, ушунча көп суу запасы бар болгон соң, дыйканчылык үчүн жарактуу жерлерге дыйканчылык кылуу, башка жерлерде мелиорация иштерин алып баруу жана аларды дыйканчылыкка жарактуу кылуу мүмкүн. Исламий өлкөлөрдө суу көп болсо да, мамлекет жарандарга суудан туура пайдаланууну үйрөтүшү, аларды соолуп калуудан сакташы, дамбаларды коюшу жана артезиан кудуктарын казышы керек.

3 – Инсаний ресурстар:

Жерлерди мелиорация кылуу, дыйканчылык кылуу жана тирилтүү сууга гана эмес, инсаний күчкө т.а. ушул иштерди аткара турган дыйкандарга муктаж. Мындай булак бар, себеби, араб регионунда 48 миллиондон ашык адам дыйканчылык менен алектенет. Мындан тышкары, ишке жарактуу адамдарды иш менен камсыздоо аркылуу жакырчылыкты жойсо болот. Т.а. мамлекет өлүк жерлерди тирилтип пайдалануу үчүн аларды адамдарга бөлүп бериши мүмкүн.

4 – Финансылык ресурстар:

Жерлерди иштетүү жана өлүк жерлерди тирилтүү үчүн чоң каражат керек. Мындай каражат исламий дүйнөдө бар жана алардын биринчиси нефть. Мисалы, «Ал-Ваъй» журналынын 233-санында айтылгандай, «Фаренгейт 9/11» документалдуу фильминде Америка Саудиянын нефтисинен эле 86 триллион доллар пайда көргөнү көрсөтүлгөн. Эгер, бул каражатты дүйнөдөгү бардык мусулмандарга бөлүштүрсөк, алардын баары т.а. ымыркай, кары-картаң, эркек жана аялы, ар бирине 66 миң доллардан туура келет. Америка исламий Умматтын ушунча каражатынан пайдаланды. Мындан тышкары, газ жана башка табигый байлыктар бар. Бул жалгыз ресурс эмес, андан тышкары өлкөлөрүбүздөгү маанилүү стратегиялык өтмөк жолдорунан пайдалануу мүмкүн.

Айыл чарба жерлеринен толук пайдалануу үчүн жаңы илимий каражаттардын жана ыкмалардын баары ишке салынат. О.э.

буудай, зайтун майы, эт, сүт продукциялары, балык жана жумуртка сыяктуу айыл чарба жана эт продукцияларын өндүрүүгө этибар берилет.

Ушул азык-түлүктөрдү узак жылдарга сактоо мүмкүн. Мисалы, буудайды машак абалында сактоого болот, машаксыз сактоого да болот. Курма, жүзүм, инжир, зайтунду кургатса болот. Этти да кургатса, консерваласа да болот, сүттү кургатуу мүмкүн. Аллахтын Китеби жана Расулунун сүннөтүндө келген азык-түлүк заттарын сактоо абзел.

Бул сактоо жаатында мамлекеттин ролу жөнүндө болду. Бирок, адамдар да өз үйлөрүндө узак убакыт сактоого мүмкүн болгон буудай, зайтун, мөмөлөрдүн кактарын жана кургак сүт сыяктуу азык-түлүк продукцияларын сактоого үндөдү. Имам Бухарий Аиша энебизден кылган риваятында Расуллала ﷺ айтат:

«لَا يَجُوعُ أَهْلُ بَيْتِ عِنْدَهُمُ التَّمْرُ»

«Үйүндө курмасы бар адамдар ачка калышпайт». Расуллала ﷺ дагы айтат:

«يَا عَائِشَةُ، بَيْتٌ لَا تَمْرَ فِيهِ جِيَاعٌ أَهْلُهُ، أَوْ جَاعَ أَهْلُهُ»

«Эй Аиша, курмасы жок үй-бүлө ачка калат». Расуллала ﷺ заманында мусулмандар курма сакташканы жөнүндө кабарлар бар. Буга курма соодасы мубах экени далил. Расуллала ﷺ айтат:

«كُنْتُ نَهَيْتُكُمْ عَنْ لُحُومِ الْأَضَاحِيِّ فَوْقَ ثَلَاثِ، لِيَسْبِعَ ذُو الطَّوْلِ عَلَى مَنْ لَا طَوْلَ لَهُ، فَكُلُوا مَا بَدَا لَكُمْ، وَأَطِعُوا وَأَخِرُوا»

«Колунда барлар жокторго бериши үчүн мен силерди курмандыктын этин үч күндөн ашык сактоодон кайтарган элем. Эми, андан каалаганча жеп, башкаларга да берип, сактап да койсоңор болот». (Тирмизий риваяты).

«رَحِمَ اللَّهُ امْرَأً اِكْتَسَبَ طَيِّبًا، وَأَنْفَقَ قَصْدًا، وَقَدَّمَ فَضْلًا لِيَوْمِ فَقْرِهِ وَفَاقَتِهِ»

«Аллах адалдан кесип кылган, сооб үмүтүндө ихсан кылган, ашканын жокчулук жана муктаждык күндөрүнө сактап койгон кишиге ырайым кылсын».

Азык-түлүк сактоонун шарый коидалары бар, аларга баш ийүү лазым. Аларды көрөстүп өтөбүз:

а) Адамдардын азык-түлүктү сакташы монополияга алып барбашы керек. Башкача айтканда, ошол нерсени базардан топтоп алышы натыйжасында баа көтөрүлүп кетпеши керек. Себеби, Расуллала ﷺ айтат:

«مَنْ دَخَلَ فِي شَيْءٍ مِنْ أَسْعَارِ الْمُسْلِمِينَ لِيُغْلِبَهُ عَلَيْهِمْ، فَإِنَّ حَقًّا عَلَى اللَّهِ أَنْ يُعْذَهُ بِعَظْمٍ مِنَ النَّارِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ»

«Ким мусулмандарга кымбатчылык пайда кылуу үчүн бааларын өзгөртсө, Аллах Таала кыямат күнү аны оттон болгон жайга отургузууга акылуу болот».

б) Сакталып жаткан нерсеге адамдар муктаж болбошу керек. Ошондуктан, адамдар ачка болуп турганда тамак сактап болбойт. Өндүрүлгөн продукциядан ашканынан тамак сактоо лазым. Хайсама айтат: «Абдуллах ибн Амр менен отурган элек, анын алдына казыначы келди. Ошондо Абдуллах ага: «Кулдарга тамагын бердиңби?» деп сурады, ал: «Жок» деп жооб берди. Ошондо Абдуллах: «Кайтып барып, аларга тамагын бер. Себеби, Расулуллах ﷺ:

«كَفَى بِالْمَرْءِ إِثْمًا أَنْ يَحْبِسَ عَمَّنْ يَمْلِكُ قُوَّتَهُ»

«Киши өз колу астындагылардын тамагын бербестен кармап турушу күнөөгө тете» деген» деди».

Түпкүлүгүндө, мусулман киши аз тамак жеши керек, себеби, ал жашоо үчүн жейт, мунун тескериси эмес. Расулуллах ﷺ айтат:

«الْكَافِرُ يَأْكُلُ فِي سَبْعَةِ أَمْعَاءٍ، وَالْمُسْلِمُ يَأْكُلُ فِي مَعَى وَاحِدٍ»

«Кафир жети ичегиге жейт, мусулман бир ичегиге жейт». (Муслим). Ушул хадис момундарды аз тамак жегенге кызыктырууда. Кафирлердин сыпаты болсо, Аллах Таала айткандай көп тамак жешет.

(وَالَّذِينَ كَفَرُوا يَتَمَتَّعُونَ وَيَأْكُلُونَ كَمَا تَأْكُلُ الْأَنْعَامُ)

«Кафир болгон кимселер болсо, (ушул дүйнө турүүлүгүнүн убактылуу ырахаттарынан) пайдаланып, үй айбандары жегендей жеп-ичишет» [47:12]

Абу Хурайра риваят кылган хадисте Расулуллах ﷺ айтат:

«طَعَامُ الْوَاحِدِ يَكْفِي الْاِثْنَيْنِ، وَطَعَامُ الْاِثْنَيْنِ يَكْفِي الْأَرْبَعَةَ، وَطَعَامُ الْأَرْبَعَةِ يَكْفِي الثَّمَانِيَةَ»

«Бир кишинин тамагы эки кишиге, эки кишинин тамагы төрт кишиге, төрт кишинин тамагы сегиз кишиге жетет». (Муттафакун алайх).

Азык-түлүктү өлчөм жана түр жагынан адилеттүү бөлүштүрүү. Мунун далили төмөнкүдөй:

а) Байлык байлардын гана ортосунда айланып калышынан кайтарган хукмдар. Аллах Таала айтат:

(كَيْ لَا يَكُونَ دُولَةً بَيْنَ الْأَغْنِيَاءِ مِنْكُمْ)

«Тээ, силердин араңардагы бай-дөөлөттүү кишилер ортосунда гана айланып жүрө бере турган нерсе болуп калбасын үчүн» [59:7]

б) Мусулмандарды тамактандыруунун важибдиги. Расулунун айтаат:

«مَا آمَنَ بِي مَنْ بَاتَ شَبْعَانَ وَجَارَهُ جَانِعٌ إِلَى جَنْبِهِ، وَهُوَ يَعْلَمُ بِهِ»

«Кимде ким кошунасынын ачкалыгынан кабардар болуп, ток абалда түнөсө, мага ыйман келтирбеген болот».

«أَيُّمَا أَهْلٌ عَرَصَةٌ أَصْبَحَ فِيهِمْ أَمْرٌ جَانِعٌ فَقَدْ بَرِنَتْ مِنْهُمْ ذِمَّةُ اللَّهِ»

«Арасында ачка киши болуп туруп, ток абалда таң аттырган үй ээлеринен Аллахтын коргоосу көтөрүлгөн болот».

Ал эми, бүгүн мусулмандарды куфр хукмдары менен башкарып жаткан зыянкеч режимдерге келсек, бул мамлекеттер үчүн калкты азык-түлүк камсыздоо маселеси эч кандай кыйматка ээ эмес. Себеби, алар үчүн инсандын кыйматы жок. Мисалы, Судандын калкы ачка, бирок, жылына 700 миллион доллар сүт продукциялары жерге төгүлөт. («Ал-Жазира», 2008-жыл, 16-июнь). БУУнун айыл чарба жана азык-түлүк уюмунун 1998-жылдагы отчетуна ылайык, мамлекетте 35 миллион үй болсо да, калк ачка жашайт. О.э. Суданда дагы 126 миллион чарба жандыктары бар. Бирок, бул жандыктар Судан калкын азык-түлүк менен камсыздоого, эт, сүт продукциялары жана тери продукцияларын иштеп чыгарууга кымындай таасир кылбайт.

Мындан 44 жыл мурда т.а. 1974-жылы БУУнун азык-түлүк жана айыл чарба уюму Суданды дүйнөнү азык-түлүк менен камсыздоодо Канада жана Австралия менен бир катарга койгон. Себеби, Судан дүйнөдөгү эң түшүмдүү жерлердин 200 миллион акрына ээлик кылат. Ал жерде дагы үлкөн суу запасы, дарыялар, жер асты жана жаан суулары бар. Мындан тышкары, түрдүү мезгил бар. Бирок, начар саясат, башкаруу жана көзөмөл азык-түлүк импортун 1990-жылдан бери 72 миллиондон миллиард долларга көтөрүп жиберди. Канада жана Австралия буудай өндүрүү боюнча эң алдыңкы мамлекеттерден болсо, Судан буудай импорттоо боюнча эң биринчи орунга көтөрүлдү. Анын жылдык буудай импорту 2.2 миллион тоннаны түзөт.

Жыйынтыктап ушуну айтабыз, ким өз азык-түлүгүнө ээ болбосо, өз каалоосуна да ээ болбойт. Биз араб өлкөлөрүндөгү гана байлыктар жөнүндө айтып, ушул нерсе ачыкталды, жакынкы күндөрдө Аллахтын урухсаты менен тикелене турган исламий

мамлекет өз жарандарын гана азык-түлүк менен камсыздап калбастан, эл аралык жактан таасир көрсөтө турган эл аралык айыл чарбага ээ мамлекет болот.

Азык-түлүк коопсуздугун жүзөгө чыгара турган айыл чарба байлыгы өнөр жай байлыгы менен тыгыз байланыштуу. Өнөр жай байлыгынын маанилүүлүгү айыл чарба байлыгынан төмөн эмес. Мамлекеттер өнүгүү жана башка мамлекеттер менен боло турган атаандаштык жаатында өнөр жай байлыгына таянат.

Исламда өнөр жай саясаты бир жолдон жүрөт т.а. маданий жана аскерий жабдыктарды өндүрөт. О.э. кафир мамлекеттерге исламий мамлекеттин саясатына жана башкаруусуна аралашуусуна жол бербейт.

Ислам мамлекети ушул айыл чарба жана өнөр жай саясатын аткарып, азык-түлүк жана өнөр жай коопсуздугун жүзөгө чыгарат. Ошентип, колонизаторлорго бизге өкүмдарлык кылууларына жол бербейт. Мамлекет экономикалык жана аскерий иштерди жөнгө салса, шарый хукмдарды колдонгондон кийин, экинчи маанилүү вазыйфаны т.а. исламий даъватты дүйнөгө алып чыгат. Мамлекет ушундан кийин туруктуу жихад абалында болот.

Себеби, чечим – Исламды колдонуу, аны турмуш майданына алып келүү. О.э. чечим – бизди Аллахтын шарияты менен башкара турган, жерге тиешелүү хукмдарды колдоно турган, өндүрүштү Уммат пайдасы үчүн жолго коё турган, айыл чарба, чарбачылык жана өнөр жайды өнүктүрө турган халифаны тикелөө. Ошондо Уммат эч кимге көз каранды болбойт жана алар ага муктаж болот. Халифалык жарыя кылынышы жана Аллахтын урухсаты менен аны туруктуу турушу себептүү ушул «азык-түлүк коопсуздугу» термини жоголот. О.э. дүйнөгө жакшылык жайылат. Аллахым, Сенден нусрат жана жеңишинди сурайбыз! □

ЖАН, МАЛ ЖАНА УБАКЫТТЫ КУРБАН КЫЛУУ – ДАЪВАТЧЫНЫН ЭҢ МААНИЛҮҮ СЫФАТТАРЫНАН

Даъватты жеткирүү бир тараптан улуу иш болсо, дагы бир тараптан кыйын жана оор жол. Пайгамбарыбыз ﷺ жана ал кишинин сахабалары ушул оор жолдо болуп, адамдарды инсанга ибадат кылуудан Роббиге ибадат кылууга алып чыгышы үчүн даъватты кийинкилерге мурас кылып калтырышты. Бул жолдун кыйынчылыгын даъватчы зыйнаттанышы لازым болгон сыфаттар менен сыфатталган жана ушул сыфаттар менен тарбиялаган кишилер гана көтөрө алат. Ушул сыфаттардын эң маанилүүсү – курбан кылуу.

Курбан кылуу – нерсени ыктыярдуу тартуулоо. Мисалы, жанды, же байлыкты, же амалды, же убакытты, же мартабаны, же мансапты же башка нерсени курбан кылуу. Ал тургай, инсан зарурий муктаждыгынан ашык нерседе өзүнүн акысы жок деп түшүнсүн. О.э. өз күчүн төлөмсүз жумшасын жана ал курбандыктын ордуна эч нерсе албасын. Булардын баарынын акысына Аллахтын ыраазылыгын жана нусратын үмүт кылсын.

Демек, даъват түрдүү курбандык жана күч жумшоо менен ишке ашып жогорку максатка жетишет. Даъватчылар түрдүү сыноолор менен сыналат. Курбандык берилсе чыныгы даъват жүзөгө чыгышы анык.

Даъватты жеткирүүчү адам жанын курбан кылуу сыфаты менен сыфаттанышы лазым. О.э. бул жолдо ал туш боло турган азап, жалганга чыгаруу, куугунтуктоо, тирикчилигин тосуу, камоо, басым жана өлүм сыяктуу тоскоолдуктарга өзүн даярдашы керек. Бул иште даъватчы үчүн Пайгамбарлар, элчилер жана сахабалар ибрат. Өзгөчө, Пайгамбарыбыз Мухаммад ﷺ жана ал кишинин сахабаларында үлгү бар.

Пайгамбарыбыз ﷺ даъватты жеткирүү жолунда мушриктердин азарларына туш болду, Сафа тоосуна чыгып, жакын туугандарын эскерткенден баштап түрдүү азарларга кабылды. Вахий келишинен мурда Мухаммад амин болгон болсо, кийин ал кишини сыйкырчы жана акылдан тайган деп аташты. Алар Пайгамбарыбызды жана сахабаларды катуу азапташты. Ошондон кийин Пайгамбарыбыз ﷺ хаж мезгилинде Аллахтын динин жеткирүү үчүн коргоо сурап урууларга кайрылды. Ушул максатта Таифке барып, ал жерден буттары канга бөлөнүп кайтты. Пайгамбарыбыз ﷺ жана сахабалар үч жыл капчыгайында курчоого алынды, ачкалыктан бактын

жалбырактарын жегенге мажбур болушту. Ушул азарлар убагында сахабалардын көпчүлүгү түрдүү курбандыктарды беришти. Мисалы, Билал, Ясир, Сумайя жана Аммарлар түрдүү азарларга жолугушту. Ясир менен Сумайя Аллах жолунда жан берди. Алар Аллахтын алдындагы ажр, сооб жана кеңдиги асман менен жерге тең келген бейишти үмүт кылып, акыйда жана мабдада бекем турушту.

Курайш Абдуллах ибн Масъудду абдан катуу сабашты, анын жүзүнөн кан акты. Ал Аллах тарабынан Пайгамбарыбыз ﷺ га жиберилген вахийди аларга уктурган эле. Бирок, ал өзү түш болгон нерсеге кубанды, анткени, бул нерсе Аллахтын алдындагы даражаны көтөрөрүн билген. Ошондуктан, Абдуллах ибн Масъуд мындай деди: «Аллахтын душмандары мен үчүн бүгүнкүдөн да коркогураак болбогон. Эгер кааласаңар эртең дагы кудум бүгүнкүдөй аларга жолугамын». Ошондо сахабалар: «Жок, сен аларга жактырбаган нерсени айттың» дешти. Мусъаб ибн Умайр болсо, түрдүү ниямат жана мүмкүнчүлүктөрдү таштап, Исламга даъват кылуу үчүн Мадинага хижрат кылды.

Али عليه السلام хижрат кылып чыгып кеткен Расуллуллах ﷺ дын төшөгүндө калуу менен өз жанын өлүмгө сайды. Бараъ болсо Аллах мусулмандарды жеңишке жеткириши үчүн өзүн душмандар арасына өлүмгө таштады. Абу Дардаъ Пайгамбар ﷺ менен ар дайым бирге болуу үчүн соода-сатыгын таштады. Халид ибн Валид момундар амирине моюн сунуп, өз кызматынан кетти. Абу Убайда мусулмандардын биримдиги үчүн кошуун башчылыгын Амр ибн Аска бошотуп берди.

Ар кандай даъват өз тарапкерлеринин күч жана аракети менен жайылат. Ислам дини денелердин ырахаты жана жандар саламаттыгынын акысына жайылбады. Эгер, сахабалар жана алардан кийинки мусулмандардын чечкиндүү аракети болбогондо Ислам бизге жетип келбеген болоор эле. Себеби, алар Аллахтын дини жолунда мекендерин ташташты, аялдарын, балдарын жана соода-сатыгын ташташты. Бул жолдо мал-жанын аяшпады.

Алар улуу жоопкерчилик жана улуу вазыйфаны көтөрүшкөнүн билишкен. О.э. алар өздөрүн Аллахтын даъватын жеткирүүдө жана Халифалык мамлекетинде Аллахтын шариятын колдонууда Пайгамбарыбыздын мураскорлору деп билишкен. Максат – адамдар Ислам адилетин жана рахматын көрсүн жана Аллахтын динине топ-топ болуп киришсин. Ушул улуу вазыйфа жана даъват каршысында ар кандай нерсе алардын көзүнө кичине болуп көрүндү.

Ал эми, байлыкты курбан кылуу жөнүндө айта турган болсок, даъватчы өз байлыгын сарфтоодо, берүүдө жана берешен болууда сахабалардан ибрат алат. Себеби, даъват иштери жүрүшү үчүн каражат керек жана ихсан кылуу لازым. Даъватчы даъват жана анын амалдары жолунда инфак-ихсан кылат. Даъватчы бул жолдо балдарына жана аялына инфак кылгандай мал дүйнөсүн инфак кылат. О.э. Аллахтын сөзүнө лаббей деп жооб берип, жакшылык амалдарына киришет.

(وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ حَيْرٍ يُوفِّ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تَظْلُمُونَ ﴿٢٧٢﴾)

«Кылган ар бир жакшылыгыңар силерге зулум кылынбаган абалда өзүңөргө толугу менен кайтарылат» [2:272]

(إِنَّ الَّذِينَ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً يَرْجُونَ تِجَارَةً لَّن تَبُورَ ﴿٢٧٣﴾ لِيُؤْفِقَهُمْ أُجُورَهُمْ وَيَزِيدَهُم مِّن فَضْلِهِ ۗ إِنَّهُ غَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٢٧٤﴾)

«Албетте Аллахтын Китебин окуй турган, намазды толук аткара турган жана Биз аларга ырыскы кылып берген нерселерден жашыруун жана ашкере инфак-ихсан кылгандар эч качан жок болбой турган соода-сатыктан (алардан жакшы иштер жана инфак-ихсан Аллахтан сооп-сыйлык болушунан) үмүткөрлөр, анткени, (Аллах) алардын соопторун толук кылып берет жана Өз берешен жоомарттыгынан аларга дагы да, артыкча (сыйлыктарды) берет. Албетте, Ал кечиримдүү жана абдан шүгүр кылуучу» [35:29-30]

(الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ سِرًّا وَعَلَانِيَةً فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٢٧٥﴾)

«Мал-дүйнө байлыктарын күнү-түнү, жашыруун жана ашкере ихсан кылгандар үчүн Роббилеринин алдында улуу сооптор бар. Алар үчүн эч кандай коркунуч да жок жана алар кайгы да чегешипейт» [2:274]

(مَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أُنْبِتَتْ سَعَةً سَابِلًا فِي كُلِّ سُنْبُلَةٍ مِّائَةُ حَبَّةٍ ۗ وَاللَّهُ يُضْعِفُ لِمَنْ يَشَاءُ ۗ وَاللَّهُ وَسِعَ عَلِيمٌ ﴿٢٧٦﴾)

«Өздөрүнүн мал-дүйнөсүн Аллах жолунда инфак-эхсан кылган адамдар кудум ар бир машагында жүздөн даны болгон жети сабакты өндүрүп чыгарган бир даана (урук) данга окшойт. Аллах каалаган адамына нечелеген эсе ашык кылып кайтарат. Аллах (жоомарттыгы) кең, билүүчү» [2:261]

Аллах жолунда инфак-ихсан кылуу жөнүндө көптөгөн аяттар бар. Мындан тышкары хадис шариф да инфак-ихсанга катуу кызыктырат. Расуллаллах ﷺ айтат:

«مَا مِنْ يَوْمٍ يُصْبِحُ الْعِبَادُ فِيهِ إِلَّا مَلَكَانِ يَنْزِلَانِ، فَيَقُولُ أَحَدُهُمَا: اللَّهُمَّ أَعْطِ مُنْفِقًا خَلْفًا، وَيَقُولُ الْآخَرُ: اللَّهُمَّ أَعْطِ مُمْسِكًا تَلْفًا»

«Пенде таң аттыраарда, эки периште түшөт. Алардын бири: «Эй Аллахым, инфак-ихсан кылуучунун малын көбөйт» десе, экинчиси: «Эй Аллахым, мумсиктин (сараңдын) малын жоготууга учурат» дейт». Абу Хурайра риваят кылган хадисте Расуллаллах ﷺ айтат:

«قَالَ اللَّهُ أَنْفِقْ يَا ابْنَ آدَمَ أَنْفِقْ عَلَيَّ»

«Аллах Таала айтат: Эй адам баласы инфак кыл, ошондо сага да инфак кыламын». (Бухарий жана Муслим риваяты).

Сахабалар бул маанилерди туура түшүнүштү жана аларга амал кылышты. Ким алардын жолуна жүрсө, алардын позициялары жолду жарытып бере турган чырак сыяктуу болду. Мисалы, Абу Бакр Сыддык رضي الله عنه болгон мал-дүйнөсүн алып келип, Расуллаллах ﷺ га тапшырды. Расуллаллах ﷺ андан: «Үй-бүлөң үчүн бирер нерсе калтырдыңбы?» деп сураганда, Абу Бакр: «Аларга Аллах жана Расулун калтырдым» деп жооб берди. Усман Ибн Аффан رضي الله عنه (Табук согушунда) оор абалдагы кошуунду өз жанынан камсыздады. Ошондо Расуллаллах ﷺ: «Усмандын бүгүндөн кийин кыла турган иштеринде зыян жок» деди. Усман رضي الله عنه Мадинадагы бир кудукту яхудийден сатып алып, мсулмандарга берди. Абу Талха болсо:

«لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ. وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ»

«Жакшы көргөн нерселериңерден инфак-ихсан кылып бермейинче эч качан жакшылыкка жетпейсиңер. Кандай нерсени инфак кылсаңар, албетте Аллах аны билет» [3:92] аяты түшкөндө, өзү жакшы көргөн Бийруха кудугун Расуллаллах ﷺ га берди.

Сухайб Румий Расуллаллах ﷺ дын артынан Мадинага баруу үчүн бардык байлыгынан баш тартты. Расуллаллахтын сахабалары инфак-ихсан кылууда жана Аллах жолунда сарфтоодо бири-бири

менен жарышты. Алар инфак кылып жаткан нерселери Аллах алдында сооб болушуна анык ишенишкени үчүн жакшылык кылууга катуу умтулушту.

Алар жакшылык кылууга катуу кызыгышкандыктан кембагал сахабалар Расуллаллах ﷺ га инфак кыла турган нерсеси жоктугуна жана бай сахабалар ажр-соопто алардан өтүп кеткенине арызданышты. Имам Муслим Абу Хурайрадан риваят кылган хадисте мындай делет: «Кембагал сахабалар Расуллаллах ﷺ дын алдына келип: «Байлар өзүлөрүнө жогору даражаны жана түбөлүк ниъматты камсыздашты» дешти. Ошондо Расуллаллах ﷺ: «Алар кимдер?» деп сурады, жооб беришти: «Алар бизге окшоп намаз окушат жана бизге окшоп орозо кармашат. Бирок, биз алар сыяктуу садака кыла албайбыз жана кул азат кыла албайбыз» дешти. Ошондо Расуллаллах ﷺ:

«أَفَلَا أَعَلِمْتُمْ شَيْئًا تَدْرِكُونَ بِهِ مَنْ سَبَقَكُمْ، وَتَسْبِقُونَ بِهِ مَنْ بَعْدَكُمْ، وَلَا يَكُونُ أَحَدٌ أَفْضَلَ مِنْكُمْ إِلَّا مَنْ صَنَعَ مِثْلَ مَا صَنَعْتُمْ؟ قَالُوا: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ: تُسَبِّحُونَ، وَتُكَبِّرُونَ، وَتَحْمَدُونَ، دُبْرَ كُلِّ صَلَاةٍ، ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ مَرَّةً»

«Силерге силерден өтүп кеткендерге жетип ала туган, силерден кийинкилерден өтүп кете турган нерсени үйрөтөйүнбү? (Бул амалды кылсаңар), эч бир киши силердин эч кимиңерден абзел болбойт, болгону силер кылган (ушул) ишти кылса гана абзел болушу мүмкүн», деди. Ошондо алар: «Албетте, я Аллахтын Расулу» дешти. Расуллаллах ﷺ: **Ар бир намаздын аягында 33 жолудан тасбих, мактоо жана такбир айткыла», деди».**

Даъватчы өзү кембагал боло туруп аз болсо да өз малын инфак кылса, өзгөчө курбандыктарды талап кыла турган кыйын абалдарда малын сарфтаса, өз нафсин дүйнөгө байланып калуудан сактайт. Даъват жолунда инфак-ихсан кылуу мусулмандарга өз аброюн кайтарат жана аларды кайра дүйнө жетекчилерине айлантат. Демек, инфак-ихсан – жакшылык эшиктеринин эң абзели жана бардык жакшылыктарды жамдоочу.

Ал эми, убакытты курбан кылуу жөнүндө айтсак, даъватчы күндүз жана түндүн бир убакытын даъват жолуна бөлүшү لازым. О.э. эң афзел убакытын желкесине алган аманатты атаруу үчүн бөлүүсү керек. Себеби, даъватчы Уммат башынан өткөрүп жаткан бактысыз жашоо, Аллахтан алысташуу жана душмандар ага өкүмдар болуп алышы сыяктуу нерселерден кутулуунун жалгыз жолу ушул деп ыйман келтирген. Ошондой болгон соң, даъватчы

эң абзел убактысын даъватка жумшоосу, ушул ишти биринчи даражалуу ишине айлантышы лазым. О.э. мунун артында Аллахтын ыраазылыгын үмүт кылышы, уйку жана ырахатты ташташы жана Роббисинин даъватын көтөрүү үчүн убактысын жумшоосу зарыл. Даъватчы Аллах Таала ушул курбандыгын мал-дүйнө, бала-чака жардам бербей турган күнгө сактап койгонуна ишенет. О.э. бир күндө 20 саат иштейби же 8 саатпы, андан аз же көп болобу, ырыскысы белгиленгенине жана аны жебестен өлбөшүнө ишенет.

Ушул ыйман даъватчыны ар дайым даъватты көтөрүүгө үндөйт. Ал каякка барбасын, иштеби, үйдөбү же кошуналары, үй-бүлөсү жана балдары астындабы, көчөсү жана регионундабы, акыйкатты айтат, маъруфка буйруп, мункардан кайтарат. Иштөө, борборлошкон сакафат алуу, жамаий сакафат алуу, касдий зыяраттарды кылуу жана даъват талап кылып жаткан бардык иштерди кылуу үчүн убакыт бөлөт.

Даъватчы өз желкесине алган вазыйфаларды экиленбестен же жалкоолук кылбастан аткарууга даяр. Ал жогорку кайрат ээси. Адамдарга карата ырайымдуу, аларга жакшылык кылууну каалайт, аларга пайда жана кызыкчылык алып келүүнүн тарапкери. Адамдарды Аллахты ачууланта турган абалдан Аллахты ыраазы кыла турган абалга алып чыгуунун тарапкери. Аллах ага берген тапкырлык жана фикир аркылуу өзү үчүн эмнени жакшы көрсө, аларга да ушуну жакшы көрөт.

Биз бул дүйнөдө жашап жаткан ушул саат жана мүнөттөр биздин өмүрүбүз. Ошондой болгон соң, өмүрүбүздү Аллахка итаат кылуу менен, Аллахты ыраазы кыла турган нерсе менен байытууга аракет кылалы. Мубах болсо да өмүрдү бекер өткөрбөөгө жана Аллах важиб кылган амалдардан капилетте калбоого аракет кылалы. Ар бир инсан, өзгөчө даъватчы эсеп-китеп кылынышынан мурда өзүн эсеп-китеп кылуу үчүн күнүмдүк иштерин пландап алсын. Себеби, дүйнөдө кемчиликтерди оңдосо болот, бирок, ахиретте кеч болот. Ахиретте өкүнүч жана кайгыруу болот, бирок, ал пайда бербейт. Назла ибн Убайд Асламийден риваят кылынган хадисте Расуллуллах ﷺ айтат:

«لَا تَزُولُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَدَمَا عِنْدَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ حَتَّى يُسْأَلَ عَنْ أَرْبَعٍ: عُمْرُهُ فِيمَ أَفْنَاهُ؟ وَعَنْ عِلْمِهِ فِيمَ فَعَلَ؟ وَعَنْ مَالِهِ مَنْ أَيْنَ اكْتَسَبَهُ؟ وَفِيمَا أَنْفَقَهُ؟ وَعَنْ جِسْمِهِ فِيمَ أَبْلَاهُ»

«Пенде кыяматка кадам шилтеши менен төрт нерседен суралат: Өмүрүн эмне менен өткөргөнүнө, илимин эмнеге жумшаганына, байлыкты кайдан тапканына жана эмнеге

жумшаганына, күчүн эмнеге жумшаганына». (Тирмизий риваяты).

Ибн Аббастан риваят кылынган хадисте Расуллаллах ﷺ бир кишиге мындай деди:

«اغْتَمَّ حَمْسًا قَبْلَ حَمْسٍ: شَبَابَكَ قَبْلَ هَرَمِكَ، وَصِحَّتَكَ قَبْلَ سَقَمِكَ، وَغِنَاءَكَ قَبْلَ فَقْرِكَ، وَفِرَاعَكَ قَبْلَ شُغْلِكَ، وَحَيَاتَكَ قَبْلَ مَوْتِكَ»

«Беш нерседен мурда беш нерсени канимет бил: карылыктан мурда жаштыкты, оорудан мурда саламаттыкты, кембагал болуп калуудан мурун байлыкты, алек болук калуудан мурун бекерчиликти жана өлүмдөн мурун өмүрдү». (Хаким Мустадракта риваят кылган).

Аллах Таала садык уламалардын убактыларына береке бергени баарына белгилүү. Ошондуктан, алар маддий эсеп-китептер менен элестетип болбогус иштерди кылышкан. Аллах алардын сөздөрүнө, иштерине жана китептерине береке берди. Ошондуктан, алар башкалардын кыялына да келбеген жана башкалар элестете да албаган пайдалуу жана таасирдүү иштерди кылышкан. Себеби, алар өздөрүнүн эң абзел убактыларын курбан кылышты.

Алар Аллах жолунда бардык күчүн жумшагандыктан ээсинин кыялына келбеген жана чегин Аллахтан башкасы билбеген пайдалар жана хидаяттар болгон. Пайгамбарыбыз ﷺ бул жөнүндө мындай деген:

«مَنْ دَعَا إِلَى هُدًى كَانَ لَهُ مِنَ الْأَجْرِ مِثْلُ أُجُورِ مَنْ تَبِعَهُ لَا يَنْقُصُ ذَلِكَ مِنْ أُجُورِهِمْ شَيْئًا»

«Ким хидаятка чакырса, аны ээрчигендердин сообундай сооб болот. Мында ээрчигендердин сообу азайтылбастан берилет».

Абу Хурайра риваят кылган хадисте Расуллаллах ﷺ айтат:

«مَنْ دَلَّ عَلَى خَيْرٍ فَلَهُ مِثْلُ أَجْرِ فَاعِلِهِ»

«Ким жакшылыкка жол көрсөтсө, ага ошол жакшылыкты кылган кишинин сообундай сооб берилет». Расуллаллах ﷺ Хайбар фатхы күнүндөгү узун хадисинде мындай деген:

«فَوَاللَّهِ لَأَنْ يَهْدِيَ اللَّهُ بِكَ رَجُلًا وَاحِدًا خَيْرٌ لَكَ مِنْ أَنْ يَكُونَ لَكَ حُمْرُ النَّعَمِ»

«Аллахка ант болсун, Аллах сен себептүү бир кишини хидаятташы сен үчүн кызыл төөдөн абзел». Бул сөз Али عليه السلام гана таандык болбостон, ал Мухаммад ﷺ дын бардык Умматына таандык.

Соңунда ушуну айтабыз, даъват курбандыктар акысына тирүү болгон соң, демек, ар бир даъватчы өзүнө важиб болгон амалды түшүндү.

Эй Аллахым, биз Сенден хидаятты, тууралыкты, чырайлуу амал жана сөздү сурайбыз. Бизди сөздөрдү угуп, чырайлуусуна ээрчий турган кылышыңды, жакшылыктар үчүн ачкыч кылышыңды жана жамандыктар үчүн кулпу кылышыңды сурайбыз. Эй күч жана кудурет Ээси, бизди өз фазилетиң менен Пайгамбарлык минхажы негизиндеги рошид Халифалык менен сыйлагын. Аллахка хамд жана мактоолор болсун, Пайгамбарыбыз Мухаммадга, анын үй-бүлөсүнө жана сахабаларына Аллахтын саламы болсун! □

Таймс: Британия куралдуу күчтөрү үчүн мусулман аскерлери маанилүү

«Таймс» гезити өзүнүн башкы макаласында тарыхта мусулмандар Британия күчтөрү катарында узак убакыт согушканын билдирди. «Арабий 21» которгон ушул макалага ылайык, «Британия-Индия күчтөрүнүн катарында согушкан мусулмандар Биринчи дүйнөлүк согушта союздаштардын жеңишине чоң салым кошушкан. Франция түндүгүндөгү «Париж собору» мүрзөсүнүн четинде 500 аскердин мүрзөсү бар. Меккеге каратып коюлган кабырлар мусулмандарга таандык экенин айырмалап алууга болот. Гезитте баса белгиленишинче, куралдуу күчтөрдүн тарыхында мусулмандар маанилүү роль ойногон болсо да, Британия армиясы акыркы жылдарда британиялык мусулмандардын аскерий кызматка тартылышына каршы чыгып келди. Куралдуу күчтөр өлкөнү реформалоочу күч катары каралат. Калк ушул күчтөрдүн бир бөлүгү болушу же өздөрүн ушул күчтөрдүн өкүлү деп сезиши керек, антпесе, бул күчтөр аларга каршы деп сезишип, өздөрүн четте этибарсыз таштап коюлгандай түшүнүп калуулары мүмкүн». Макалада айтылышынча, «Армия өтө көп мусулмандарды өз катарына тартууга муктаж. Анткени, Британия куралдуу күчтөрүндөгү аскерлер мас кылуучу ичимдиктерди жакшы көрөт, мусулмандар болсо ичишпейт. Кээ бир мусулмандар бул маселеде тарапкечтик жана зомбулукка туш келүүдөн чоочуп жатышат. Мындан тышкары, Британиянын мусулман мамлекеттерине каршы согуштарга катышып жатканы да мусулмандарды армияга тартууга тосук болууда».

Гезит макаласында Блэкберн шаарындагы «Тавхиди Ислам» орто мектеби алкыштанган. Бул армияда кызмат кылууга талапкерлерди жарыя кылган, окуучулар аскерий машыгуу жана жарадарларга жардам көрсөтүү боюнча сабак алган алгачкы мектеп. Макалада баса белгиленишинче, бул ишти шаардагы мечиттердин имамдары да колдоп-кубаттайт».

Ал-Ваъй: бул токтомдун артында мусулмандарга каршы тил бириктирүүдө бардык мамлекеттерди артта калтырган Британиянын ыплас саясаты турат. Бул мамлекеттин түпкү перзенттери армияны толук камсыздоого жетиштүү эмес. Жетиштүү болгондо да согуш майданында эч качан мусулмандар

сыяктуу боло алышпайт. Бул жерде дагы бир жашыруун саясат бар т.а. алар мусулмандарды Аллах менен алакасы үзүлгөн батышча турмушка сиңдирмекчи болуп жатат. О.э мусулмандар Аллахтын жолунан башка т.а. тогуттур үчүн согушуп, өмүрүн берүүсүн, эң жаманы, башка мусулман боордошторуна каршы, Британиянын чабуулдарына учурап жаткан мусулман өлкөлөрүнө каршы турушун каалашууда. Мына ушундай чакырыкты колдоп-кубаттаган имамдар кыйрап калсын. Мындай имамдар Расуллуллах ﷺ айткан кимселер сыяктуу:

«دُعَاةٌ عَلَىٰ أَبْوَابِ جَهَنَّمَ، مَنْ أَجَابَهُمُ إِلَيْهَا قَذَفُوهُ فِيهَا»

«Тозок дарбазалары алдында чакыруучулар болот, ким алардын чакырыгына жооб берсе, аны тозокко ташташат».

Кыянатчыл саясат алкагында: Чад президенти «Израилде»

Испаниянын «Пайс» гезити басып чыккан макалада айтылышында, «Израиль» премьер-министри Биньямин Нетаньяху Араб дүйнөсүнө жана Африка континентине карай дипломатиялык ачыктык саясатын баштоо максатында жаңы кадамдарды шилтеди. «Арабий 21» которгон ушул макалада Чад менен «Израиль» ортосунда 46 жылдан бери мамилелер бузулуп келгенине карабастан, Нетаньяху Куддустагы башкы кеңсесинде Чад мамлекетинин президенти Идрис Дебини кабыл алды жана муну тарыхый жолугушуу деп баалады. Чад мамлекетинин президентинин бул сапары анын самолёту «Израилге» конордон бир нече саат мурда маалымдалды. «Мамлекеттерибиз ортосундагы мамиленин 1972-жылдан бери үзүлүп калганы, мамилелерибизди кайра баштоого тоскоолдук кылбайт», - деди Чад президенти.

1990-жылы диктатор Хусайн Жабрийдин кулатылышы артынан келген генерал Деби бул түрдөгү алгачкы сапарынын артынан билдирүү берди. Ал жолугушууда Нетаньяху менен «коопсуздук маселелерин талкуулаганын» о.э. «Эки мамлекет кылым балээси болгон «терроризмге» каршы күрөштө кызматташууларын» баса белгиледи.

О.э. Чад армиясы Түндүк Африка чөлүндө Боко Харам уюмуна каршы күрөшүү үчүн «Израилден» бир катар курал-жарак жана аскерий техника сатып алды. Гезитте баса белгиленишинче, Чад армиясы Африка борборунда жана батышында «Мамлекет» уюмуна

<p>ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАБАРЛАРЫ</p>	<p>قال رسول الله ﷺ: «الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يَخْذُلُهُ وَلَا يَخْفَرُهُ» «Мусулман мусулмандын боордошу. Ага зулум кылбайт, аны таштап койбойт жана кемсинтпейт»</p>	<p>ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАБАРЛАРЫ</p>
--	--	--

каршы Кошмо Штаттардын согушуна жардам берүү үчүн жакында андан аскерий машиналарды жана кемелерди алган.

Ал-Ваъй: мусулман акимдеринин абалы ушундай! Алардын баары душманга малайлыкта, Уммат жана динине саткындыкта бири-биринен калышпайт. Айтылып өткөндөй, Деби да «Израиль» менен мамилелерди үзүп, кийин кайра баштап жаткан карамүртөз акимдердин бири, Батыштын «терроризм» деген шылтоосун карманып Исламга каршы күрөшкөн саткын акимдердин бири. Анын бул сапарынын акысына мусулмандарды өлтүрүү үчүн курал-жарак белек кылынат.

Тунис муфтияты мураста аял менен эркектин теңелишин колдоодо

Тунис президенти Бажи Каид Сабсий жакында өкмөттөн муслима аялдын кайрымусулман эркекке турмушка чыгышына тыюу салган мыйзамды бекер кылууну талап кылган эле. Эми болсо мурас маселесинде аялды эркекке теңөө үчүн мыйзам долбоорун түзүүгө токтоп кылды. Тунис муфтияты Фейсбуктагы баракчасында тараткан билдирүүсүндө президенттин ушул токтомун колдоп, Сибсийди «бардык тунистик жана тунистик эместердин устаты жана атасы» деп атады. О.э. анын бул чакырыгы диндин сахих далилдерине ылайык келишин баса белгилеп, Аллах Тааланын:

﴿وَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْنَ بِالْمَعْرُوفِ﴾

«... *Жакшы амалдарда алар (аялдар) үчүн эрлеринин алдындагы милдеттери бар сыяктуу эле укуктары бар*» [2:228] деген аятын далил кылды. Тунис президенти «тунистиктер жана мыйзам чыгаруучулардын жөндөмүнө» ишенишин билдирип, өкмөттөн мамлекет конституциясына жана анын принциптерине, дин жана анын максаттарына да тескери келбеген «мыйзам долбоорун» иштеп чыгууну талап кылган. О.э. муслималардын кайрымусулмандарга турмушка чыгышына тыюу салган 1973-жылдагы мыйзам текстин кайра карап чыгууну талап кылган.

Ал-Ваъй: бул кабарда акимдер менен – динди алардын буйругуна моюн сундуруп берип жаткан – расмий диндарлар ортосундагы мамиле этибарды өзүнө тартат. Аларды жамандык уламалары десе болот, акимдер жалган аброй жана дүйнөнүн арзыбаган матасы акысына алардын динин сатып алган.

Судан «Израиль» менен мамилелерди нормалдаштырууда Аллахтын каарына учурагандардын жолунда бара жатат

«Израилдин» 10-телеканалынын саясий баяндамачысы Барак Равид: «Ондогон жылдардан бери уланып жаткан душмандыктан кийин, Израиль-Судан мамилелери «жылый» баштаган көрүнөт жана бул «Израиль» өкмөтүнүн Иранга каршы регионалдык уюм түзүү максатында Араб мамлекеттери менен мамилелерди жакшыртуу үчүн алып барылып жаткан аракеттери алкагында болууда», - деди. Барак айтат: «Бир нече жылга созулган кескиндиктен кийин саудиялыктардын басымы астында судандыктар ирандыктар менен мамилелерин үзүштү. «Израиль» Иран-Судан мамилелеринин бузулушун жакындан күзөтүп турду. Бузулуу Иран маданият министринин Хартумдан чыгарылышынан башталып, Хартум-Тегеран мамилелеринин бузулушуна алып барды. Судандыктар Газа секторуна бара жаткан курал контрабандасын токтотуп калышты».

«Арабий 21» которгон макалада мындай делет: «Судан Африка мамлекети катары эл аралык майданда «Израилден» жардам алып жатат». Израилде» чыккан «Гаарец» гезитинде айтылышында, 2015-жылы «Израиль» судандыктар менен жашыруун алакаларды орноткон. Ал Суданга жардам берүү үчүн АКШ жана Европада «Израилдин» лобби уюмдарын ачып, Судандын тышкы карыздарын жабышына жардам бериши үчүн аларга басым кылган жана алар аркылуу Умар Баширди Гаагадагы Эл аралык кылмыш сотунун айыптоолорунан, Интерполдо камакка алынышынан куткарып калган. «Гаарец» маалымдашынча, «Израиль» премьер-министри Биньямин Нетаньяхунун Араб мамлекеттери менен мамилелерди нормалдаштыруу амалияты алкагында Суданга сапар кылышы да ыктымал.

Ал-Ваъй: Судан өзүн исламий мамлекет катары көрсөтүүдө бардык мамлекеттерден өтөт. Ошол эле учурда, сөзү менен амалы төп келишпегендикте аларды чаңында калтырат. Эмнеси болгондо да, бул сыяктуу кылмышкер акимдер Умматка балээ боду.

Алжир 43 сириялык оппозиционерди депортациялап, Башар режиминин колуна тапшырмакчы

Сирия оппозициясы маалымдашынча, Алжир режими 43 сириялык оппозиционерди депортациялап, Дамаск режиминин

<p>ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАБАРЛАРЫ</p>	<p>قال رسول الله ﷺ: «الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يَخْذُلُهُ وَلَا يَخْفَرُهُ» «Мусулман мусулмандын боордошу. Ага зулум кылбайт, аны таштап койбойт жана кемсинтпейт»</p>	<p>ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАБАРЛАРЫ</p>
--	--	--

колуна тапшырууну көздөөдө. Камакта кармалып турган бул сириялык оппозиционерлер Сирия түштүгүнөн чыгып, Түркияга, ал жерден Суданга, ал жерден Малиге, кийин Алжирге келишкен жана Алжирде камакка алынышкан. Учурда Дамасктын Маззах аскерий аэродромуна депорт кылынышы күтүлүп жаткан оппозиционерлер Сирия режимине тапшырылышына жол бербөө үчүн (аты аталышын каалабаган) эл аралык ортомчу аралашты. Ортомчу алар Сирия режимине тапшырылбайт деген кепилдик алганын маалымдады. Бирок, ошол эле убакта, «бул кепилдиктин чын же жалгандыгы туурасында тынчсыздануулар бар» экенин баса белгиледи. Белгилүү болгондой, оппозиционер депортацияланып, режимге тапшырылышы өлүм, же камак, же болбосо өч алуудан башка нерсени түшүндүрбөйт.

Ал-Ваъй: эң таң калычтуусу, Алжир режиминин жетекчиси – бир буту кабырда турган болсо да – башкаруу күрсүсүнө т.а. дүйнө матасына бекем жабышып алганы. Ал мусулмандарга жана алардын маселелерине каршы позицияны карманып, Уммат душмандары менен бир катарда туруп, дагы да чектен чыгууда. Ага Аллахтын Өзү жетиштүү, биз үчүн таянууга эң ылайык Зат – Аллах.

КУРЪАНИ КАРИМ САБАГЫНДА

﴿فَلَمَّا فَصَلَ طَالُوتُ بِالْجُنُودِ قَالَ إِنَّ اللَّهَ مُبْتَلِيكُمْ بِنَهَرٍ فَمَنْ شَرِبَ مِنْهُ فَلَيْسَ مِنِّي وَمَنْ لَمْ يَطْعَمْهُ فَإِنَّهُ مِنِّي إِلَّا مَنِ اعْتَرَفَ غُرْفَةً بِيَدِهِ ۖ فَشَرَبُوا مِنْهُ إِلَّا قَلِيلًا مِّنْهُمْ ۖ فَلَمَّا جَاوَزَهُ هُوَ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ قَالُوا لَا طَاقَةَ لَنَا الْيَوْمَ بِجَالُوتَ وَجُنُودِهِ ۗ قَالَ

الَّذِينَ يُظُنُّونَ أَنَّهُمْ مُلْقُوا اللَّهَ كَم مِّن فِتْنَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِئْتَهُ كَثِيرَةٌ بِإِذْنِ اللَّهِ ۗ وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴿٢٤٩﴾ وَلَمَّا بَرَزُوا لِجَالُوتَ وَجُنُودِهِ قَالُوا رَبَّنَا أَفْرِغْ عَلَيْنَا صَبْرًا وَثَبِّتْ أقدامَنَا وَأَنْصِرْنَا عَلَى الْكُفْرِينَ ﴿٢٥٠﴾ فَهَزَمُوهُمْ بِإِذْنِ اللَّهِ وَقَتَلَ دَاوُدُ جَالُوتَ وَءَاتَاهُ اللَّهُ الْمُلْكَ وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَهُ مِمَّا يَشَاءُ ۗ وَلَوْلَا دَفْعُ اللَّهِ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَّفَسَدَتِ الْأَرْضُ ۗ وَلَكِنَّ اللَّهَ ذُو فَضْلٍ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿٢٥١﴾﴾

«249. Качан Талут аскерлери менен чыккан соң, айтты: «Албетте, Аллах силерди бир дарыя менен сынайт. Ошондо, ким андан суу ичсе менден эмес жана ким андан ичпесе, ал менден. Бирок, ким колу менен бир гана кочууштаса (уруксат)». Анан ал дарыядан аз гана адамдан башка баары ичишти. Ал ыйман келтирген кишилер менен бирге дарыядан өткөн соң айтышты: «Эми бул күнү Жалут жана анын аскерине күчүбүз жетпейт». (Ошондо) Аллахка жолугаарына ишенгендер: «Канчалаган кичине колдор Аллахтын колдоосу менен чоң колдорду жеңип чыккан. Аллах сабыр кылуучулар менен бирге», дешти. 250. Качан алар Жалутка жана анын аскерлерине көрүнгөндө айтышты: «Роббибиз, үстүбүздөн сабыр жаадыргын, кадамдарыбызды бекем кылып, Өзүң бизди бул кафир коум үстүнөн жеңишке ээ кылгын!». 251. Ошентип,

Аллахтын колдоосу менен аларды жеңип чыгышты. Дагы Давуд Жалутту өлтүрдү. Анан Аллах ага падышалык, пайгамбарлык жана Өзү каалаган нерселерден таалим берди. Эгер, Аллах адамдардын айрымдарын айрымдары менен кайтарып турбаганда, шексиз, жер жүзү бузулуп кетээр эле. Бирок, Аллах бардык ааламдарга кененчилик, жоомартчылык кылуучу. 252. Булар Аллахтын аяттары. Аларды сага акыйкат менен окуп берүүдөбүз. О.э. сен шек-күмөнсүз пайгамбарлардансың»

[Бакара 249-251]

Хизб-ут-Тахрир амири Ата ибн Халил Абу Руштанын (Аллах ал кишини Өз коргоосуна алсын) «Тайсир фи Усулит Тафсир» деген китебинде мындай делет:

Бул аяттарда Аллах Таала ушуларды баян кылууда:

Муса дан кийин Бану Исраилге Талут алардын падышасы экенине катый хужжат келген соң, алар аны тастыкташып, аны менен бирге душманга карай бет алышты. Сандыктын келиши – бул хужжат эле.

Кийин Талут аларга Аллах алардын канчалык берилгендигин жана ихласын билүү үчүн аларды дарыя менен сынарын ачыктады. Бул сыноо дарыядан ооз салып ичпөөдө камтылган. Талут аларга: «Ким дарыядан оозу менен суу ичсе, ал менин ээрчүүчүм, сахабам эмес, ким андан суу ичпесе же колу менен кочууштап ичсе, ал менин ээрчүүчүм», деди.

Сыноонун натыйжасында болгону аз гана адамдан башкасынын баары ооздору менен дарыядан суу ичишти. Ыйман келтиргендер Талут менен бирге душманга каршы согушууга жол алышты. Алар душманды өз көздөрү менен көргөндө алардын бир бөлүгү: «Биз Жалутка жана кошуунуна тең келе албайбыз», дешти. Ыйманы күчтүү, дүйнөгө караганда көбүрөөк ахиретке умтулган башка бир бөлүгү болсо, тигил коркок топту кайраттандырып, сандын көптүгү маанилүү эмес, Аллахтын жардамы, нусраты маанилүү, Аллах сабыр кылуучулар менен бирге, дешип, Талуттун артынан согушка кайраттуу кирип, Аллахка дуа кылып жалбарышып, үстүбүзгө сабыр-кайрат жаадыргын, кадамдарыбызды бекем кылгын жана бизге кафирлер үстүнөн жеңиш бергин, дешти.

Аллах алардын дуаларын кабыл алды. Аллахтын урухсаты менен алар душманды жеңишти. Давуд Жалутту өлтүрдү. Аллах Давудга падышалыкты жана пайгамбарлыкты берди. Андан тышкары ага дүйнөсү үчүн керек болгон, Аллахтын жолундагы

жихадда жардам болгон курал жасоо, темирчилик сыяктуу иштерди да үйрөттү.

Аллах Таала бул аяттардын соңунда, эгер жихад болуп турбаса, жердин бузулуп кетишин, бирок, Аллах Өзүнүн фазилети-жардамы менен адамдарга пайгамбарларды жиберип турганын, алар адамдарды Аллахтын динине даъват кылып, муминдер менен биргеликте залымдердин зулумуна жол бербөө үчүн күрөш алып барышын баяндап жатат.

﴿فَلَمَّا فَصَلَ طَالُوتُ بِالْجُنُودِ﴾

«*Качан Талут аскерлери менен чыккан соң*». Т.а. алар менен бирге шаардан чыкты жана душман менен согушууга жол алды.

﴿إِنَّ اللَّهَ مُبْتَلِيكُمْ بِنَهَرٍ﴾

«*Албетте Аллах силерди бир дарыя менен сынайт*». Т.а. силерди бир дарыядан өтүп жатканыңарда сынап көрөт.

﴿فَمَنْ شَرِبَ مِنْهُ﴾ *Ошондо, ким андан суу ичсе*». Т.а. ким дарыядан

оозу менен суу ичсе. Себеби, дарыядан суу ичүүнүн чыныгы мааниси ушундай болот. Кочууштап ичүү чыныгы маани билдирбейт.

﴿فَإِنَّهُ مَنِي﴾ *ал менден*». Т.а. менин жолумду жолдоочулардан.

﴿وَمَنْ لَّمْ يَطْعَمْهُ فَإِنَّهُ مِنِّي﴾ *ким андан ичпесе, ал менден*». Т.а. татып

көрбөсө. Азхарияда айтылышынча, жеш болобу, ичүү болобу, андан ичүү татып көрүүнү билдирет. Бул жерде мувафака мафхуму бар. Сууну оозу менен татып көрүүдөн кайтаруу тоюп ичүүдөн качалык кайтарып жатканын билдирет.

﴿إِلَّا مَنِ اغْتَرَفَ غُرْفَةً بِيَدِهِ﴾ *Бирок, ким колу менен бир гана*

кочууштаса (уруксат)». Т.а. колуна алып, кочууштап ичсе. Бул истисна мункатиъ (үзүлгөн) истисна. Себеби, ооз менен түздөн-түз ичүүдөн кочууштап ичүү истисна кылынып жатат. Кочууштап ичүү ооз менен ичүүгө кирбейт. Ошондуктан, бул истисна мункатиъ истисна. Бул сөз, бирок, кимде-ким колу менен алып, кочууштап ичсе деген мааниде келген.

Мадиналыктар жана басралыктардын баары (Абу Амр, Ибн Касир жана Нафиълер) гойнду насб кылып окушкан. Бул абалда бир эле алып ичүү мааниси түшүнүлөт.

Башкалар болсо гойнду замма менен окушкан. Бул абалда канча жолу болушуна карабастан, сууну колуна алып ичүү мааниси түшүнүлөт. Эки кыраат тең мутаватир, маани болсо бир. Бул эки кырааттын ортосундагы муштарак мухкам маани суудан болгону бир жолу алып ичүү болот. (Т.а. бир нече жолу ичүүнүн ичинде бир жолу ичүү да бар. Ушул этибар менен ал муштарак. Бир жолу ичүүнүн ичинде болсо көп жолу ичүү жок. Ушул этибар менен ал мухкам. Ушул убакта бул маани ар эки сөздө тең бар. Ушул этибар менен ал муштарак да, мухкам да болот).

«عُرْفَةٌ» сөзүнө байланып «عُرْفَةٌ» сөзүн белгилеп

«بَيْدَهُ» бул сөз «عُرْفَةٌ» сөзүнүн өзү мусбат агымында накра келген.

Андыктан, ал мутлактыкты, умумийликти түшүндүрөт. (Кыскасы бул жерде мутлак баса белгиленүүдө). Демек, бул жердеги мустасна колу менен суу алып, аны бир ирет ичкен адам. Т.а. Талуттун ээрчүүчүлөрүнөн болуп кала тургандай дарыядан сууну оозу менен ичпестен өтүп кете тургандар же болгону колу менен суу алып бир ирет ичип, өтүп кете тургандар.

«الَّذِينَ يَظُنُّونَ أَنَّهُمْ مُلْقُوا لِلَّهِ».

Т.а. Аллах менен жолугарына анык ишенгендер. Мындай кишилер дүйнөгө караганда көбүрөөк ахиретке умтулушат. Робби менен боло турган жолугушуу алардын акылдарын да, кулактарын да, көздөрүн да ээлеп алган.

Бул жерде «ظَنَّ» сөзү анык ишеним маанисинде келген. Буга Аллах Тааланын:

﴿كَمْ مِّن فَعَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فَعَّةً كَثِيرَةً بِإِذْنِ اللَّهِ وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ﴾

«Канчалаган кичине колдор Аллахтын колдоосу менен чоң колдорду жеңип чыккан. Аллах сабыр кылуучулар менен бирге» деген сөзү карина болот. Т.а. алар Аллах менен жолугушууларына күмөн кылышпайт. Ушул нерсе бул жердеги «ظَنَّ» сөзү анык ишеним маанисинде келип жатканына карина.

«جَاوَتْ» муъраб ажам сөз. Талут сөзү туурасында айтылган сөздөр бул сөзгө да туура келет.

«الْحِكْمَةَ» пайгамбарлык. Аллах Таала Давуд ﷺ ды Бану Исраилге пайгамбар да, падыша да кылды. Түпкүлүгүндө падышалык пайгамбарлыктан өзүнчө болоор эле. Муну мурдагы аяттарда айтылган «пайгамбарларына, бизге бир падыша жибер» деген сөздүн түшүндүрмөсүндө айтып өттүк.

﴿وَلَوْلَا دَفَعُ اللَّهُ النَّاسَ بَعْضَهُم بِبَعْضٍ﴾

«Эгер Аллах адамдардын айрымдарын айрымдары менен кайтарып турбаганда». Т.а. эгер жамандардын жамандыгын, бузгунчулардын бузгунчулугун тыйып коюу үчүн Аллахтын жолунда жихад кылуу фарз кылынбаганда.

﴿تِلْكَ آيَاتُ اللَّهِ تَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ وَإِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ﴾

«252. Булар Аллахтын аяттары. Аларды сага акыйкат менен окуп берүүдөбүз. О.э. сен шек-күмөнсүз пайгамбарлардансың»

[2:252]

Аяттын соңунда Аллах Таала Пайгамбар ﷺ га түшүргөн хукмдар жана аяттар ал кишинин пайгамбарлыгына далалат кылган белги-аламаттар экенин баян кылып жатат.

Куръандын тили-услугунда, келтирген гайб хабарларынын тууралыгында, Аллахтан болгон вахийсиз аны адам баласы айта албашында, муъжиза экенинде, ыйман акылга-табиятка ылайык келиши туурасында, куръаний хабарлар-хукмдар ортосунда карама-каршылыктын жоктугу туурасында ой жүгүртүүнүн өзү Пайгамбар ﷺ дын хак экендигин, пенделерди караңгылыктан нурга алып чыгуу үчүн жиберилген пайгамбарлардын бири экенин көрсөтүп турат.

﴿وَإِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ﴾

«О.э. сен шек-күмөнсүз пайгамбарлардансың».

Кудурент ээси болгон Жаратуучу алар айтып жаткан сыфаттардан (т.а. ар кандай айып-кемчиликтен) аруу. Бардык пайгамбарларга (Аллах тарабынан) салам болот! Бардык мактоолор ааламдардын Роббиси Аллах үчүн! □

ИЛИМДИН НАФЛ ИБАДАТТАРДАН АБЗЕЛДИГИ

– Куртубий рахимахуллах айтат: «Эгер, илимден да жакшы нерсе болгондо – Аллах ага (Набийи ﷺ га) илимди көбөйтүүнү суроону буйругандай – Аллах Таала Өз Набийи ﷺ га ошол нерсени көбүрөөк суроону албетте буйруйт эле». (Тафсирул Куртубий, 4\41).

– Имам-Хатиб Багдадий рахимахуллах айтат: «Ушул заманда хадис үйрөнүү башка нафл ибадаттардан афзел. Себеби (хадис үйрөнүүнүн) натыйжасында үйрөнүү жүзөгө келет жана Сунатка кызыгуу жанданат, бидъат ачыкка чыгат жана Суннатты ээрчигендер ардакталат». («Шарафи асхабул хадис», 86-бет).

– Зайд ибн Аслам риваят кылат: Абдуллах ибн Масъуд رضي الله عنه мындай деген: «Мен үчүн факих алдында бир саат олтуруу бир күн орозо кармап, бир түн кыямда (ибадатта) болуудан жакшыраак». (Байхакий, «Мадхал илассунанил кубро»).

– Вакиъ ибн Жаррох риваят кылат: Мен Суфяни Саврийдин мындай дегенин укканмын: «Жакшы ниеттеги киши үчүн илим же хадис үйрөнүүдөн афзел амалды билбеймин». (Даримий, «Сунан»).

– Катаданын риваят кылынат: Мутарриф ибн Абдуллах ибн Шижжир мындай деди: «Аллахтын назарында илим фазилети ибадат фазилетинен жакшыраак». (Ахмад, «Сунан»).

– Катада айтат: Ибн Аббас мындай деген: «Түндүн бир бөлүгүндө өз ара илим үйрөнүү, мен үчүн, түн бою уктабай ибадат кылуудан жакшыраак». (Байхакий, «Мадхал илассунанил кубро»).

– Ибн Абдулбир Исхак ибн Мансурдан риваят кылынат: «Мен Ахмад ибн Ханбалдан: «Түндүн бир бөлүгүндө өз ара илим үйрөнүү, мен үчүн, түнү менен уктабай ибадат кылуудан жакшыраак, деген сөздө кайсы илим назарга

алынган?», - деп сурадым. Ошондо ал: «Адамдарга дин иштеринде пайдасы тийген илим», - деди. «Даарат, намаз, орозо, хаж, талак жана башкаларбы?», - деп сурадым, ал: «Ооба», - деп жооб берди». Исхак ибн Мансур айтат: «Исхак ибн Рохавий да имам Ахмад сыяктуу жооб берген». (Ибн Абдулбарр, «Жамиул баян ахли илм ва фазлих»).

– Абдураззак риваят кылат: Муаммар мага Захрийдин мындай дегенин айтты: «Фикхтен өткөн Аллахка ибадат кылууга татыктуу нерсе жок». (Байхакий, «Мадхал илассунанил кубро»).

– Абу Катан Абу Хуррадан риваят кылат: Хасан айтты: «Аалым дуня турмушунан баш тартып, ибадатта бекем болгон кишиден жакшыраак. Ал Аллахтын хикматын жаят, кабыл алынса Аллахка мактоо айтат, кабыл алынбаса Аллахка дагы мактоо айтат». («Жамиул баян ахли илм ва фазлих»).

– Робиъ ибн Сулайман Мурадийден риваят кылынат: Имам Шафийй рахимахуллахтын мындай дегенин укканмын: «Илим алуу нафл намаздан афзел». (Байхакий, «Мадхал илассунанил кубро»).

– Абдуллах ибн Мубарактан минтип сурашты: «Эгер сага: «Бир күндүк өмүрүң калды», - десе, сен эмне кылат элең?». Ал: «Адамдарга илим үйрөтөт элем», - деп жооб берди. (Байхакий, «Мадхал илассунанил кубро»).

– Имам Байхакий айтат: «Илимдин афзелдиги ибадаттын афзелдигинен жакшыраак». (Байхакий, «Мадхал илассунанил кубро»).

– Суфяни Саврий айтат: «Аллахтын ыраазылыгын каалаган киши үчүн жер жүзүндө хадис үйрөнүүдөн өткөн жакшы амалды билбеймин». (Ибн Абдулбир, «Жамиул баян ахли илм ва фазлих»)

– Вакиъ ибн Жаррох айтат: «Аллахка ибадат кылууда хадис үйрөнүүдөн афзели жок». Дагы айтат: «Эгер, мен үчүн хадис тасбих айтуудан афзел болбогондо, анда мен хадис үйрөнбөйт элем».

– Мухаммад ибн Амр ибн Ата мындай дейт: «Муса ибн Ясар бизге хадис айтып жатканда Ибн Амр ага мындай

деди: «Сен хадисти айтып бүткөндө, салам бер, себеби, сен намазда турасың»».

– Абу Савбан Миздад ибн Хамил Бахроний айтат: «Умар ибн Сухайл Муафий ибн Имрандан: «Эй Абу Имран, сен үчүн эмне жакшыраак: намаз окуганбы же хадис жазганды?», - деп сурады. Муафий ибн Имран: «Мага хадис жазуунун өзү эле түндөсү ибадат кылуудан афзел», - деп жооп берди».

Имам Нававий рахимахуллах айтат: «Жыйынтыгында, алар ушул нерсеге келишишти: илим менен алектенүү нафл намаздан, орозодон, тасбихтен, алар сыяктуу дене аркылуу аткарылган кошумча ибадаттардан афзелирээк. Мунун далили – жогорудагылардан тышкары – ушулар: илим илим ээсине да, мусулмандарга да пайдалуу, ал эми айтылган нафлдар аны аткарган адамга гана пайдалуу; илим оңдоо мүнөзүнө ээ, ал эми калган ибадаттардын түрлөрү илимге муктаж, тескерисинче болбойт; уламалар – анбиялардын мураскорлору, бул сыфат такай ибадат кылып жүргөндөргө карата айтылбаган; ибадат кылуучу ибадатта аалымды ээрчийт; илимдин таасири жана пайдасы бул илим ээсинен кийин да калат, ал эми нафл ибадаттар аны аткарган кишинин өлүмү менен үзүлөт; илим – Аллах Тааланын сыфаты; илим – фарзи кифая, алар нафлдардан афзелирээк». □

АКШнын Сириядагы атайын элчиси Жеймс Жеффринин Сирия үчүн жарыя кылган чечимин америкача жол картасы десе болот. Жеффри өз билдирүүсүндө: «Кошмо Штаттар Сириядагы кийинки баскыч «Мамлекет» уюмунун жеңилишине, саясий жараяндын активдешүүсүнө, узак убакыттан бери уланып жаткан жарандык согушка чекит коюлушуна күбө болот деп ишенет», - деди. Ал «Сирияда жакынкы айларда ИШИМ уюмуна каршы күрөш аягына жетишине» үмүттөнөрүн билдирди. Бирок, бул уюмдун кайра пайда болушуна жана кайра күч топтошуна жол бербөө үчүн Америка ал жерде каларын баса белгиледи. Жеймс Жеффри айтат: «Сирия режими жана Сириядагы Иран ролу өзгөрбөсө, ИШИМди толук жеңүү мүмкүн эмес, себеби, ИШИМдин алгачкы ирет 2013-2014-жылдарда пайда болушунда Иран ролунун чоң салымы болгон».

Жеффри мындай дейт: «Россия Истамбул саммитинде ушул жыл аякташынан мурда конституцияны кайра түзүү комиссиясын түзүү ишин өз мойнуна алды. Биз ушул убакыт аякташынан мурда конституция комиссиясы түзүлгөнү туурасында Россиядан эсеп-кысап сурайбыз жана өз таасирин ишке салып, Асад режимин сүйлөшүү столуна отургуза алат деген үмүттөбүз».

Жеффри Иран согушкерлерин Сириядан чыгаруу маселесинде: «Вашингтон Сириядагы күрөш себептери чечилиши менен эле Иран аскерий күчтөрүнүн чыгып кетишин каалайт», - деди. Анын түшүндүрүшүнчө: «Иран күчтөрү Асад режимин колдоп-кубаттап жаткан соң, анын Сириядан чыгып кетиши АКШнын аскерий максаттарына кирбейт. Бирок, бул нерсе жарандык согушка чекит коюу амалияты натыйжасында ишке ашышы, туруктуу тынчтыкты орнотуу үчүн жалгыз жол болуп калышы лазым». Жеффри «Жакында АКШ тарабынан Иранга кайра колдонулган санкциялар Тегеранды Сириядан чыгышына түрткү болушун» баса белгиледи.

Ал-Ваъй: Сириядагы жалгыз оюнчу – Америка. Себеби, ал жердеги күрөшкө байланыштуу ар бир тарап Иран жана анын согушкерлери сыяктуу, Түркия, Ирак жана Ливан сыяктуу Америка буйруктары негизинде аралашкан же Россия сыяктуу Америка менен келишип аралашкан. Америка ар бир тарапты тыюуга кудуреттүү, өзгөчө, Россия анын пландарын бузушуна жол бербейт. Биздин айтор сөзүбүз ушул, Сириядагы мусулмандарга каршы АКШ жетекчилигинде бул мамлекеттер канчалык тил бириптирип, канча түрдүү кылмыштарды жасашпасын, Исламдын эл аралык саясий майданга кайтышын Америка да тыя албайт, баары биригип да токтото албайт. Анткени, бул Аллахтын убадасы жана Расулунун кушкабары. Аллах Өз ишинде үстөмдүк кылуучу. □

БРИТАНИЯ АРМИЯСЫНЫН БАШКЫ ШТАБ ЖЕТЕКЧИСИ: РОССИЯ ИШИМГЕ КАРАГАНДА КООПТУУРААК

Британияда чыккан «Дейли Телеграф» гезити Британия армиясынын башкы штаб жетекчиси генерал Марк Карлтон Смит менен өткөргөн маекти басып чыкты. Гезиттин маалымдашынча, маек Марк Карлтон Смит Россиянын Балтика жээгиндеги мамлекеттерге каршы агрессиясын токтотуу үчүн НАТО алкагында бул региондо жайгашкан Британия куралдуу күчтөрү менен жолугушкандан кийин алынган. Маек гезиттин башкы бешинде басылып чыгып, гезиттин түшүндүрмөсү кошулган.

Маекте башкы штаб жетекчиси Британияга жана анын союздаштарына «Ал-Каида» жана «ИШИМ» сыяктуу исламий жамааттарга караганда Россиянын коркунучу көбүрөөк деп эскертет. Анын айтымында, «Халифалык» деп аталган географиялык жай ойрон кылынгандан кийин исламий согушкерлер тарабынан болгон реалдуу коркунуч азайган. Марк Карлтон Смит баса белгилешинче, Британия жана анын союздаштары, өзгөчө ушул жылдын башында Солсбериде жүз берген (Скрипаль жана анын кызын) уулоо окуясынан кийин Россия коркунучуна каршы биригиши лазым. Башкы штаб жетекчиси мындай дейт: «Россия Батыштын өзгөчө кибермайдан, космос жана деңиз тереңдиктери жаатындагы алсыз жайларын үйрөнүү үчүн тынымсыз аракет алып барууда».

Гезит баса белгилешинче, 11-сентябрь окуяларынан кийин Британиянын разведка жана коргоо органдарынын негизги иши «Ал-Каида», Шам жана Ирактагы «ИШИМ» сыяктуу исламий террористтик уюмдарга каратылган. Бирок, Британия армиясынын жаңы башкы штаб жетекчиси бүгүн Россиянын Батыш союздаштарына коркунуч туудуруп жатканы талашсыз деп кескин айтууда. Макалада айтылгандай, Британиянын Европа Союзунан чыгышы (Брексит) жөнүндөгү сүйлөшүүлөрдө чаташтыктар бар экенине карабастан, Британия өкмөтү өз жарандарын коргоодогу негизги милдетине кайдыгерлик кылбашы керек. О.э. коопсуздук жана коргоо органдарын Владимир Путин жетектеген Россиянын кооп-коркунучуна каршы күрөшүү үчүн зарыл болгон ресурстар менен камсыздашы кажет. Гезиттин тыянак кылышынча, Британия катардагы куралдарды бекемдөө менен бирге салттуу эмес коркунучтардан да өзүн коргошу лазым.

Британия коргоо министри Гэвин Уильямсон ушул жылдын башында «Россия Британияга, Европага жана дүйнөдөгү башка мамлекеттерге коркунуч туудуруп жатат», ал өз кызыкчылыгын жүзөгө чыгаруу үчүн бардык аскерий арсеналын иштетип жатат деп билдирген. Ал Москваны жашыруун операцияларды өткөрүүдө, кибер согуштарды, саясий саботажды кылууда жана Европа аймагында «химиялык курал колдонууда деп айыптады.

Ал-Ваъй: Британиялык түлкү жооптуулардын бул билдирүүлөрү Батыш менен Советтер Союзу ортосундагы «Суук согушту» кайра жандантууда. □